

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OBRAZAC ZA PROVJERU KOMPLETNOSTI PRIJEDLOGA ELABORATA
STUDIJSKOG PROGRAMA

Obrazac SP1

Stranica 1 od 28

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

DOKTORSKOG STUDIJA IZ HISTORIJE

(izmjene i dopune u skladu s Pravilnikom o postupku usvajanja i izmjene studijskih programa na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024. i Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024. godine)

SARAJEVO, 2025.

UVOD

Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet (misija, vizija, strategija i institucionalni okvir)

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu osnovan je Odlukom Vlade NR BiH od 14. februara 1950. i najstarija je visokoškolska institucija za humanističke i društvene nauke u Bosni i Hercegovini. Danas studenti Filozofskog fakulteta mogu birati između četrnaest odsjeka i jedne katedre unutar koji se razvijaju osnovne i kombinirane studijske grupe. Odsjeci Filozofskog fakulteta su sljedeći: Odsjek za anglistiku, Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik, Odsjek za filozofiju, Odsjek za germanistiku, Odsjek za historiju, Odsjek za arheologiju, Odsjek za književnosti naroda Bosne i Hercegovine, Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke, Odsjek za orijentalnu filologiju, Odsjek za pedagogiju, Odsjek za psihologiju, Odsjek za romanistiku, Odsjek za slavenske jezike i književnosti i Odsjek za sociologiju. Osim toga, na Fakultetu se nalazi i Katedra za historiju umjetnosti koja je dio Odsjeka za historiju.

Filozofski fakultet se, zajedno s ostalim člasticama Univerziteta u Sarajevu, 2005. godine priključio evropskom prostoru visokog obrazovanja počevši provoditi principe Bolonjskog procesa. Danas se nastava odvija unutar tri ciklusa studija: I – dodiplomski, II – diplomski i III – doktorski studij.

Na Fakultetu se, pored organiziranja nastave, pažnja posvećuje i organiziranju naučno-istraživačkog rada. Prva doktorska disertacija odbranjena je 1954. godine.

Filozofski fakultet, kao visokoškolska institucija na kojoj se odvija nastavni i naučno-istraživački rad, predstavlja respektabilnu ustanovu koja ima snažan utjecaj na bosanskohercegovačko društvo.

Misija

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu odgovoran je da kroz nastavno-naučni proces i istraživački rad obrazuje sposobne, kreativne i međunarodno kompetentne kadrove u svim oblastima u kojima djeluju od interesa za cijelu Bosnu i Hercegovinu, kako bi mogli profesionalno i kvalitetno izvršavati zahtjevne zadatke moderne privrede u evropskom i svjetskom političkom, društvenom, humanističkom i kulturnom kontekstu.

Vizija

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, kroz nastavni proces, utemeljen na istraživanjima, inovacijama i akademskoj izvrsnosti, obrazovat će nosioce razvoja Bosne i Hercegovine te će kroz naučni i istraživački rad poticati stvaranje novih rješenja i kreativnih ideja i na taj način biti oslonac održivog razvoja Bosne i Hercegovine.

Odsjek za historiju

Odsjek za historiju je jedan od najstarijih odsjeka na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Izrastao je iz Katedre za istoriju koja je osnovana 1950. godine i od tada do danas (2025. godine) radi u kontinuitetu. Od osnivanja do danas profesori na Odsjeku za historiju bili su priznati naučnici na polju historijske nauke. Prvi profesori na Odsjeku bili su ujedno i među osnivačima Filozofskog fakulteta. Ovo je središte oko kojeg se decenijama okupljaju historičari iz cijele Bosne i Hercegovine.

Na Odsjeku za historiju obrazuju se budući nastavnici, profesori historije i naučni radnici. Zavisno od kombinacija sa drugim predmetima i odsjecima Filozofskog fakulteta i drugih fakulteta Univerziteta u Sarajevu, otvorena je mogućnost i za brojna druga zvanja koja se studiraju u kombinaciji ili uporedo sa historijom.

U skladu s bolonjskim principima studiranja nastava na Odsjeku za historiju organizirana je u tri ciklusa studija. Na svakom od njih posvećena je pažnja bosanskohercegovačkoj, regionalnoj, evropskoj i svjetskoj historiji, pri čemu se izučavaju najvažnije pojave i procesi iz političke, ekonomske, društvene i kulturne povijesti. Posebna pažnja posvećuje se usavršavanju metododickih i stručnih kompetencija studenata. U nastavnom procesu insistira se na stjecanju znanja i vještina potrebnih za budući poziv i razvijanju kritičkog mišljenja.

Magistarske i doktorske teze, iz različitih oblasti, na Odsjeku je do danas odbranilo nekoliko desetina postdiplomaca i doktoranata, iz zemlje i inozemstva, koji su kasnije zauzeli istaknuto mjesto u historijskoj nauci.

Odsjek za historiju je bio sjedište Društva historičara Bosne i Hercegovine. U periodu 1949-1990. godine izašlo je 30 svezaka časopisa Društva, koji je nosio naziv Godišnjak Društva historičara Bosne i Hercegovine. Odsjek za historiju od 2010. godine priprema i izdaje svoj časopis Radovi Filozofskog fakulteta (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija). Naučni rad se dodatno realizira i kroz djelovanje odsječkog Centra za historijska istraživanja kao dijela fakultetskog Centra NIRSA. Od osnivanja do danas Odsjek za historiju je najvažniji centar obrazovanja stručnog i naučnog kadra i historijske nauke u Bosni i Hercegovini.

Nastavnici i suradnici na Odsjeku za historiju autori su brojnih naučnih radova, monografija, studija, projekata, članaka, prikaza i osvrtā. Rezultate svojih naučnih istraživanja objavljivali su u publikacijama indeksiranim u relevantnim i priznatim međunarodnim bazama podataka. U toku 75 godina postojanja, koristeći primarnu izvornu građu i priznate naučne metode, članovi Odsjeka pisali su o različitim pitanjima iz povijesti Bosne i Hercegovine i ostalih zemalja jugoistočne Evrope, počevši od neolita do savremenog doba.

Od profesora koji su predavali ili sada predaju na Odsjeku njih jedanaest su bili članovi Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, a više bivših i sadašnjih nastavnika nagrađeno je najvećim nagradama koje su se dodjeljivale u bivšoj Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini.

Nastavnici i saradnici Odsjeka za historiju učestvovali su u brojnim programima akademske razmjene, a Odsjek je dosada više puta bio domaćin brojnim gostujućim predavačima i studentima. Osim toga, nastavnici i saradnici učestvovali su i na brojnim naučnim skupovima u zemlji i inozemstvu. Navedenim aktivnostima doprinijeli su boljoj prezentaciji naučnih rezultata u BiH na međunarodnoj sceni, promovirajući pri tome ideje naučne izvrsnosti i akademske saradnje.

Razlozi za pokretanje studija

Mogućnost za stjecanje doktorata historijskih nauka na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu prepoznata je vrlo brzo nakon njegovo osnivanja te je prva disertacija koja je vodila navednoj kvalifikaciji odbranjena na Odsjeku za historiju 1957. godine. Obrazovanje doktora nauka Odsjeku za historiju zasnivalo se od pedesetih godina dvadesetog stoljeća sve do druge decenije dvadeset prvog stoljeća primarno na mentorskom vođenju i istraživačkom radu doktoranta.

Obrazovna reforma koja je na Univerzitetu u Sarajevu provedena u okviru bolonskog procesa odrazila se na sve razine visokoškolskog obrazovanja, pa tako i na doktorski studij. Nakon što je prethodno reforma implementirana na prvom i drugom ciklusu studiju, 2010/2011. ak. godine na Filozofskom fakultetu pokrenut je doktorski studij iz historije kojem je cilj bilo omogućavanje nastavka stručnog usavršavanje diplomiranih studenata te usklađivanje procesa stjecanja doktora historijskih nauka s bolonjskim principima studiranja. Organizirano je Vijeće dokorskog studija te je tom prilikom sastavljen i prvi program dokorskog studija iz historije s

četiri usmjerenja. Mentorsko vođenje i istraživački rad doktoranta i dalje su činili okosnicu studiranja, ali su napravljene i važne inovacije. Uvedeni su predmeti i obaveze (seminari, pisanje naučnih radova) koje doktoranti moraju ispuniti u toku trogodišnjeg studija na putu ka stjecanju doktorata nauka, a svaka obaveza valorozirana je u skladu s evropskim sistemom prijenosa bodova (ECTS).

Razlozi koji su tada, kao i dan-danas, stajali iza uvođenja doktorskog studija iz historije su višestruki.

- Potrebe tržišta rada u Bosni i Hercegovini i potreba za visokoobrazovanim kadrom.
- Dostizanje evropskih standarda kvaliteta i formiranje studijskih programa koji će po svome kvalitetu i ishodima učenja biti učenja biti usporedivi sa sličnim doktorskim programima u Evropi i svijetu.
- Privlačenje domaćih i međunarodnih kandidata koji žele razvijati svoja znanja i vještine te koji gaje interes za teme iz povijesti Bosne i Hercegovine i njenoga susjedstva.
- Obrazovanje kadra čiji će naučni rezultati moći biti objavljeni u relevantnim i priznatim bazama podataka te koji će svoje rezultate moći prezentirati na internacionalnom polju, na različitim skupovima i konferencijama.
- Dovršenje izgradnje obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini u skladu s bolonjskim principima.

Procjena značaja studija s obzirom na potrebe tržišta rada u javnom i privatnom sektoru

Pokretanje doktorskog studija iz historije neophodno je za ispravno funkcioniranje niza naučnih i visokoobrazovnih institucija u Bosni i Hercegovini. Na prvom mjestu, to se odnosi na fakultete i naučne institute širom Bosne i Hercegovine. Zakoni o visokom obrazovanju i zakoni o naučnoistraživačkom radu predviđaju da je doktorat iz historije neophodan kako bi se došlo do nastavnonaučnih i naučnoistraživačkih zvanja. S obzirom da su ovim institucijama dešava smjena generacija, potrebno im je omogućiti kontinuiranu mogućnost za stjecanje doktorata historijskih nauka. Analiza je pokazala da su uposlenici ovih institucija primarno zainteresirani za ovaj studij te su po zakonu obavezni stručno se usavršavati. Ukoliko im se to ne omogući u Bosni i Hercegovini, postoji mogućnost da će tu istu mogućnost potražiti izvan nje.

Uposlenici različitih naučnih institucija izvan Bosne i Hercegovine, kao i osobe koje žele izgraditi naučnu karijeru i pri tom se baviti poviješću BiH, također, su zainteresirani za doktorski

studij iz historije na Filozofskom fakultetu. Dosada su ovaj studij upisivali i uspješno okončali i kandidati iz Turske, Hrvatske i Japana. Imajući u vidu dosadašnji interes i pozitivna iskustva, ovo je pojava koju treba podržati te je strateški cilj VDS-a iz historije dalje privlačenje kandidata iz inozemstva.

Doktorski studij iz historije nije samo zanimljiv uposlenicima naučnonastavnih i naučnoistraživačkih institucija. Interes za stjecanjem doktorata iz historije iskazali su i uposlenici različitih muzeja, biblioteka i arhiva, kao i razne druge osobe koje jednostavno smatraju historiju zanimljivom te žele unaprijeđivati svoje vještine i naučno se razvijati. Analiza je pokazala da među osobe koje su zainteresirane za doktorski studij iz historije treba osim historičara ubrojati i svršene studente različitih drugih studijskih programa, kao što su pravo, orijentalna filologija, arheologija i političke nauke.

Organiziranje dokorskog studija iz historije je važno i zbog toga što postoji mogućnost da se ostvari saradnja s drugim sličnim dokorskim studijima. Naime, danas postoje brojni programi međunarodne razmjene te je moguće da studenti s Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta provedu neko kraće vrijeme (npr. jedan semestar) na drugim univerzitetima. Također, postoji mogućnost i da Filozofski fakultet ugosti studente drugih univerziteta. Ovo je potencijal za međunarodnu suradnju te polje na kojem u budućnosti tek treba razvijati dokorski studij iz historije.

Usklađenost s misijom Univerziteta i strategijom predlagača studijskog programa, kao i sa aktuelnim strateškim dokumentom Univerziteta

Usklađenost s misijom Univerziteta

Studijski program dokorskog studija iz historije osmišljen je tako da se njime u cjelosti dijele vrijednosti i misija Univerziteta koji su navedeni u Strategiji razvoja UNSA. Nekoliko ideja koji čine misiju Univerziteta poslužili su kao inspiracija prilikom reformiranja plana i programa dokorskog studija:

- kreiranje inspirativnog, inkluzivnog i atraktivnog okruženja za učenje, poučavanje i istraživanje, što omogućava da studenti, istraživači i nastavnici kritički promišljaju i shvataju dinamiku globalnih, lokalnih i društvenoekonomskih, tehničko-tehnoloških i političkih procesa te održiva i inovativna rješenja za unprjeđenje kvaliteta života za sve.

Dokorski studij ključni je akademski okvir na kojem se navedene ideje primjenjuju i dalje razvijaju.

Usklađenost s misijom Fakulteta

Doktorski studij iz historije osmišljen je kako bi se kroz naučno-nastavni proces i istraživački rad obrazovali sposobni, kreativni i međunarodno kompetentni kadrovi u okviru naučnog polja Historija, oblast Humanističkih nauka. Navedena misija od interesa je za Kanton Sarajevo, ali i cijelu Bosnu i Hercegovinu.

Usklađenost sa strateškim dokumentima Univerziteta

Reforma nastavno-naučnog procesa jedan je o temeljnih zadataka na Univerzitetu u Sarajevu kojem se iz godine u godinu posvećuje sve više pažnje. Za razliku od nekadašnjeg obrazovnog sistema, intenziviraju se naporima na sastavljanju strateških dokumenata koji svjedoče o naporima koji se čine na osavremenjivanju nastavno-naučnog procesa i podizanju ljestvice kvaliteta. Ideje iz sljedećih dokumenata poslužile su kao vodilja prilikom sastavljanja ovog plana i priograma:

- Strategija razvoja Univerziteta u Sarajevu 2019-2023.
- Pravilnik o sistemu osiguranja i upravljanja kvalitetom (2019)
- Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu (2023).

Prema ovim dokumentima, razvoj Univerziteta u Sarajevu fokusira se na niz specifičnih ciljeva, među kojima je u kontekstu ovog dokumenta važno istaći posećivanje pažnje naučnoistraživačkom radu. Kao posebno važan momenti ističe se podrška naučnoj izvrsnosti te stvaranje uvjeta da UNSA bude mjesto dijaloga, promišljanja koje okuplja potentne inovativne ljude i ideje, atraktivno i poticajno okruženje.

Kao važna vodilja doktorskog studija, u skladu s navedenim dokumentima, su sljedeća načela: inovativnost, primjena međunarodnih akademskih i naučnih standarda, transparentnost i međunarodna konkurentnost.

Nastavnici na doktorskome studiju iz historije potiču se da svojim radom pronađu praktične načine na koji će operacionalizirati gore navedenu misiju, vrijednosti i načela.

Usporedivost studijskog programa s programima akreditiranih srodnih studijskih programa u Bosni i Hercegovini i zemljama Evropske Unije

Plan doktorskog studija iz historije na Filozofskom fakultetu usporediv je sa srodnim studijskim programima u zemljama Evropske unije u pogledu ciljeva studija, metoda rada i temeljnih kompetencija za koje osposobljava studente. Među ovim programima postoje i određene sadržajne razlike budući da se različitim temama daje primat u različitim dijelovima Evrope. No, i pored toga, jezgro svih ovih studijskih programa je isto te je među njima moguće organizirati programe mobilnosti, uz priznavanje ispita. Na primjer, sličnosti u temeljnom načinu rada moguće je primijetiti s univerzitetima u Hrvatskoj (Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zadru) i doktorskim studijima na univerzitetima u Njemačkoj (Ludwig-Maximilians-Universität München, Humboldt-Universität zu Berlin).

Temeljna karakteristika svih ovih doktorskih studija da je pripadaju istom polju (Historija, oblast: Humanističke nauke) i istoj razini obrazovanja unutar bolonjskog sistema studiranja (treći ciklus studija). Njihov ključni cilj je osposobiti studente za samostalan naučnoistraživački rad, kroz razvoj različitih naučnih i stručnih vještina. Studenti slušaju i polažu predmete koji im trebaju pomoći u razvoju specijalističkih vještina (paleografija, epigrafika, diplomatika), razvoju kritičkog mišljenja, upoznavanje s istraživačkim metodama i temeljnim historiografskim dostignućima. Mentorski rad i istraživački rad kandidata na svima njima imaju ključnu ulogu te se, na koncu, studij okončava uspješnom odbranom doktorske disertacije, koja predstavlja izvorni naučni rad na polju Historija. Ovi programi dijele i temeljna načela, a jedno od najvažnijih je inovativnost.

U sadržajnom pogledu, među svim ovim studijskim programima postoje sličnosti, ali i razlike. Tematske sličnosti su evidentne u tome što se na sličan način predstavlja povijesna periodizacija te unutar koje se pažnja posvećuje političkoj, socijalnoj, kulturnoj i ekonomskoj historiji.

Temeljna specifičnost doktorskih programa iz historije koji se organiziraju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu je fokusiranost na teme koje se odnose na Bosnu i Hercegovinu i susjedstvo od antičkoga vremena do savremenog doba. Nositelji predmeta koji su članovi Vijeća doktorskog studija iz historije na Filozofskom fakultetu imaju značajno naučnoistraživačko iskustvo na ovom polju te nude mogućnost stjecanja doktorata iz historije s temama koje su posebno vezane za bosanskohercegovačku povijest. Na nekim drugim studijskim programima fokus može biti različit. No, valja naglasiti da se bosanskohercegovačka povijest sagledava

unutar širih historijskih procesa, što znači da ovaj studijski program pažnju posvećuje bogatstvu povijesnog života unutar šireg evropskog i mediteranskog prostora.

Usmjerenje Prostor Bosne i Hercegovine u kontekstu antičke Evrope i Mediterana dijeli značajne tematske sličnosti s usmjerenjima širom Evrope koja se odnose na klasičnu povijest, slično kao što i usmjerenje Historija srednjovjekovne Bosne je slično doktorskim studijima koji se bave medievalističkom tematikom širom Evrope. Usmjerenje Historija Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu (do 1839) usporedivo je u tematskom pogledu sa studijskim programima koji se odnose na ranonovojekovnu povijest, a jednim dijelom i s programima koji tematiziraju modernu povijest. Usmjerenje historija Bosne i Hercegovine u 19. i 20. stoljeću usporedivo je sa doktorskim programima koji se bave modernom i suvremenom poviješću.

Značajna karakteristika svih navedenih studijskih programa je da je u njima izbor teme doktorske disertacije slobodan, što daje mogućnost studentima da unutar navedenih usmjerenja izaberu teme prema kojima imaju najviše afiniteta.

Program dokorskog studija iz historije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu usporediv je po svojim temeljnim karakteristikama s ostalim doktorskim studijima iz historije koji postoje na univerzitetima u Bosni i Hercegovini. Osim općih karakteristika dokorskog studija, znanja, vještina i kompetencija, tematska podudarnost među njima je visoka.

Mogućnosti mobilnosti studenata u domaćem i međunarodnom prostoru visokog obrazovanja

Mobilnost studenata u međunarodnom prostoru visokog obrazovanja esencijalni je dio Strategije razvoja Univerziteta u Sarajevu. Cilj mobilnosti je delokalizacija obrazovanja koja će omogućiti studentima i akademskom osoblju da steknu interkulturalne i generalne sposobnosti koji će pomoći odgovaranju izazovima globalnoga društva na polju visokog obrazovanja. Na Univerzitetu u Sarajevu u proteklom periodu donijeta je regulativa na osnovu koje izvode mobilnosti (Pravilnik o mobilnosti) te je organizirana institucionalna podrška za realizaciju odlazne i dolazne mobilnosti nastavnika i studenata. Samim tim, na Univerzitetu u Sarajevu postoje svi nužni preduvjeti za ostvarivanje mobilnosti što su u proteklom periodu koristili mnogi nastavnici, studenti i nenastavno osoblje.

Nastavnici koji su nositelji predmeta na doktorskom studiju za historiju učestvovali su na programima mobilnosti unutar programa Erasmus plus, što im je omogućilo razmjenu ideja i iskustava, ali i držanje predavanja internacionalnim studentima. Također, zabilježeni su i

slučajevi u kojima su studenti doktorskog studija iz historije na Filozofskom fakultetu koristili mogućnost da kao studenti borave jedan semestar na nekom od evropskih univerziteta (npr. Fatih Sultan Mehmed Vakıf Üniversitesi, Istanbul). Vijeće doktorskog studija iz historije u budućnosti planira intenzivirati napore na poticanju nastavnika i studenata da u još većoj mjeri koriste opciju mobilnosti pogotovo što za to postoje sva potrebna strukturalna podrška i preduvjeti.

Realizacija mobilnost na doktorskome studiju prepoznata je kao vrijedna na Filozofskom fakultetu u Sarajevu budući da studentima omogućava da učestvuju u nastavnim aktivnostima na evropskim univerzitetima, što direktno doprinosi jačanju njihovih stručnih i jezičkih kompetencija. S obzirom da je doktorski studij osmišljen tako da vodi produciranja novih znanja i njihovoj primjeni, sve ove dodatne kompetencije poboljšavaju osobne uvjete kandidata i pomažu im da kvalitetnije postignu ciljeve studija.

S obzirom da svi doktorski studiji iz historije koji su organizirani prema bolonjskim principima imaju iste temeljne karakteristike i cilj, mobilnost je kod njih poželjna i, štaviše, nužna u vremenu koje dolazi.

Povezanost s lokalnom zajednicom

Filozofski fakultet ustanova je čiji uposlenici već decenijama utječu na javni život u Bosni i Hercegovini kroz različite interakcije s javnim i privatnim sektorom. Nositelji nastavnog procesa na doktorskome studiju iz historije su, također, involvirani u lokalni život. Mnogi nastavnici držali su javna predavanja i radionice u kojima su u lokalnoj zajednici prezentirali svoj naučni rad, a učestvovali su i u različitim promocijama, izložbama i diskusijskim grupama. Pri tome su promovirali kritičko mišljenje i inovativnost, ali i vrijednosti kao što su sloboda, dijalog, tolerancija i odgovornost. Ove vrijednosti dio su strateških dokumenata UNSA te su i nositelji nastavnog procesa na trećem ciklusu studija radili na njihovoj promociji i implementaciji.

Nositelji nastavnog procesa su uključeni i u različite naučnoistraživačke projekte od značaja za državu, Kanton Sarajevo i Univerzitet, što dodatno pojačava njihovu povezanost s lokalnom zajednicom. Značajna karakteristika naučnoistraživačkih projekata je timski rad, a kao članovi tima redovno se susreću i doktoranti Filozofskog fakulteta, uključujući i studente koji su upisani na treći ciklus studija historije.

Važna interakcija koju nastavnici i studenti doktorskog studija i historije imaju s lokalnom zajednicom odnosi se na komunikaciju s medijima. Tokom proteklih godina, više puta su davali intervjue lokalnim radio i televizijskim kućama te različitim printanim medijima.

Usklađenost za zahtjevima strukovnih udruženja

Temeljna strukovna udruženja s kojima je moguće napraviti saradnju su udruženja građana u čijem se fokusu nalazi unaprjeđenje naučnih znanja o prošlosti Bosne i Hercegovine te zaštita i promoviranje kulturnog naslijeđa. Takva udruženja su, na primjer: BATHINUS – Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija, COS – Centar za osmanističke studije, UMHIS – Udruženje za modernu historiju, Isa-beg Ishaković – udruženje za zaštitu kulturne baštine BiH.

S obzirom na svoje ciljeve, navedena udruženja zainteresirana za organiziranje javnih predavanja, naučnih skupova, kao i za publiciranje određenih naučnih radova koji se odnose na povijest i kulturnu baštinu BiH. Nositelji nastavnog procesa na doktorskome studiju iz historije na Filozofskom fakultetu dosada su više puta učestovali u skupovima koja su držala navedena udruženja, ili su objavljivali radove u njihovim publikacijama. Dio nastavnika spadaju u osnivače navedenih udruženja.

Saradnju je moguće ostvarivati i s udruženjima kojima je cilj unaprjeđenje nastavnog procesa. Kako najistaknutije takvo udruženje treba istaći EuroClio HIP BiH– Udruženje nastavnika i profesora historije/istorije/povijesti, Udruženje nastavnika historije Kantona Sarajevo. Članovi Vijeća doktorskog studija iz historije učestovali su u publikacijama udruženja EuroClio HIP, radionicama i drugim stručnim aktivnostima ovih udruženja.

Strukovna udruženja imaju svoje planove i ciljeve. Njihovi članovi često su zainteresirani i za dalje stručno usavršavanje na doktorskome studiju, a dio aktivnosti koje poduzumaju može se povezati s aktivnostima nastavnika i studenata doktorskoga studija.

Mogući partneri izvan visokoškolskog sistema

- Federalne, kantonalne, gradske i općinske vlasti. Vlasti na različitim nivoima u Bosni i Hercegovina dosada su podržali brojne istraživačke projekte čiji su učesnici bili nastavnici i studenti na doktorskom studiju iz historije. U pojedinim slučajevima oni su čak bili i naručioci određenih predavanja i izložbi.
- Strukovna udruženja: UMHIS – Udruženje za modernu historiju UMHIS, COS – Centar za osmanističke studije COS. Nastavnici na doktorskom studiju su (su)osnivači navedenih udruženja te su i njihovim aktivnostima učestovali kroz promocije, predavanja, radionice, konferencije, stručne skupove i publikacije,
- EuroClio HIP – Udruženje nastavnika i profesora historije/istorije/povijesti Udruženje nastavnika historije. Ovo udruženje radi na unaprjeđenju nastave historije. Dosada su članovi dokorskog studija učestovali u njegovim radionicama, stručnim skupovima te su i koautori određenih publikacija.
- Fondacije i nevladine organizacije (Henrich-Böll-Stiftung, TPO Fondacija). Fondacije su dosada više puta podržale naučne projekte su bile i suizdavač određenih naučnih publikacija čiji su koautori i urednici članovi VDS-a iz historije.
- Biblioteke, muzeji, arhivi, baštinske institucije (Zemaljski muzej, Gazi Husrev-begova biblioteka, Arhiv Bosne i Hercegovine, Historijski arhiv Sarajevo). Navedene institucije značajne su jer čuvaju građu koja je neophodna za naučna istraživanja. S njima je moguće ostvariti različite vidove saradnje. Neke od ovih djelatnosti imaju izdavačku djelatnost, zainteresirani su za obradu i istraživanje historijske građe, što su aktivnosti u koje se mogu uključiti doktoranti i nastavnici. Osim toga, saradnja je moguća i u vezi organizacije predavanja i izložbi.

OPĆI DIO

Naziv, tip, nivo, cilj i nositelj programa

Odsjek za historiju Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta organizira i izvodi doktorski studij (treći ciklus studija) historije od 2012. godine kao samostalni studijski program koji omogućava produbljivanje znanja iz bosanskohercegovačke historije koja se izučava u širem, regionalnom i evropskom kontekstu. Partnerske institucije Odsjeka za historiju, kao što su instituti, arhivi i muzeji, imaju stalnu potrebu za stručnim specijaliziranim kadrom iz oblasti historije, a postoji iskazan i društveni interes za specijalizirane postdiplomske doktorske studije na Odsjeku za historiju. Stoga je doktorski studij historije koncipiran na sljedeći način:

1. Prostor Bosne i Hercegovine u kontekstu antičke Evrope i Mediterana;
2. Historija srednjovjekovne Bosne;
3. Historija Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu (do 1839);
4. Historija Bosne i Hercegovine u 19. i 20. stoljeću.

U skladu s članom 2 (stav *a*) *Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu* iz 2024. godine, doktorski studij historije vodi do naučnog zvanja doktora/doktorice. Također, ovaj studij predstavlja najviši stepen formalnog obrazovanja čija je svrha obrazovanje novih doktora/doktorica nauka izradom doktorske disertacije na osnovu istraživanja.

Imajući sve navedeno u vidu, cilj dokorskog studija iz historije Bosne i Hercegovine na Odsjeku za historiju Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta je da se omogući naučno i stručno usavršavanje polaznika koji su završili drugi ciklus studija i stjecanje naučnog zvanja doktora/doktorica historijskih nauka. Svršeni polaznici dokorskog studija uključivat će se u nastavni proces i naučni rad na visokoškolskim, naučnim i drugim ustanovama u Bosni i Hercegovini i drugim zemljama.

Također, ovaj studijski program osmišljen je tako da omogućava provedbu važnih ciljeva koji su predviđeni *Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024.* godine. U prvom redu, riječ je o sljedećim ciljevima:

- a) stvaranje novih i relevantnih znanja i njihova primjena;
- b) obrazovanje studenata u odabranom naučnom području;
- c) osposobljavanje studenata za samostalan, istraživački i interdisciplinarni pristup problemima i za samostalno istraživanje kao i kritičko ocjenjivanje rada drugih;
- d) poticanje na razmjenu mišljenja i iskustava sa drugim studentima i mentorima na studiju uz razvoj vještine kritičkog mišljenja;
- e) stjecanje znanja, iskustva i vještina koje omogućavaju budućim doktorima nauka kreativno i na istraživanju utemeljeno rješavanje složenih naučnih, društvenih i privrednih problema i
- f) internacionalizacija istraživačkog rada na Univerzitetu.

Nositelj doktorskog studija je Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet. Nositelj studija osnovao je Vijeće doktorskog studija iz historije koje rješava sva pitanja koja se odnose na organizaciju i tok studiranja te koje predlaže odluke koje donose stručna tijela vijeća Filozofskog fakulteta i Univerziteta.

Naučno polje

Doktorski studij iz historije Bosne i Hercegovine pripada oblasti humanističkih nauka, polje Historija.

Organizacija i trajanje studijskoga programa te minimalni broj ECTS bodova potreban za završetak studija

Organizacija i trajanje studijskog programa uređeni u skladu s *Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024.* Treći ciklus studija traje tri godine (šest semestara) te se vrednuje ukupno sa 180 ECTS bodova, što je u skladu s praksama u evropskom prostoru visokog obrazovanja. Student može obnoviti studijsku godinu, a rok za završetak studija je najviše šest godina od dana prvog upisa u prvu godinu studiju. Ovaj rok se može produžiti za

još jednu godinu. Rokovi se mogu produžiti ukoliko postoje opravdani razlozi za produženje, a o tome donosi odluku Vijeće Filozofskog fakulteta. Produženje ne može biti duže od osam godina od dana upisa na dokorski studij.

Nastava se na doktorskom studiju organizira u I i II semestru studija, dok su III, IV, V, i VI semestar studija predviđeni za izbor i definiranje uže oblasti istraživanja, prijavu i odbranu projekta, radne i konačne verzije doktorske disertacije.

Detaljan struktura studija pojašnjena je o dijelu koji se odnosi na opis studijskog programa.

Jezik na kojem se izvodi programski studij

Nastava na doktorskom studiju iz historije Bosne i Hercegovine se odvija na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

Upis na studijski program

Upis se vrši na osnovu javnog konkursa koji objavljuje Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet. Konkurs za upis studenata u prvu studijsku godinu objavljuje se na internet stranici Univerziteta – Filozofskog fakulteta, najkasnije dva mjeseca prije početka studijske godine na trećem ciklusu studija.

Na konkurs se mogu prijaviti kandidati koji su stekli diplomu drugog ciklusa studija, integriranog studija, specijalističkog akademskog studija i magistra nauka prema predbolonjskom sistemu studiranja iz odgovarajuće naučne oblasti.

Kandidatima za upis koji su stekli titulu magistra nauka prije uvođenja Bolonjskog sistema trocikličnog studija i iz oblasti koje su relevantne za oblast iz koje se organizira studij trećeg ciklusa, priznaje se 60 (E)CTS studijskih bodova, a njihov status, odnosno prava i obaveze u nastavku studija, utvrđuje organizaciona jedinica Univerziteta posebnim aktom. Preostali obim od najmanje 120 (E)CTS studijskih bodova ovi studenti trebaju steći u skladu sa pravilima III ciklusa studija.

Strani državljani imaju pravo upisa na studij pod jednakim uvjetima kao i državljani Bosne i Hercegovine. Kandidati koji su prethodno visoko obrazovanje stekli u inostranstvu obavezni su provesti postupak akademskog priznavanja inostrane visokoškolske kvalifikacije.

Kandidat je ostvario pravo na upis ukoliko se nalazi na listi primljenih kandidata.

Kvalifikacije i profesionalni status

Po završetku doktorskog studija historije, kandidati/kandidatkinje stječu akademski stepen doktora/doktorica historijskih nauka (VIII stepen prema dokumentu *Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini*, Službeni glasnik XV/2011, str. 4). Profesionalni status (doktor/doktorica historijskih nauka) omogućava kandidatima bolju pozicioniranost na tržištu rada (prvenstveno rad u naučnim i institucijama od kulturnog značaja za Bosnu i Hercegovinu, kao i u inostranstanim naučnim i kulturnim ustanovama).

Doktorski studij iz historije i tržište rada

Nakon okončanja doktorskog studija historije (Bosne i Hercegovine) i stečenog akademskog stepena doktor/doktorica historijskih nauka, svršeni studenti/studentice imaju otvorenu mogućnost upošljavanja na visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini, ali i šire. Osim toga, budući da je institucijama od naučnog i kulturnog značaja, poput instituta, arhiva, muzeja i sl., potreban visoko kvalificirani i za određenu historijsku oblast specijalizirani kadar, studentima i studenticima koji su uspješno okončali doktorski studij historije ostaje i mogućnost upošljavanja na ovim institucijama, a jako je važno naglasiti da Odsjek za historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu s njima održava partnerske odnose.

Prohodnost studija

Doktorski studij historije je prohodan, prije svega, za sve studente i studentice historije iz Bosne i Hercegovine, regije, ali i šire.

Skala bodovanja i ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

- a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
- b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
- c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
- d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
- e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
- f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Osiguranje kvaliteta

Osiguranje kvaliteta garantirano je stalnim ažuriranjem, moderniziranjem i unaprjeđenjem NPP-a doktorskog studija historije Bosne i Hercegovine. Do sada je Odsjek za historiju uspio osigurati kontinuirano izvođenje nastave i praćenje rada kandidata/kandidatkinja na sva četiri smjera na doktorskome studiju. Konkurs za upis novih studenat/studentica doktorski studij historije raspisivan je dosada svake godine, jer je uvijek postojalo interesovanje za ovaj studijski program. Odluku o raspisivanju konkursa donosi Vijeće Filozofskog fakulteta na prijedlog Vijeća doktorskog studija iz historije. Ishodi učenja su jasno iskazani i kontinuirano se radi na njihovom revidiranju i usavršavanju. Nastavu izvodi kvalificiran i stručan kadar, a studenti i studentice su podstaknuti da se bave naučnoistraživačkim radom, učestvuju na konferencijama, ljetnim školama i različitim doktorskim radionicama koje se organiziraju u Bosni i Hercegovini, ali i izvan nje. Svi detalji vezani za doktorski studij historije su dostupni javnosti putem web- stranice Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta.

OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA

ISHODI UČENJA

Opći ishodi učenja:

- biti sposoban za kritičku analizu i kritičku ocjenu akademskih postignuća unutar date discipline;
- biti sposoban za vrednovanje novih ideja;
- biti sposoban za sintezu kompleksnih ideja;
- vrednovati metodološke pristupe u struci te biti u stanju ponuditi i alternativna rješenja;
- pokazati želju za samostalnim usavršavanjem i stjecanjem novih znanja i vještina;
- razumijevati područje studija;
- raspolagati alatima i metodama koje omogućavaju istraživački rad vezan za područje studiranja;
- pokazati sposobnost definiranja studijskog projekta istraživanja;
- pokazati sposobnost korištenja metodologije karakteristične za historijsku nauku;
- ovladati vještinama i znanjima potrebnim za provođenje originalnog istraživačkog poduhvata;
- dati doprinos i proširiti granice spoznaje iz uže stručne oblasti kojom se kandidat/kandidatkinja bavi;
- nastaviti naučna istraživanja i produbljivanje znanja iz uže stručne oblasti;
- ponuditi nove ideje, pristupe i metodološke obrasce u istraživanjima;
- komunicirati s naučnom i širom društvenom zajednicom;
- pokazati vještine timskog rada;
- pokazati vještine upravljanja složenim projektnim aktivnostima;
- biti u stanju jasno predstaviti rezultate provedenih istraživanja;

Specifični ishodi učenja:

- znati prepoznati ključna društvena pitanja i probleme iz historije Bosne i Hercegovine, odnosno upisanog usmjerenja;
- analizirati date društvene fenomene u širem, regionalnom, evropskom i svjetskom kontekstu;
- pokazati poznavanje ključnih teorijskih pristupa i koncepata vezanih za određeni period u historiji Bosne i Hercegovine;
- primijeniti određene teorijske pristupe i koncepte na vlastito istraživanje;

- pokazati poznavanje metodoloških matrica karakterističnih kod izučavanja historije različitih razdoblja iz prošlosti Bosne i Hercegovine
- primijeniti određene metodološke pristupe u vlastitom istraživanju;
- znati formulirati važna istraživačka pitanja;
- znati postaviti hipotezu kao ishodište istraživanja;
- pokazati mogućnost kritičke analize historijskih izvora;
- pokazati sposobnost kritičkog sagledavanja dosadašnjih historiografskih rezultata iz određene oblasti;
- ocijeniti dosadašnja historiografska istraživanja, prepoznati temu doktorske disertacije i znati smjestiti svoju temu unutar spomenutih istraživanja;
- ponuditi svježi nov teorijsko-metodološki pristup za istraživanje postavljene teme;
- izabrati strategije interpretacije odabrane teme istraživanja;
- napisati i odbraniti projekt doktorske disertacije;
- učestvovati u radu doktorskih radionica, ljetnih škola, okruglih stolova i konferencija;
- pisati izvorne i pregledne znanstvene radove;
- učestvovati u projektnim aktivnostima;
- učestvovati u radu akademske i naučne zajednice;
- preispitivati u kontinuitetu vlastite interpretativne i istraživačke prakse;
- upoznati se s prednostima interdisciplinarnog rada;
- raditi na uspostavljanju internacionalnih akademskih i naučnih veza;
- usvojiti korpus znanja vezan za historiografsko područje kojem pripada određeno istraživačko pitanje;
- pratiti relevantna naučna istraživanja izvan Bosne i Hercegovine;
- uspostaviti jasnu argumentacijsku liniju za svoju tezu na osnovu relevantnih izvora i literature;
- ponuditi relevantna objašnjenja i zaključke vezane za istraživačko pitanje;
- pokazati profesionalno i etično ponašanje koje podrazumijeva korektno navođenje izvora i citiranje historiografskih tekstova;
- prepoznati i ukazivati na štetnosti plagijarizma;
- dati doprinos u polju svog istraživanja primjenom novih ideja, teorijskih i metodoloških obrazaca.

POPIS OBAVEZNIH PREDMETA S BROJEM ECTS BODOVA I BROJEM KONTAKT SATI NASTAVE

PROSTOR BOSNE I HERCEGOVINE U KONTEKSTU ANTIČKE EVROPE I MEDITERANA

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
I	Klasični izvori i latinska epigrafija	FIL HIS 611	5 (75)	11
I	Prostor Bosne i Hercegovine u periodu principata i Dominata	FIL HIS 620	3 (45)	5
I	Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)	FIL HIS 621	3 (45)	5
I	Prahistorijska arheologija Bosne i Hercegovine i okruženja	FIL HIS 634	2 (30)	3
I	Osnove grčkog jezika I	FIL HIS 622	2 (30)	3
I	Tekovine grčke civilizacije na prostoru Bosne i Hercegovine	FIL HIS 610	2 (30)	3
			17 (255)	17 (255)

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
II	Antičko društvo na prostoru današnje Bosne i Hercegovine	FIL HIS 710	5 (75)	10
II	Urbanizam i romanizacija	FIL HIS 636	5 (75)	9
II	Metodologija (Pisanje historijskog rada)	FIL HIS 711	3 (45)	5
II	Osnove grčkog jezika II	FIL HIS 716	2 (30)	3
II	Antička arheologija prostora današnje Bosne i Hercegovine	FIL HIS 635	2 (30)	3
			17 (255)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
III	Mentorski rad	FIL HIS 719	8 (120)	18
III	Doktorski seminar	FIL HIS 712	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
IV	Mentorski rad	FIL HIS 720	8 (120)	18
IV	Doktorski seminar	FIL HIS 721	4 (60)	12

			12 (180)	30
--	--	--	-----------------	-----------

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
V	Mentorski rad	FIL HIS 810	8 (120)	18
V	Doktorski seminar	FIL HIS 811	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
VI	Javno predstavljanje radne verzije doktorske disertacije i njeno korigiranje	FIL HIS 822	8 (120)	18
VI	Odbrana konačne verzije doktorske disertacije	FIL HIS 823	4 (60)	12
			12 (180)	30

UKUPNO SATI: 1230

UKUPNO ECTS BODOVA: 180

HISTORIJA SREDNJOVJEKOVNE BOSNE

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
I	Istočno-centralna Evropa u srednjem vijeku	FIL HIS 614	5 (75)	12
I	Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)	FIL HIS 615	3 (45)	7
I	Metodologija (Stanje izvora i rad na izvorima)	FIL HIS 625	3 (45)	7
I	Staroslavenski jezik	FIL HIS 616	2 (30)	4
			13 (195)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
II	Crkva bosanska	FIL HIS 624	5 (75)	10
II	Topografija srednjovjekovne Bosne	FIL HIS 713	5 (75)	11
II	Metodologija (Pisanje historijskog rada)	FIL HIS 711	3 (45)	5
II	Bosanska redakcija staroslavenskog jezika	FIL HIS 616	2 (30)	4
			15 (225)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
III	Mentorski rad	FIL HIS 719	8 (120)	18
III	Doktorski seminar	FIL HIS 712	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
IV	Mentorski rad	FIL HIS 720	8 (120)	18
IV	Doktorski seminar	FIL HIS 721	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta		Sati nastave	ECTS
V	Mentorski rad	FIL HIS 810	8 (120)	18
V	Doktorski seminar	FIL HIS 811	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
VI	Javno predstavljanje radne verzije doktorske disertacije i njeno korigiranje	FIL HIS 822	8 (120)	18
VI	Odbrana konačne verzije doktorske disertacije	FIL HIS 823	4 (60)	12
			12 (180)	30

UKUPNO SATI: 1140

UKUPNO ECTS BODOVA: 180

HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE U OSMANSKOM PERIODU (DO 1839)

Semester	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
I	Historija Bosne i Hercegovine u osmanskome periodu do 1600.	FIL HIS 617	5 (75)	12
I	Historiografija	FIL HIS 618	3 (45)	7
I	Osmanska diplomatika i paleografija	FIL HIS 628	3 (45)	7
I	Turski jezik 1	FIL HIS 619	2 (30)	4
			13 (195)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
II	Historija Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu 1600–1839.	FIL HIS 627	5 (75)	11
II	Izvori za historiju Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu	FIL HIS 714	5 (75)	10
II	Metodologija (Pisanje historijskog rada)	FIL HIS 711	3 (45)	5
II	Turski jezik 2	FIL HIS 629	2 (30)	4
			15 (225)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
III	Mentorski rad	FIL HIS 719	8 (120)	18
III	Doktorski seminar	FIL HIS 712	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
IV	Mentorski rad	FIL HIS 720	8 (120)	18
IV	Doktorski seminar	FIL HIS 721	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
V	Mentorski rad	FIL HIS 810	8 (120)	18
V	Doktorski seminar	FIL HIS 811	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
VI	Javno predstavljanje radne verzije doktorske disertacije i njeno korigiranje	FIL HIS 822	8 (120)	18
VI	Odbrana konačne verzije doktorske disertacije	FIL HIS 823	4 (60)	12
			12 (180)	30

UKUPNO SATI: 1140 sati

UKUPNO ECTS BODOVA: 180

HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE U 19. I 20. STOLJEĆU

Semester	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
I	Evropski kontekst historije Bosne i Hercegovine 19. i 20. stoljeća	FIL HIS 630	5 (75)	12
I	Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)	FIL HIS 631	3 (45)	7
I	Metodologija (Stanje izvora i rad na izvorima)	FIL HIS 633	3 (45)	7
I	Njemački jezik I	FIL HIS 613	2 (30)	4
			13 (195)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
II	Historija Bosne i Hercegovine u 19. stoljeću	FIL HIS 632	5 (75)	10
II	Historija Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću	FIL HIS 715	5 (75)	11
II	Metodologija (Pisanje historijskog rada)	FIL HIS 711	3 (45)	5
II	Njemački jezik II	FIL HIS 623	2 (30)	4
			15 (225)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
III	Mentorski rad	FIL HIS 719	8 (120)	18
III	Doktorski seminar	FIL HIS 712	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
IV	Mentorski rad	FIL HIS 720	8 (120)	18
IV	Doktorski seminar	FIL HIS 721	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
V	Mentorski rad	FIL HIS 810	8 (120)	18
V	Doktorski seminar	FIL HIS 811	4 (60)	12
			12 (180)	30

Semestar	Naziv predmeta	Šifra	Sati nastave	ECTS
VI	Javno predstavljanje radne verzije doktorske disertacije i njeno korigiranje	FIL HIS 822	8 (120)	18

VI	Obrana konačne verzije doktorske disertacije	FIL HIS 823	4 (60)	12
			12 (180)	30

UKUPNO SATI: 1140

UKUPNO ECTS BODOVA: 180

INFORMACIJE O STRUKTURI STUDIJA I USLOVIMA UPISA U SLJEDEĆI SEMESTAR

Studijski program sastoji se od ukupno šest semestara koji se vrednuju s ukupno 180 ECTS bodova. Nastava se realizira u okviru sinhroniziranih faza: a) nastavni proces; naučno istraživački rad i c) izrada doktorske disertacije.

Nastava na doktorskom studiju se organizira u I i II semestru studija, dok su III, IV, V i VI semestar studija predviđeni za izbor i definiranje uže oblasti istraživanja, prijavu i odbranu projekta, radne i konačne verzije doktorske disertacije.

Nastava na I i II semestru se organizira tokom 15 sedmica nastave po semestru i vrednuje se sa ukupno 60 ECTS bodova. Obavezni predmeti izvode se tako da proširuju opća znanja studenta iz studijske oblasti u funkciji studijskog programa. Posebna pažnja posvećuje se metodologiji naučnoistraživačkog rada, razumijevanju dometa historiografije, razvijanju kritičkog mišljenja te posebno jačanju jezičkih kompetencija i specijalističkih vještina koje su neophodne studentima za uspješno bavljenjem samostalnim naučnoistraživačkim radom.

Nastavni proces u I i II semestru izvodi se kroz predavanja, istraživačke seminare i konsultacije te, osim toga, može uključivati i druge oblike rada, kao što su diskusijske grupe i radionice. Pri tome, vodi se računa o specifičnim naučnoistraživačkim interesima i stručnim potrebama kandidata. U skladu s tim, pretpostavlja se njihovo aktivno učešće u smislu predlaganja konkretnih nastavnih sadržaja, kao i u pogledu izvršavanja nastavnih obaveza. Nastavu iz obaveznih predmeta izvode nastavnici koji su imenovani za nositelje predmeta. Nastavnici samostalno kreiraju sadržaj svoga kolegija. Također, omjer kontakt sati predavanja, seminara i konsultacija određuje svaki nositelj obaveznog predmeta sukladno broju upisanih kandidata/kandidatkinja na usmjerenju/modulu. Ukoliko se radi o tri i više upisanih kandidata/kandidatkinja, onda se na predmetima koji imaju ukupno pet sati sedmično daje prednost predavanjima i seminarima u odnosu na konsultacije te je omjer sljedeći: 3 sata predavanja: 1 sat seminara: 1 sat konsultacija. Budući da se može desiti da određeni modul upišu

jedan ili dva kandidata/kandidatkinje, imenovani nastavnik prednost daje konsultacijama i individualnim zadacima koje kandidati/kandidatkinje trebaju realizirati u dogovoru s nastavnikom vodeći računa o ukupnom broju predviđenih kontakt sati. Na predmetima koji imaju ukupno tri sata nastave sedmično omjer je sljedeći: 1 sat predavanja: 1 sat seminara: 1 sat konsultacija. Na predmetima na kojima su sedmično predviđena dva sata nastave izvode se dva sata predavanja ili sat predavanja i sat konsultacija ili sat predavanja i sat seminara, zavisno od sadržaja svakog pojedinačnog predmeta. Vrsta sati je precizirana u opisu predmeta. Svi navedeni sati su kontakt sati nastave.

Ispiti se polažu nakon odslušanog predavanja, odnosno nakon izvršenih svih nastavnih obaveza propisanih nastavnim planom i programom studija. Aktivnosti studenata vrednuju se ECTS bodovima.

Način rada sa studentima mijenja se nakon prve godine doktorskog studija te se u III, IV, V i VI semestru intenziviraju naponi na osposobljavanju studenata za samostalan naučnoistraživački rad. U tom periodu primarni oblici rada su doktorski seminari te mentorski rad s kandidatima. Ukupno kroz različite oblike rada u ova četiri semestra rad doktoranata vrednuje se sa 120 ECTS bodova.

Doktorske seminare izvode nastavnici koji su kompetentni za razdoblje, odnosno za problematiku koju studenat namjerava obrađivati u doktorskom radu. Seminari su fokusirani na razvoj naučnoistraživačkih vještina. Izbor literature koju će studenti na seminaru obrađivati prepušten je voditelju doktorskog seminara. U doktorskom seminaru sudjeluju svi studenti određenog smjera.

Student je obavezan prije odbrane doktorske disertacije imati objavljen ili prihvaćen za objavljivanje najmanje jedan rad u priznatim publikacijama koje se nalaze u relevantnim naučnim bazama podataka, a koji je tematski povezan sa doktorskim istraživanjem. Ispunjavanje prethodno navedene obaveze u indeks se evidentira u indeks studenta uz potpis mentora.

Ključna faza doktorskog studija odnosi se na izradu doktorske disertacije. Student u toku III semestra bira oblast istraživačke teme i zajedno s akademskim savjetnikom/mentorom definira užu oblast i temu doktorske disertacije. Temu potvrđuje vijeće studija. U toku IV semestra prijavljuje projekt doktorske disertacije vijeću studija. Student je dužan pristupiti odbrani projekta doktorske disertacije najkasnije do kraja V semestra. Student ima obavezu da pribavi pozitivno mišljenje mentora i prijavi radnu verziju doktorske disertacije najkasnije do početka VI semestra. Postupak prezentacije radne verzije obavlja se pred Komisijom Univerziteta. Primjedbe članova Komisije potrebno je ugraditi u korigiranu radnu verziju

doktorske disertacije. Komisija Univerziteta sastavlja izvještaj o disertaciji koji se upućuje u dalju proceduru. Nakon provedene procedure, kandidat dostavlja finalnu verziju doktorske disertacije ne temelju koje se zakazuje javna odbrana disertacije. Komisija Univerziteta izvještava o toku i rezultatu javne odbrane disertacije.

Student koji je upisan na doktorski studij može upisati naredni semestar u toku jedne studijske godine pod uvjetom da je uspješno odslušao prethodni semestar i dobio potpis nastavnika koji to potvrđuje. Prelazak u naredne godine studija usklađen je s članom 100 Zakona o visokom obrazovanju iz 2022. godine: „Student ima pravo prenijeti u narednu godinu studija unutar jednog ciklusa studija 12 ECTS studijskih bodova ili dva nepoložena predmeta bez obzira na vrednovanje, pod uslovom da nepoloženi predmet koji se prenosi u narednu studijsku godinu nije preduslov za slušanje predmeta u toj studijskoj godini. (2) ECTS bodovi za svaki pojedinačni predmet se priznaju nakon uspješno položenog predmeta. (3) Student koji je prenio ispite u narednu godinu ne može upisati još jednu višu godinu dok ne položi te prenesene ispite.

(4) Studentu koji obnavlja godinu studija, visokoškolska ustanova/organizaciona jedinica može dozvoliti unutar jednog ciklusa, u skladu sa svojim kapacitetima i organizacionim mogućnostima, pohađanje nastave i polaganje nastavnih predmeta iz naredne studijske godine pod uslovom da ukupno opterećenje studenata po semestru ne prelazi 30 ECTS studijskih bodova, a što se preciznije uređuje statutom.

INFORMACIJE O NAČINU ZAVRŠETKA STUDIJA

Doktorski studij iz historije završava se uspješnim ispunjavanjem svih obaveza utvrđenih nastavnim programom trećeg ciklusa studija te obranom doktorske disertacije. Uspješnim okončanjem navedenih obaveza student stječe pravo na izdavanje diplome o stečenom naučnom zvanju doktora/doktorice historijskih nauka, u skladu sa Statutom Univerziteta i Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

POPIS ILI USLOVI IZBORA PREDMETA KOJE STUDENT MOŽE IZABRATI S DRUGIH STUDIJSKIH PROGRAMA

Nije predviđeno izabiranje predmeta s drugih studijskih programa. Ukoliko se pronađe predmet koji se s više od 70% podudara s predmetom na srodnom doktorskom studiju, može se

uzeti u obzir priznavanje navednog predmeta. O priznavanju donose odluku nositelj predmeta i Vijeće dokorskog studija.

NAČINI DOKUMENTIRANJA 30 ECTS PRAKTIČNE NASTAVE

Posebno iskazana praktična nastava nije predviđena NPP-om te za nju nema posebno iskazanih ECTS bodova. Unutar pojedinih predmeta nastavnici mogu organizirati izvođenje praktične nastavu.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 139

NASTAVNI PLAN I PROGRAM DOKTORSKOG STUDIJA IZ HISTORIJE

(izmjene i dopune u skladu s Pravilnikom o postupku usvajanja i izmjene studijskih programa na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024. i Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu iz 2024. godine)

OPIS PREDMETA

SARAJEVO, 2025.

**PROSTOR BOSNE I HERCEGOVINE U KONTEKSTU ANTIČKE EVROPE I
MEDITERANA**

Šifra predmeta: FIL HIS 611	Naziv predmeta: Klasični izvori i latinska epigrafija		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 11
Status: obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Prvi cilj predmeta jeste upoznati studente sa djelima grčko-rimskih pisaca koji unutar širih tematskih cjelina problematiziraju određene faktografske, administrativne i kulturne činjenice koje se odnose na prostor današnje Bosne i Hercegovine u helenskom i rimskom periodu. Drugi cilj jeste obučiti studente osnovama latinske epigrafije kako bi pravilno mogli razumjeti tekstove rimskih provincijalnih epigrafskih spomenika.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Grčka i rimska mitologija kao izvor za najstariju historiju jugoistočne Europe - Čitanje i analiza klasičnih izvora na grčkom jeziku (Hekatej, Polibije, Apijan, Dion Kasije, Plutarh, Ptolemej Klaudije) - Čitanje i analiza rimskih klasičnih izvora na latinskom jeziku (Ciceron, Cezar, Tit Livije, Ovidije, Plinije Stariji, Plinije Mlađi, Frontin, Flor) - Analiza kasnoantičkih izvora i itinerarija - Znakovi uobičajeni u filološkoj kratici antičkih tekstova (objašnjene abrevacije, sigle, ligature i druge odlike		

	karakteristične za epigrafiju) - Transkripcija tekstova uklesanih na epigrafskim spomenicima - Upoznavanje sa vrstama i karakteristikama različitih vrsta natpisa - Analiza onomastike koja se pojavljuju na epigrafskim spomenicima (<i>praenomen, nomen, cognomen, agnomen</i>). Imenski obrazac žena. Patronimik ili filijacija. Širenje carskih nomena u Iliriku			
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će steći znanje o osnovama latinske epigrafije što podrazumijeva: poznavanje skraćenica i ligatura, znakova u filološkoj kratici tekstova antičkih natpisa, vrste natpisa, određivanje datacije spomenika na temelju natpisa, korištenje korpusa epigrafske građe i digitalnih baza spomenika. Čitanjem i analizom klasičnih izvora spoznat će važnost klasičnih izvora za pisanje naučnih radova iz najstarije historije bosanskohercegovačkog prostora. Vještine: Razumijevanje tekstova napisanih na grčkom i latinskom jeziku, razlikovanje činjenica od slobodne interpretacije, rekonstrukcija tekstova epigrafskih spomenika. Kompetencije: Samostalno čitanje i razumijevanje klasičnih izvora i natpisa na antičkim epigrafskim spomenicima.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Predavanje u prostorijama fakulteta i muzejskim lapidarijima			
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Seminarski rad	35	50
	2.	Aktivnost	15	15
	2.	Završna provjera znanja	50	50
	Ukupno: 100 bodova			100%
Literatura:	Obavezna:			

Cooley, A. E. *The Cambridge Manual of Latin Epigraphy*, Cambridge University Press, 2012.

Domić Kunić, A. *Literarni izvori za iliričke provincije (Dalmaciju i osobito Panoniju) u Naturalis historia Plinija starijeg*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 37, 2004, 119–171.

Keppie, L. *Understanding Roman inscriptions*, London: Routledge, 1991.

Matijašić, R. *Uvod u latinsku epigrafiju*, Filozofski fakultet Pula, Pula 2002.

Mehl, A. *Roman Historiography An Introduction to Its Basic Aspects and Development*, New York: John Wiley & Sons, 2011.

Šašel Kos, A. *Appian and Illyricum*, Ljubljana: Narodni muzej, 2005, Slovenija.

The Cambridge Companion to the Roman Historians (ed.) A. Feldherr, Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

The Cultural History of Augustan Rome Texts, Monuments, and Topography (eds.) S. Rebggiani, M. Loar, S. C. Murray, Cambridge: Cambridge University Press, 2019.

The Oxford Handbook of Roman Epigraphy (eds) Ch. Bruun and J. Edmondson, Oxford : Oxford University Press, 2014.

2014, Oxford.

Dopunska:

Loeb Classical Library (izdanja djela klasičnih pisaca)

Imamović, E. *Antički kulturni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Veselin Masleša, 1977.

Lozić, E. *Funerary Monuments in the Interior of the Roman Province of Dalmatia*, Ljubljana: Inštitut za arheologiju / Institute of Archaeology, 2021.

Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, Vol. I: Aba-Bysanus, (ed. Lőrincz B. et al.), Budapest, 1994.

Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, Vol. II: Cabalicius – Ixus, Ex materia ab (ed. Lőrincz B. et al.), Wien, 1999.

Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, Vol. III: Labareus- Pythea (ed. Lőrincz B. et al.), Wien, 2000.

Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, Vol. IV: Quadratia – Zures (ed. ed. Lőrincz B. et al.), Wien, 2002.

Mesihović, S. *Antiqvi Homines Bosnae*, Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu, 2011.

Migotti, B.; Šašel Kos, M., Radman Livaja, I. *Roman Funerary Monuments of South-Western Croatia in their Material, Social and Religious Context*, Oxford: Archaeopress Roman Archaeology, 2018.

Šaćić Beća, A. *Digitalizacija baštine na primjeru rimskih provincijalnih epigrafskih spomenika*, Limes Plus: Journal of Social Sciences and

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 5 od 167

Humanities 3, 2023, 33–56.

Šačić Beća, A. *Klesarske greške na antičkim epigrafskim spomenicima sarajevske regije*, Godišnjak Udruženja BATHINVS „Acta Illyrica“ 223–238, 2020.

Šačić Beća, A. *Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije = Northern Bosnia within the bounds of Roman Pannonia*, Sarajevo: Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija BATHINVS, 2022.

Vilogorac Brčić, I. *VETERUM SIMULACRA DEORUM: prikazi drevnih božanstava*, Rijeka: EX Libris, 2018.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 6 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 620	Naziv predmeta: Prostor Bosne i Hercegovine u periodu principata i dominata		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezan	Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Sticanje znanja o odlikama političkih sistema principata i dominata, i njihovim elementima u postmodernoj političkoj kulturi. Sticanje znanja o utjecaju principata i dominata na razvitak političkog, upravno-teritorijalnog, administrativnog, društvenog, ekonomskog, kulturološkog i naseobinskog načina života i općenito na prostorima zahvata ilirskog etničkog i jezičkog kontinuuma i na prostorima današnje Bosne i Hercegovine.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje</i>	Političke ideje epohe klasične civilizacije. Monarhija, Oligarhija, Demokratija, Tiranija, Aristokratija, Anarhija, Republika. Definiranje principata. Prostor današnje Bosne i Hercegovine u I. st. n. e. Prostor današnje Bosne i Hercegovine u II. st. n. e.		

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **7** od **167**

<i>uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Prostor današnje Bosne i Hercegovine u III. st. n. e. Definiranje principata Prostor današnje Bosne i Hercegovine u IV i V. st. Prostor današnje Bosne i Hercegovine u VI. st.			
Ishodi učenja:	Znanje: U okviru silabusa ovog predmeta bit će na temelju izvorne građe predstavljene posljednje dvije faze rimskog osvajanja prostora današnje Bosne i Hercegovine, te kulturno-historijski razvoj ovog prostora za vrijeme Pax Romana i dominata. Studenti nakon što poslušaju ovaj kolegij trebaju posjedovati znanje o najvažnijim vojno-političkim, ekonomskim, administrativnim i kulturnim dešavanjima na prostoru današnje BiH u prvim stoljećima naše ere. Vještine: Studenti će moći kroz analizu izvora i literature spoznati historijske karakteristike rimske uprave na tlu BiH. Kompetencije: Stecheno znanje moći će primijeniti za pisanje naučnih radova.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Predavanje, terenska nastava, konsultacije, pisani radovi.			
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:				
	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Prisustvo	10	10%
	2.	Aktivnost	40	40 %

	3.	Usmeni ispit	50	50 %
		Ukupno: 100 bodova		100%
Literatura:	Obavezna: Bojanovski, Ivo, 1988, Bosna i Hercegovina u antičko doba, <i>ANU BiH, Djela, LXVI, CBI, 6.</i> <i>Kulturna istorija Bosne i Hercegovine</i>, 1984, Sarajevo: Veselin Masleša. Mesihović, Salmedin, <i>Principat. Vlast prvog građanina</i>, O. D. FONT, Sarajevo, 2020. Mesihović, Salmedin, <i>Dominat. Vlast gospodara</i>, O. D. FONT, Sarajevo, 2021. Mesihović, Salmedin, <i>Principes of civitates peregrinae in province Illyricum Superior / Dalmatia – Princepsi peregrinskih civitates u provinciji Gornji Ilirik / Dalmacije</i>, O. D. FONT, Sarajevo, 2021. Šaćić Beća, Amra, 2022, Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije / Northern Bosnia within the Bounds of Roman Pannonia, Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog nasljeđa i drevnih i klasičnih civilizacija “BATHINVS”, Sarajevo. Dopunska: Bojanovski, Ivo, 1973, Rimska cesta dolinom Bosne i njezina topografija. U: <i>Radovi sa simpozijuma «Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura»</i>. Izdanja Muzeja grada Zenice III, Zenica, 393–414. Bojanovski, Ivo, 1973, Rimska cesta Narona – Leusinium kao primjer saobraćajnog kontinuiteta, <i>ANU BiH, Godišnjak X, CBI 8</i>, 137–187+Krt. 1. Bojanovski, Ivo, 1974, Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji, <i>ANU BiH, Djela, XLVII, CBI 2.</i> Bojanovski, Ivo, 1977, Prilozi za topografiju rimskih i predrimskih komunikacija i naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji (s posebnim obzirom na područje Bosne i Hercegovine), I – Prehistorijska i antička			

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 9 od 167

komunikacija Salona – Naroni i njena topografija u svjetlu arheoloških i historijskih izvora, *ANU BiH, XV, CBI 13*, 83–152+Tbl. I–III+Pril. 1–3.

Bojanovski, Ivo, 1978, Prilozi za topografiju rimskih i predrimskih komunikacija i naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji (s posebnim obzirom na područje Bosne i Hercegovine) II – Prehistorijska i rimska cesta Naroni – Sarajevsko polje s limotrofnim naseljima. *ANU BIH, XVII, CBI 15*. 51–125+Tbl. I–VI+Pril. 1.

Bojanovski, Ivo, 1981, Prilozi za topografiju rimskih i predrimskih komunikacija i naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji III – Prilog proučavanju antičkih naselja i komunikacija u istočnoj Bosni. *ANU BiH, XIX, CBI 17*. 125–197+Tbl. I–III+Krt. 1.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 10 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 621	Naziv predmeta: Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je edukovati studente da na temelju kritičke metode razumiju moderne i savremene historiografske tekstove.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Otkrivanje Ilira: historiografija 19. stoljeća (analiza djela iz tog perioda) - Konstruktivizam u historiografskim i arheološkim narativima u periodu austro-ugarske vlasti u BiH na primjeru antičke historiografije (analiza djela iz tog perioda) - Promjene u antičkoj historiografiji u periodu između dva svjetska rata (analiza djela iz tog perioda) - Ilirologija kao pravac u historiografiji (analiza djela iz perioda 1945–1992) - Utjecaj savremenih ideologija na antičku historiografiju u prvoj		

	deceniji nakon rata 1992–1995 (analiza djela iz perioda 1995–2005) - Novi pravci u bosanskohercegovačkoj i regionalnoj antičkoj historiografiji u razdoblju od 2005. do danas (analiza djela iz tog perioda) - Prostor Bosne i Hercegovine u antičko doba u kontekstu regionalne historiografije - Prostor Bosne i Hercegovine u antičko doba u kontekstu europske i svjetske historiografije - Stari metodološki pravci u antičkoj historiografiji: strukturalizam i konstrukcija - Novi metodološki pravci u antičkoj historiografiji: poststrukturalizam i dekonstrukcija
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će steći znanje o modernoj o savremenoj historiografiji prostora Bosne i Hercegovine. Vještine: Kritičko razumijevanje literature Kompetencije: Samostalno kritičko ophođenje prema literaturi.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanje u prostorijama fakulteta i muzejskim lapidarijima

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 12 od 167

Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Seminarski rad	35	50
	2.	Aktivnost	15	15
	2.	Završna provjera znanja	50	50
	Ukupno: 100 bodova			100%
Literatura:	Obavezna: Bozia, E. “Classical Studies for the New Millennium: Traditional Material Through new Methods and Perspectives”, in: <i>Teaching Classics in the Digital Age</i>, (eds.) S. Feuser, S. Merten, K. Wesselmann, Kiel: Kiel University Publishing. Džino, D. Deconstructing “Illyrians”: Zetgeist, changing perceptions and the identity of peoples from ancient Illyricum, <i>Croatian Studies Review</i> 5, 2008, 43–55. Džino, D. Indigene zajednice zapadnog i središnjeg Balkanskog poluotoka i 21. stoljeće: metodološki problemi, <i>Godišnjak centra za balkanološka ispitivanja</i> 40 (38), 2011, 197–206 Džino, D. Constructing Illyrians: prehistoric inhabitants of the Balkan Peninsula in early modern and modern perceptions, <i>Balkanistica</i> 27, 2014, 1–39. Kaljanac, A. <i>Stranputice rane arheologije u Bosni i Hercegovini = Paradoxes of early archaeology in Bosnia and Herzegovina</i>, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 2023. Kaljanac, A. <i>U stranoj zemlji: Ćiro Truhelka u Bosni i Hercegovini = In a foreign country: Ćiro Truhelka in Bosnia and Herzegovina</i>. II, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 2024. V. Mihajlović, Genius loci Balkani: recepcija prošlosti i konstruisanje akademskog narativa o balkanskom nasleđu, <i>Etnoantropološki problemi</i> 8(3), 779–803.			

Šaćić Beća, A. “Bosna i Hercegovina u antičko doba u kontekstu zapadnobalkanske historiografije u prve dvije decenije 21. stoljeća”, in: *Bosna i Hercegovina u antičko doba u kontekstu zapadnobalkanske historiografije u prve dvije decenije 21. stoljeća* (eds.) Dž. Juzbašić, Z. Šehić, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 2021, 13–43.

Woolf, G. *Tales of the Barbarians: Ethnography and Empire in the Roman West*, New York: John Wiley & Sons, 2010.

Dopunska:

Mattingly, D. J. *Imperialism, Power, and Identity: Experiencing the Roman Empire*, Princeton: Princeton University Press, 2011.

Mihajlović, V. Gordijev interpretativni čvor: rimski pisani izvori, ideja socio-kulturne evolucije i koncept romanizacije, *Etnoantropološki problemi* 6, 679–698.

Novaković, P. *Archaeology in the new countries of Southeastern Europe: A historical perspective: Comparative archaeologies: a sociological view of the science of the past*, New York: Springer.

Preporučuje se čitanje bosanskohercegovačkih periodika specijaliziranih za najstarija razdoblja prošlosti: *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* i *Acta Illyrica*.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 14 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 634	Naziv predmeta: Prahistorijska arheologija Bosne i Hercegovine i okruženja		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 3
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Upoznavanje studenta sa arheološkim metodama rada i naučnom interpretacijom prahistorijskog perioda na prostoru Zapadnog Balkana. Približavanje studenta arheološkom znanju kao izvoru za historiografiju prethistorijskog i ranog historijskog perioda.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	- Upoznavanje kandidata sa arheološkom metodologijom i interpretativnim procesima u bosanskohercegovačkoj arheologiji za period prahistorije Zapadnog Balkana. - Iliri kao arheološka interpretacija ili konstrukcija zajednica na sjevernim granicama rimske države. - Arheološka perspektiva promatranja zajednica Zapadnog Balkana u periodu pred i nakon stupanja u kontakt sa Rimskom Republikom. - Znanje o prethistorijskom i ranom historijskom periodu i njegova		

	upotrebljivost u historiografiji.			
Ishodi učenja:	Znanje: Kandidat će biti upoznat sa arheološkim znanjem o prahistorijskim zajednicama sa prostora Bosne i Hercegovine i načinima formiranja znanja kroz arheološku metodologiju. Vještine: Kandidat će steći osnovne vještine formiranja i korištenja arheoloških interpretacija te njihovog kombiniranja sa historiografskim podacima i znanjima tretirajući arheološke aspekte kao izvornu građu za periode o kojima ne postoje pisani izvori. Kompetencije: Datiranje i interpretacija arheološkog materijala iz prahistorije.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Predavanja			
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:			
	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Seminarski rad	50	50
	2.	Završna provjera Znanja	50	50

	Ukupno: 100 bodova 100%
	Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: - Seminarski rad: Student će tokom semestra da odabere temu, koju će pod nadzorom predmetnog nastavnika obraditi, te je u zadnjoj sedmici nastave javno prezentovati. - Završna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra.
Literatura:	Obavezna: 1. Babić S., Poglavarstvo i polis; Starije gvozdeno doba centralnog Balkana i grčki svet, Srpska akademija nauka i umetnosti, Balkanološki institut, Posebna izdanja 81, Beograd, 2004. 2. Balen-Letunić D. (Ed.), Ratnici na razmeđu istoka i zapada, starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj, Zagreb, 2004. 3. Benac, A., “Neki etnički problemi prethistorijskih stanovnika Bosne i Hercegovine”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n. s., VIII (1953). 4. Benac, A., “O učešću Ilira u egejskoj seobi”. U: Arheološki radovi i rasprave, IV–V, JAZU, Zagreb, 1967. 5. Benac, A., Čović, B., Glasinac I (1956), II (1957). 6. Collis, J., The Celts, Origins, Myth Inventions, Gloucestershire, 2010. 7. Collis, J., The European Iron Age, London and New York, 2003. 8. Čović, B. (Ed.), Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Sarajevo,

1988.

9. Ćuknić M. i Jovanović B., Ilirska kneževska nekropola u Atenici, Čačak 1966.
10. Garašanin M., Praistorija Srbije, Tom II, Beograd, 1973.
11. Lisičar P., Crna Korkira i kolonije antičkih Grka na Jadranu, Skopje, 1951.
12. Palavestra A., Kneževski grobovi starijeg gvozdenog doba na centralnom Balkanu, Srpska akademija nauka i umetnosti, Balkanološki institut, Beograd, 1984.
13. Palavestra, A., Usamljeni arheolog, Terenski metod Miloja M. Vasića, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd 2020.
14. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjiga V, Sarajevo, 1987.
15. Sokolovska V., Etničkite nositelji na trebeniškata nekropola, Skopje, 1997.
16. Benac, A., “O etničkim zajednicama starijeg željeznog doba u Jugoslaviji”, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja, V, Sarajevo, 1979.
17. Benac, A., “O identifikaciji ilirskog etnosa”, u: Godišnjak, Centar za balkanološka ispitivanja, 11/9, Sarajevo, 1973.
18. Benac, A., “O učešću Ilira u egejskoj seobi”, u: Arheološki radovi i rasprave, IV–V, Zagreb, 1967.
19. Benac, A., “Prediliri, Protoiliri, Prailiri – neki novi aspekti”, u: Balcanica, VIII, Beograd, 1977.
20. Čače, S., “Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika”, u: Radovi, Filozofski fakultet, 18, Zadar,

1979.

21. Čović, B., “O izvorima za istoriju Autarijata”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, V/3, Sarajevo, 1967.
22. Garašanin, D., “Razmišljanja o ilirskoj etničkoj interpretaciji nalaza iz gvozdenog doba”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/11, Sarajevo, 1976.
23. Kaljanac, A., “Stranputice rane arheologije u Bosni i Hercegovini“, Posebna izdanja, Centar za balkanološka ispitivanja, Sarajevo, 2023.
24. Kaljanac, A., “U stranoj zemlji, Ćiro Truhelka u Bosni i Hercegovini”, Posebna izdanja, Centar za balkanološka ispitivanja, Sarajevo, 2024.
25. Katičić, R., “Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija”, u: Posebna izdanja, Centar za balkanološka ispitivanja, IV/1, Sarajevo, 1964.
26. Katičić, R., *Illyricum mithologicum*. Zagreb, 1995.
27. Marić, Z., “Donja Dolina i problem etničke pripadnosti predrimskog stanovništva sjeverne Bosne”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, (A) XIX, Sarajevo, 1964.
28. Stošić J. P. (Hrsg.). *Antički Grci na tlu Hrvatske*. Zagreb, 2010.
29. Suić, M., “Illyrii proprie dicti”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/15, Sarajevo, 1976.

Dopunska:

30. Čović, B., “Praistorijsko rudarstvo i metalurgija u Bosni i Hercegovini”. U: Godišnjak, XXII (2), Centar za balkanološka

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 19 od 167

ispitivanja, Sarajevo, 1983.

31. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976.

32. Radimski, V., “Prehistorička sojenica kod Ripača blizu Bišća”, u:
Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo, V (1893).

33. Stošić J. P. (Hrsg.), Antički Grci na tlu Hrvatske, Zagreb, 2010.

34. Vasić R., Kulturne grupe starijeg gvozdenog doba u Jugoslaviji,
Beograd 1973.

35. Kirigin, B., Faros, Parska naseobina. Prilog proučavanju grčke
civilizacije u Dalmaciji, Split, 2004.

36. Papazoglu, F., “O teritoriji ilirskog plemena Ardijejaca”, u: Zbornik,
Filozofski fakultet, 7/1, Beograd, 1963.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 20 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 622		Naziv predmeta: Osnove grčkog jezika I	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 3
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Upoznati grčko pismo i glasovni sistem grčkog jezika, savladati morfologiju imenskih oblika te osnove konjugacijskog sistema (vremena i načini prezentske osnove), morfološki analizirati i prevesti na maternji jezik odabrane grčke tekstove te pritom ukazati na osnovne sintaksičke pojave u njima. Razviti i proširiti grčki vokabular. Pravilno čitanje i pisanje grčkih riječi te prepoznavanje i tačna analiza morfoloških oblika unutar grčkog deklinacijskog i konjugacijskog sistema; na temelju toga snalaženje u predloženom grčkom tekstu, razumijevanje sadržaja i sposobnost samostalnog prijevoda jednostavnih rečenica na maternji jezik.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Grčki alfabet (grafije i izgovor; transkripcija), fonologija i morfologija nominalnih tvorbi u grčkom jeziku: vrste riječi, vrste i osobitosti akcenta, deklinacija imenica i pridjeva. Uvježbavaju se pravila pisanja, čitanja i izgovaranja, te prepoznavanje oblika prema osnovi i nastavku. Studenti trebaju savladati izgovor i akcentuaciju riječi te intonaciju rečenice. U prevođenju i gramatičkoj analizi zadanog teksta stavlja se akcenat na određivanju padežnih oblika pojedinih deklinacija.		

Ishodi učenja:

Znanje:

- Prepoznati i opisati grčki alfabet, uključujući grafije i izgovor
- Objasniti pravila transkripcije grčkog pisma
- Definirati osnovne pojmove grčke fonologije i morfologije nominalnih tvorbi
- Nabrojati vrste riječi u grčkom jeziku
- Opisati vrste i osobitosti naglaska u grčkom jeziku
- Navesti pravila deklinacije imenica i pridjeva

Vještine:

- Pravilno pisati, čitati i izgovarati grčke riječi
- Prepoznavati oblike riječi prema osnovi i nastavku
- Tačno akcentuirati grčke riječi
- Pravilno intonirati grčke rečenice
- Analizirati i prevoditi zadane grčke tekstove
- Određivati padežne oblike pojedinih deklinacija u tekstu

Kompetencije:

- Samostalno primjenjivati pravila grčke gramatike u analizi teksta
- Kritički pristupati morfološkoj analizi grčkih riječi
- Povezivati znanja o grčkom jeziku s drugim jezičnim sistemima
- Samostalno koristiti grčki alfabet u pisanoj komunikaciji

	- Integrirati znanja o grčkoj fonologiji i morfologiji u širi kontekst antičke kulture																				
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje SDG 5 – Rodna ravnopravnost																				
Metode izvođenja nastave:	Usmeno izlaganje, PowerPoint prezentacija, pisanje, diskusija, čitanje i rad na tekstu.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Provjere znanja vršit će se u skladu s važećim Zakonom i Odlukom Vijeća Fakulteta. U silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici i postupci provjere znanja sa skalom ocjenjivanja. Elementi praćenja rada studenata tokom semestra i struktura bodovanja utvrđuju se prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta. Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja prema skali ocjenjivanja, što se utvrđuje prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz ovog nastavnog predmeta. Praćenje rada studenta vrši se dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja (tokom semestra i na završnom ispitu) prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>Br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>/ konačne ocjene (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisutnost i aktivnost na nastavi</td><td>10</td><td>10%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Provjera znanja (pismeno)</td><td>40</td><td>40%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit (usmeno)</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr></table>	Br.	Elementi praćenja	Broj bodova	/ konačne ocjene (%)	1.	Prisutnost i aktivnost na nastavi	10	10%	2.	Provjera znanja (pismeno)	40	40%	3.	Završni ispit (usmeno)	50	50%	Ukupno: 100 bodova			100%
Br.	Elementi praćenja	Broj bodova	/ konačne ocjene (%)																		
1.	Prisutnost i aktivnost na nastavi	10	10%																		
2.	Provjera znanja (pismeno)	40	40%																		
3.	Završni ispit (usmeno)	50	50%																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
Literatura:	Obavezna:																				

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **23** od **167**

- Martinić-Jerčić, Z. – Matković, D., *Prometej*: udžbenik grčkog jezika za 1. i 2. godinu učenja, Školska knjiga, Zagreb, 2003;
- Musić, A. – Majnarić, N., *Gramatika grčkog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1996;
- Sabadoš, D. – Sironić, M. – Zmajlović, Z., *Grčka vježbenica*, Školska knjiga, Zagreb, 2003;

Dopunska:

- Dukat, Z., *Gramatika grčkog jezika*, Školska knjiga, Zagreb (bilo koje izdanje);
- Senc, S., *Grčko-hrvatski rječnik*, Naprijed, Zagreb (višestruko preštampavanje).

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 24 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 610	Naziv predmeta: Tekovine grčke civilizacije na prostoru Bosne i Hercegovine		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 3
Status: obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Studenti će se upoznati sa grčko-helenističkim utjecajima na prostoru današnje Bosne i Hercegovine. Poseban fokus je na Daorsima kao zajednici koja je imala najviše dodira sa grčkim svijetom.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih)</i>	Kulturno, civilizacijsko i historijsko značenje egejsko-grčkog svijeta Kontakti, veze i drugi odnosi ilirskog svijeta sa egejsko-grčkim svijetom Kontakti grčkog svijeta sa prostorom Bosne i Hercegovine u željezno i protohistorijsko doba Grčka kolonizacija Jadrana Odnosi autohtonog stanovništva i grčkih naseljenika Issa Pharos Narona		

jedinica)	Daorsi i Grci Helenistička umjetnost u Hercegovini Helenistički urbanizam u Hercegovini Tragovi grčke civilizacije u drugim dijelovima BiH Grčki kultovi na prostoru BiH u rimsko doba Opći kulturni i religijski doprinos grčke civilizacije na prostoru istočnojadranske obale i njenog zaleđa			
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će steći nove spoznaje o egejskoj, grčkoj i helenističkoj civilizaciji, posebno u kontekstu odnosa i utjecaja prema ilirskom svijetu, koji se nalazio na znatno nižem kulturnom nivou razvoja. Vještine: Studenti će biti u mogućnosti da ispravno valoriziraju pisanu i materijalnu izvornu građu koja se odnosi na tekovine grčke civilizacije u BiH. Kompetencije: Studenti će biti u stanju da kritički sagledaju odnose između grčko-helenističkog svijeta i prostora današnje Bosne i Hercegovine.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Predavanje, terenska nastava, konsultacije, pisani radovi.			
Metode provjere znanja sa strukturom	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Prisustvo	10	10%
	2.	Aktivnost	40	40 %

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 26 od 167

ocjene:	3.	Usmeni ispit	50	50 %
	Ukupno: 100 bodova			100%
Literatura:	Obavezna: - Adnan Busuladžić, Sjaj antičkih Grka: keramičke posude, slikane vaze, skulpture, oružje, nakit, staklo, numizmatika iz muzejskih zbirki u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2020. - Ivo Bojanovski, BiH u antičko doba, Sarajevo, 1988. - Pierre Cabanes, Iliri od Bardileja do Gencija, Zagreb, 2002. - G. F. Chamoux, Grčka civilizacija, Beograd, 1967. - Branimir Gabričević, Naron a i Grci, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka: znanstveni skup, Metković 4–7. X 1977., N. Cambi (ur.), U. Pasini (prev.), Split – Zagreb: Izdanja Hrvatskog arheološkog društva, sv. 5, 1980, 161–167. - Grčki utjecaji na istočnoj obali Jadrana, ur. Cambi. N., Čače, S., Kirigin, B., Split 2002. - Branko Kirgin, Issa. Grčki grad na Jadranu, Zagreb, 1996. - Branko Kirgin, Faros, parska naseobina, Prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 96, Split, 2004, 9–301. - Zdravko Marić, Helenizam i helenistička umjetnost u Hercegovini. Materijali Saveza arheoloških društava 20, 1985, 47–53 - Zdravko Marić, Daorsi i Naron a, Međunarodni simpozijum Bosna i Hercegovina u tokovima istorijskih i kulturnih kretanja u jugoistočnoj Evropi: međunarodni simpozijum = symposium international, Sarajevo, 6–7. oktobra 1988, B. Čović (ur.), Sarajevo: Posebna izdanja, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 1989.			

- Zdravko, Marić, Rezultati istraživanja utvrđenog ilirskog grada kod Ošanića blizu Stoca (1890 – 1978.), Hercegovina 1/9, Mostar, 1995, 43–65.
- Zdravko Marić, Rezultati istraživanja utvrđenog ilirskog grada kod Ošanića blizu Stoca (1890 – 1978.), Hercegovina 2/10, Mostar, 1996, 7–33.
- Zdravko Marić, Helenistički uticaji na ilirsko pleme Daorse, Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja 31, 2000, 37–52.
- Boško Marijan, Protopovijesno doba u Hercegovini, u: Hum i Hercegovina kroz povijest, Zbornik radova, Zagreb, 2011, 25–54.
- Salmedin Mesihović – Amra Šaćić, Historija Ilira, Sarajevo, 2015.
- Fanula Papazoglu, Istorija helenizma, Vladavina Aleksandra Velikog – Doba dijadoha, Beograd, 1995.
- M. Parović-Pešikan, O karakteru grčkog materijala na Glasincu i putevima njegovog prodiranja, Starinar, knj. IX, Beograd, 1961, 21–45.
- Mate Suić, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb, 2003.
- J. J., Wilkes, Iliri, Split, 2001.

Dopunska:

- Antički Grci na tlu Hrvatske, ur. Jasminka Poklečki-Stošić, Zagreb, 2010.
- Nenad Cambi, Arheološki pogled na probleme istraživanja, konzervacije, rekonstrukcije i prezentacije ilirskog naselja na Ošanićima. Radovi razdio povijesnih znanosti 19, 1993, 37–60.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **28** od **167**

- Slobodan Čače, Prilozi raspravi o osnivanju grčkih naseobina na Jadranu u 4. st. pr. Kr., Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti 33(20), Zadar, 1994, 33–54.
- M. Nikolanci, Iris Ilyrica, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka: znanstveni skup, Metković 4–7. X 1977., N. Cambi (ur.), U. Pasini. (prev.), Split: Izdanja Hrvatskog arheološkog društva, sv. 5, Split – Zagreb, 155–160.
- Grga Novak, Issa i isejska država, VAHD 54, Split.
- Grga Novak, Stari Grci na Jadranskom moru. Rad JAZU 322, 145–221.
- Boško Marijan, Željezno doba na južnojadranskom području, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 93, Split, 2001, 7–22.
- Duje Rendić-Miočević, Iliri i antički svijet, Split, 1989.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 29 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 710	Naziv predmeta: Antičko društvo na prostoru današnje Bosne i Hercegovine		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je analizirati društvene strukture koje su se formirale na prostoru današnje Bosne i Hercegovine u periodu rimske vladavine.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvod i izvorna građa, Domorodački narodi u razdoblju prije rimskog osvajanja, Struktura rimskog društva, Nove teorije, metode i pristupi u proučavanja rimskodobnog stanovništva, Razlike među stanovništvom na osnovu osobnih i građansko-pravnih statusa, te etničke pripadnosti, Municipalne elite, Aktivni vojnici (legionari i auxilijari), Konzularni beneficijari, Veterani, Robovi i oslobođenici na prostoru današnje BiH, Trgovci,		

	Zanatlije u klasičnom smislu i zanatlije/umjetnici, svakodnevni život, Umjetnost i kultura.
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će učenjem i uspješnim polaganjem ovog predmeta steći znanje o osnovnim tokovima rimske socijalne historije, te teorijama i metodama koje se koriste za njeno proučavanje. Vještine: Studenti će ovladati izvornom građom koja se odnosi na različite društvene strukture, od provincijalnih i municipalnih elita pa do nižih društvenih slojeva poput robova i oslobođenika. Kompetencije: Studenti će biti u mogućnosti da istražuju, analiziraju i kritički elaboriraju različite društvene strukture na prostoru današnje BiH u antičko doba.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanje, terenska nastava, konsultacije, pisani radovi.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Prisustvo nastavi: 10% Aktivnost: 40% Usmeni ispit: 50%
Literatura:	Obavezna: - Geza Alföldy, Bevölkerung und Gesellschaft der römischen Provinz Dalmatien, Akadémiai, Kiadó, Budimpešta, 1965. - Geza Alföldy, Die Personennamen in der römischen

Provinz Dalmatia, BzN, N.F. Beiheft 4, Heidelberg, 1969.

- Ivo Bojanovski, Bosna i Hercegovina u antičko doba, Sarajevo, 1988.
- Grupa autora, Kulturna istorija BiH, Sarajevo, 1966 (poglavlje o antičkom i kasnoantičkom periodu).
- Keith Bradley, Slavery and society at Rome, Cambridge, 1994.
- Adnan Busuladžić, Rimske vile u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2011.
- Suzanne Dixon, The Roman family, Baltimore, 2011.
- Jonathan Edmondson, Cities and urban life in the western provinces of the Roman Empire, 30 BCE to 250 CE, u: A Companion to the Roman Empire (Blackwell Companions to the Ancient World series). Ed. D. Potter, Oxford, 2006, 250–280.
- Dragana Grbić, Plemenske zajednice u Iliriku. Predurbane administrativne strukture u rimskim provincijama između Jadrana i Dunava (I–III vek), Balkanološki institut SANU. Posebna izdanja 125. Beograd, 2014.
- P. A. Holder, Studies in the Auxilia of the Roman Army from Augustus to Trajan, BAR International Series 70, Oxford, 1980.
- Enver Imamović, Antički kultni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1977.
- Mersiha Imamović, Sjeveroistočna Bosna u antičko doba,

Tuzla, 2023.

- Anamarija Kurilić, Obitelj u ranorimskoj Liburniji, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 34 (21), Zadar, 1995, 47–83.
- Almir Marić, Antičko društvo na prostoru današnje Hercegovine, Rukopis doktorske disertacije, Sarajevo, 2015.
- Robert Matijašić, Gospodarstvo antičke Istre, arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr. – III.st. posl. Kr.), Pula, 1998.
- Henrik Mouritsen, The freedmen in the Roman world, Cambridge, 2011.
- Grga Novak, Pogled na prilike radnih slojeva u rimskoj provinciji Dalmaciji, Historijski zbornik, broj 1–4, Zagreb, 1948, 129–152.
- Veljko Paškvalin, Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine, ANU BiH, Djela LXXXIII, CBI Knjiga 9, Sarajevo 2012.
- M. Rostovtzeff, The social and economic history of the Roman empire, Volume I, Oxford, 1988.
- Srđana Schönauer, Odjeća, obuća i nakit u antičkoj Dalmaciji na spomenicima iz Arheološkog muzejau Splitu, VAHD, 93, Split, 2001, 223–515.
- Amra Šaćić Beća, Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije, Sarajevo, 2022.

- Ante Škegro, Gospodarstvo rimske provincije Dalmacije, Hrvatski studiji, Zagreb, 1999.
- Susan Treggiari, Roman Social History (Classical Foundations), London – New York, 2002.
- J. J. Wilkes, Dalmatia, London, 1969.

Dopunska:

- Jean Andreau, Oslobođenik, u: Likovi starog Rima, ur. Andrea Giardina, Beograd, 213–242, 2006.
- Pavao Anđelić, Historijski spomenici Konjica i okoline, Konjic, 1975.
- John Bodel, Slave labour and Roman society, u: The Cambridge world history of slavery, Volume I, ur. Keith Bradley i Paul Cartledge, Cambridge, 311–337, 2011.
- Christer Bruun, Slaves and freed slaves, u: The Oxford Handbook of Roman Epigraphy, New York, 605–625, 2015.
- R. L. Dise, Variation in Roman administrative Practice: the assignments of Beneficarii Consularis, Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, 116, Bonn, 284–299, 1997.
- Radoslav Dodig, Epigrafički spomenici iz naronitanskog konventa, u: Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve, Izdanja HAD-a, 22, 233–246+Tbl. I–VI, 2003.
- Radoslav Dodig, The seventh Legion's monuments in the area of Ljubuški, Illyrica antiqua, Zagreb, 209–217, 2005.
- Snježana Ferjančić, Naseljavanje legijskih veterana u

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **34** od **167**

balkanskim provincijama I–III vek, Beograd, 2002.

- Miroslav Glavičić, Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, u: Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve, Izdanja HAD-a, 22, Zagreb, 221–232, 2003.
- Enver Imamović, Tragovi rimskih vojnih jedinica na području današnje Bosne i Hercegovine, Prilozi, XXIV, 25/26, Sarajevo, 37–63, 1990.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 35 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 636	Naziv predmeta: Urbanizam i romanizacija		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 9
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije	
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Omogućavanje studentima razumijevanja grada u epohi klasične civilizacije. Sticanje znanja o gradovima; nastanku, evoluciji i razvijanju urbanog načina života na prostorima obuhvata ilirskog etničkog i jezičkog kontinuuma, a posebno na području današnje Bosne i Hercegovine od perioda protohistorije do zaključno sa kasnom antikom. Omogućavanje studentima razumijevanja procesa romanizacije na na prostorima obuhvata ilirskog etničkog i jezičkog kontinuuma, a posebno na području današnje Bosne i Hercegovine. Sticanje znanja i vještina za razumijevanje, detektiranje i objašnjavanje fenomena asimilacije, apsorbcije, sinkretizma i simbioze različitih etničkih, jezičkih, narodnosnih, političkih i religijskih zajednica.		
Tematske	Definiranje grada kao fenomena u epohi klasične civilizacije.		

jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Odlike gradova epohe klasične civilizacije. Atena, Korint, Sirakuza, Sparta. Tarkvinij, Cere, Spina i Adrija. Kartagina, Rim, Ravena, Konstantinopolis. Naseobinska kultura prostora Zapadnog Balkana do IV. st. p. n. e. Naseobinska kultura prostora današnje BiH do IV. st. p. n. e. Izvorna građa o gradovima u ilirskim zemljama. Nastanak gradova u primorju ilirskih zemalja. Nastanak gradova u unutrašnjosti ilirskih zemalja. Salona, Naron a i Epidaurum. Aquae. Delminium, Domavija, Diluntum. Kasnoantički gradovi. Srednjovjekovno i osmansko nasljeđe.
Ishodi učenja:	Znanje: Na ovom predmetu studenti će biti upoznati sa administrativnim, arhitektonskim i kulturnim karakteristikama rimskih urbanih cjelina što će omogućiti studentima da steknu jasnu sliku o razvoju gradova na prostoru današnje Bosne i Hercegovine koje je uslijedilo nakon Velikog ilirskog ustanka. Analogno pratit će se razvoj gradova iz unutrašnjosti Dalmacije sa urbanim naseljima iz drugih rimskih provincija sa prostora Mediterana. Proces urbanizacije je usko povezan sa konceptom romanizacije koji je danas u nauci različito tretiran. Shodno tome, jedan od ishoda učenja na ovom predmetu jeste razvijanje kritičkog odnosa prema savremenim konstruktima pojma romanizacije. Vještine: Studenti će moći kroz analizu izvora i literature pratiti procese urbanizacije. Kompetencije:

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 37 od 167

	Razumjeti koncept nastanka gradova i utjecaj rimske kulture na to.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Predavanje, terenska nastava, konsultacije, pisani radovi.			
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Prisustvo	10	10%
	2.	Aktivnost	40	40 %
	3.	Usmeni ispit	50	50 %
	Ukupno: 100 bodova			100%
Literatura:	Obavezna: Mamford, Luis, 2006, Grad u istoriji, Book & Marso. Mesihović, Salmedin, 2023, Rimski grad na Sarajevskom polju. Hrestomatija, izdavač: autor, Sarajevo. Mesihović, Salmedin, Drevni grad u središnjoj Bosni, Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Sarajevo, 2024. Novak, Grga, 1961, Stari Grci na Jadranskom moru. Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 322, 145–221. Suić, Mate, 2003, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb: Golden marketing. Dopunska: Antoninov Itinerarij 1848. Itinerarium Antonini Augusti et Hierosolymitanum, G. Parthey – M. Pinder, Berlin: F. Nicolai, 1–234. Pojtingerova karta 1974. Tabula Peutingeriana, Monumenta cartographica			

Jugoslaviae, I antičke karte, Posebna izdanja knj. 17, Gavro A. Škrivanić, Beograd: Istorijski institut.

Prokopije 1940. Procopius, Vol. 7: On Buildings, General Index, H. B. Dewing, LCL.

Ptolemej Klaudije 1843. Claudii Ptolemaei Geographia. 3 vols., ed. Nobbe, C. F. A., Leipzig: Carolus Tauchnitius.

Ptolemej Klaudije 1883. Claudii Ptolemaei Geographia. ed. Carolus Müllerus, Paris: Didot.

Ptolemej Klaudije 1932. Claudius Ptolemy: The Geography, Stevenson, Edward Luther, New York: New York Public Library. (reprint New York: Dover, 1991.)

Ptolemej Klaudije 1974. Ptolemejeva karta, Monumenta cartographica Jugoslaviae, I antičke karte, Posebna izdanja knj. 17, Aleksandrina Cermanović-Kuzmanović, Beograd: Istorijski institut.

Ptolemej Klaudije 2000. Ptolemy's Geography: An Annotated Translation of the Theoretical Chapters, J. L. Berggren, Princeton University Press.

Ptolemej Klaudije 2006. Ptolemaios, Handbuch der Geographie, Griechisch-Deutsch. 2 vols., Stückelberger, Alfred, and Gerd Graßhoff (eds), Basel: Schwabe Verlag.

Ptolemej Klaudije 2006. Ptolemejevska geografija, Milutin Tadić, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva u Beogradu.

Ravenjanin 1995. Slobodan Čače, Civitates Dalmatiae u «Kozmografiji» Anonima Ravenjanina. Zadar: Arheološki muzej Zadar.

Ravenjanin 1860. Ravennatis Anonymi Cosmographia et Gvidonis Geographica, G. Parthey – M. Pinder, Berlin: F. Nicolai.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 39 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 711	Naziv predmeta: Metodologija (Pisanje historijskog rada)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je metodološki osposobiti studenta za razumijevanje nastanka i razvoja historiografije i međusobne povezanosti društveno-političkog konteksta i historiografskih narativa (u 19. i 20. stoljeću) te propitivanje mogućnosti za komparativna historijska istraživanja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvod u razmatranje pojmova historije, historiografije, metodologije i pisanja historijskog rada. Prihvaćena tradicija: prosvjetiteljstvo i problem historijske svijesti. Četiri vrste “realizma” u historijskom pisanju devetnaestog vijeka. Odbacivanje “realizma” u filozofiji historije kasnog devetnaestog vijeka. Od klasičnog istorizma do historije kao analitičke društvene nauke: historija kao naučna disciplina, istorija kao društvena nauka. Od istorijske socijalne nauke do “lingvističkog preokreta”: od povratka pripovijedanju do “lingvističkog preokreta” – kraj historije kao nauke? Komparativna historija: izazovi i mogućnosti. Historijska poredba: metode, zadaci i problemi. Upotrebe komparativne historije u makrosocijalnom		

	ispitivanju. Transkulturalna uporedna historijska nauka. Mnogostruke modernosti.
Ishodi učenja:	Znanja: Student će steći temeljito razumijevanje razvoja historiografije, odnosa između historiografskih narativa i društveno-političkog konteksta, te mogućnosti komparativnih historijskih istraživanja. Vještine: Student će biti sposoban kritički analizirati izvore i narative, primijeniti adekvatne metode istraživanja, i razvijati metodološki utemeljene historijske radove. Kompetencije: Student će biti osposobljen za samostalno provođenje istraživanja, interdisciplinarni pristup historijskim temama, i doprinos naučnoj zajednici kroz originalne radove.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Studenti u toku semestra pišu rad na zadatu temu, učestvuju u diskusijama i završnom razgovoru čime se formira ocjena rada kako slijedi: a) individualni rad studenata (esej cca. 20 stranica teksta) u vrijednosti 50 bodova b) učešće u diskusijama u vrijednosti 25 bodova c) završni razgovor u vrijednosti 25 bodova
Literatura:	Obavezna:

1. Georg G. Iggers, *Istorijska nauka u 20. veku*. Beograd: Arhipelag, 2014.
2. Hejden Vajt, *Metaistorija: Istorijska imaginacija u Evropi devetnaestoga vijeka*. Podgorica: CID, 2011.
3. Drago Roksandić (ur.), *Uvod u komparativnu historiju*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2004.
4. Claus, Peter & Marriot, John, *History: An Introduction to Theory, Method and Practice*, Second Edition, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2017.

Dopunska:

1. *Istorija: leksikon pojmova* / priredio Rihard van Dilmen. Beograd: Clio, 2010, ćir.
2. Ernst, Brajzah. *Istoriografija: stari vek, srednji vek, novo doba*. Beograd: Clio 2009, ćir.
3. Jim, Cullen. *Essaying the Past. How to Read, Write, and Think about History*. Wiley-Blackwell, 2020.
4. David, Evans – Paul, Gruba – Justin, Zobel. *How to Write a Better Thesis*. Springer, 2014.
5. Branimir, Janković. *Mijenjanje same sebe. Preobrazbe hrvatske historiografije kasnog socijalizma*. Zagreb: Srednja Europa, 2016.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 42 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 716		Naziv predmeta: Osnove grčkog jezika II	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 3
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Za polaganje ovog predmeta potrebno je položiti <i>Osnove grčkog jezika I</i> .		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Pravilno čitanje i pisanje grčkih riječi te prepoznavanje i tačna analiza morfoloških oblika unutar grčkog konjugacijskog i deklinacijskog sistema; na temelju toga snalaženje u predočenom grčkom tekstu, razumijevanje sadržaja i sposobnost samostalnog prijevoda jednostavnih rečenica na maternji jezik.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Nastavlja se s tumačenjem i uvježbavanjem morfologije nominalnih tvorbi u grčkom jeziku: deklinacija i upotreba zamjenica i brojeva. Morfološke kategorije grčkog glagola; Uvježbava se korektno čitanje i pisanje grčkih riječi i prepoznavanje oblika prema osnovi i nastavku. U prevođenju i gramatičkoj analizi zadanog teksta stavlja se naglasak na određivanju oblika pojedinih glagolskih osnova.		
Ishodi učenja:	Znanje: - Opisati deklinaciju i upotrebu zamjenica u grčkom jeziku - Objasniti deklinaciju i upotrebu brojeva u grčkom jeziku - Definirati morfološke kategorije grčkog glagola		

	- Navesti osnovne glagolske osnove u grčkom jeziku - Prepoznati različite oblike glagolskih osnova u tekstu Vještine: - Pravilno čitati i pisati grčke riječi - Prepoznavati oblike riječi prema osnovi i nastavku - Analizirati i prevoditi zadane grčke tekstove - Određivati oblike pojedinih glagolskih osnova u tekstu - Primjenjivati pravila deklinacije zamjenica i brojeva u analizi teksta - Koristiti morfološke kategorije grčkog glagola u analizi i prijevodu Kompetencije: - Samostalno analizirati morfologiju nominalnih i verbalnih tvorbi u grčkom tekstu - Kritički pristupati gramatičkoj analizi grčkih tekstova - Integrirati znanja o grčkoj morfologiji u širi kontekst antičke književnosti - Samostalno koristiti grčki jezik na osnovnoj razini u pisanoj i usmenoj komunikaciji - Povezivati znanja o grčkom jeziku s drugim jezičnim sistemima, posebno u području glagolske morfologije
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje SDG 5 – Rodna ravnopravnost

Metode izvođenja nastave:	Usmeno izlaganje, PowerPoint prezentacija, pisanje, diskusija, čitanje i rad na tekstu.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Provjere znanja vršit će se u skladu s važećim Zakonom i Odlukom Vijeća Fakulteta. U silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici i postupci provjere znanja sa skalom ocjenjivanja. Elementi praćenja rada studenata tokom semestra i struktura bodovanja utvrđuju se prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta. Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja prema skali ocjenjivanja, što se utvrđuje prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz ovog nastavnog predmeta. Praćenje rada studenta vrši se dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja (tokom semestra i na završnom ispitu) prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>Br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>/ konačne ocjene (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisustvo i aktivnost na nastavi</td><td>10</td><td>10%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Provjera znanja (pismeno)</td><td>40</td><td>40%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit (usmeno)</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 00 bodova</td><td>100%</td></tr></table>	Br.	Elementi praćenja	Broj bodova	/ konačne ocjene (%)	1.	Prisustvo i aktivnost na nastavi	10	10%	2.	Provjera znanja (pismeno)	40	40%	3.	Završni ispit (usmeno)	50	50%	Ukupno: 00 bodova			100%
Br.	Elementi praćenja	Broj bodova	/ konačne ocjene (%)																		
1.	Prisustvo i aktivnost na nastavi	10	10%																		
2.	Provjera znanja (pismeno)	40	40%																		
3.	Završni ispit (usmeno)	50	50%																		
Ukupno: 00 bodova			100%																		
Literatura:	Obavezna: - Martinić-Jerčić, Z., Matković, D., <i>Prometej: udžbenik grčkog jezika za 1. i 2. godinu učenja</i>, Zagreb: Školska knjiga, 2003. - Balme M. G. – Gilbert Lawall, <i>Athenaze: An Introduction</i>																				

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 45 od 167

to Ancient Greek. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2003.

- Musić, A., Majnarić, N., *Gramatika grčkog jezika*, Zagreb: Školska knjiga (bilo koje izdanje).
- Sabadoš, D., Sironić, M., Zmajlović, Z., *Grčka vježbenica*, Zagreb: Školska knjiga, 2005.
- Izvorni tekstovi podijeljeni za vrijeme nastave.

Dodatna:

- Dukat, Z., *Gramatika grčkog jezika*, Zagreb: Školska knjiga (bilo koje izdanje);
- Senc, S., *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Naprijed (bilo koje izdanje).

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 46 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 635	Naziv predmeta: Antička arheologija prostora današnje Bosne i Hercegovine		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 3
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je upoznati studenta sa antičkom arheologijom prostora današnje Bosne i Hercegovine, njenom historijom i materijalnim ostacima, kao i prostora Balkana.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	1. Stanje naseljenosti, rasprostranjenost ilirskih plemena na prostoru Balkana prije dolaska Rimljana 2. Grčko prisustvo i tragovi na području Bosne i Hercegovine 3. Dolazak Rimljana na prostor Balkana 4. Komunikacije, utvrde, vojni objekti 5. Seoska naselja 6. Urbana naselja		

	7. Religijske prilike na prostoru Bosne i Hercegovine I 8. Religijske prilike na prostoru Bosne i Hercegovine II 9. Ostaci arhitekture na tlu Bosne i Hercegovine I 10. Ostaci arhitekture na tlu Bosne i Hercegovine II 11. Najvažnije okolnosti i materijalni ostaci na području rimske provincije Dalmacije izvan područja današnje Bosne i Hercegovine I 12. Najvažnije okolnosti i materijalni ostaci na području rimske provincije Dalmacije izvan područja današnje Bosne i Hercegovine II 13. Stanje u susjednim provincijama Meziji i Dardaniji 14. Antička privreda na području Bosne i Hercegovine 15. Period kasne antike i ostaci na tlu Bosne i Hercegovine
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti stječu temeljna znanja o antičkom periodu na prostorima današnje Bosne i Hercegovine i šire Balkana, odnosno ilirskih provincija Rimskog Carstva. Ovladavanje ovim znanjem, studentu omogućava da suštinski razumije kulturološke i historijske procese (razvitke, prožimanja i sinkretiziranja) koji su se odvijali u ovom prvom historijskom periodu na našim prostorima. Cilj predmeta je upoznati studente sa domaćom kulturno-historijskom baštinom iz perioda rimske vladavine na području današnje Bosne i Hercegovine. Vještine: Student dobija kompetencije i sposobnosti tumačenja podataka, može donositi sudove o naučnim pitanjima, ima izgrađene vještine za samostalno obavljanje naučnih pitanja i temelj za buduće samousmjeravanje.

	Kompetencije: Kako će budući stručnjaci u najvećem procentu radeći u specijaliziranim muzejskim ustanovama, službama zaštite ili institutima primarno se baviti domaćom historijom, te će se susretati sa domaćim pokretnim materijalom i rimskim objektima ishod učenja se primarno odnosi na njihovo osposobljavanje i sticanje kompetencija koji će učiniti da na stručan način mogu interpretirati arheološke artefakte i lokalitete na koji se nađe, odnosno iste tumačiti u sklopu historijskih, političkih i vojnih procesa u antičko doba na našem tlu.			
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje			
Metode izvođenja nastave:	Usmeno izlaganje, PowerPoint prezentacija, pisanje, diskusija, čitanje i rad na tekstu			
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
	1.	Seminarski rad	50	50
	2.	Završna provjera znanja	50	50
	Ukupno: 100 bodova			100%
Literatura:	Obavezna: Simpozijum o Ilirima u antičko doba, ANU BiH, Posebna izdanja Knjiga V, CBI 2, Sarajevo 1966. Ivo Bojanovski, Bosna i Hercegovina u antičko doba, ANU BiH, Djela, LXVI, CBI, 6. 1988. Ivo Bojanovski, Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji, Sarajevo 1974.			

Aleksandar Stipčević, *Iliri, povijest, život, kultura*, I (1974) i II dopunjeno izdanje (1989), Zagreb.

J. J., Wilkes, *Iliri*, Split, 2001. Napomena: samo odgovarajuća poglavlja, ne čitavu knjigu...

Enver Imamović, *Antički kulni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 1977.

Enver Imamović, *Srebrenica i okolica u rimsko doba*, ČGT 17, Tuzla, 2002, 1–31 .

Aleksandar Stipčević, *Kulni simboli kod Ilira*, ANU BiH, Posebna izdanja, XIV, CBI 10, 1981.

Simpozijum «Duhovna kultura Ilira», ANU BiH, Posebna izdanja, LXVII, CBI 11, Sarajevo, 1984.

Esad Pašalić, *Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini*, Zemaljski muzej, Sarajevo, 1960.

Esad Pašalić, *Sabrano djelo*, Sarajevo, 1975, 11, *Kulturna istorija BiH*, Sarajevo, 1966 (poglavlje o antičkom i kasnoantičkom periodu).

Ante Škegro, *Gospodarstvo rimske provincije Dalmacije*, Zagreb, 1999.

Adnan Busuladžić, *Rimske vile u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 2011.

Adnan Busuladžić, *Umjetnost antičkih mozaika na tlu Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 2008.

Veljko Paškvalin, *Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 2012.

Adnan Busuladžić, *Antički željezni alat i oprema sa prostora Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 2015.

Irma Čremošnik, *Nošnja na rimskim spomenicima u Bosni i Hercegovini*, GZM, Sarajevo, 1963, 117–121.

Adnan Busuladžić, *Rimski medicinski, veterinarski i farmaceutski instrumenti, kozmetička i ženska lična oprema iz zbirke Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*, Godišnjak CBI, Sarajevo, 2015, 169–233.

Salmedin Mesihović, *Dolabelino doba*, Godišnjak CBI, Sarajevo 2010,

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **50** od **167**

99–123.

Dopunska:

Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1988.

Veljko Paškvalin, Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2012.

Irma Čremošnik, Nošnja na rimskim spomenicima u Bosni i Hercegovini, GZM, Sarajevo, 1963, 117–121.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 51 od 167

HISTORIJA SREDNJOVJEKOVNE BOSNE

Šifra predmeta: FIL HIS 614	Naziv predmeta: Istočno-centralna Evropa u srednjem vijeku		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 12
Status: obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Studenti stječu osnovna znanja o povijesti istočno-centralne Evrope, regije smještene između evropskog istoka i zapada, nastanjene pretežno Slavenima sa mnogim zajedničkim crtama u političkom, crkvenom i kulturnom razvoju. Posebno će biti aktualizirano pitanje mjesta srednjovjekovne Bosne u cjelini razvoja ove regije.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	1. Povijesno-kulturološke konstituyente istočno-centralne Evrope, kao prijelazne zone evropske kulture. 2. Geografske zone istočno-centralne Evrope. 3. Diferenciranje pomoćnih pojmova: zapadna, zapadno-centralna, istočno-centralna i istočna Evropa. 4. Zapadni i južni Slaveni. 5. Carstvo Karla Velikog: “rođenje” Evrope. 6. Mozaik zemalja istočno-centralne Evrope.		

	7. Istočna i zapadna Crkva u istočno-centralnoj Evropi: povijest granice. 8. Dinastička (politička) povijest. 9. Corona regni i vladarski kult. 10. Predstavnička tijela. 11. Dvorska i pučka kultura. 12. Faktori kulturne integracije: pismenost, crkveni redovi, rudari Sasi, mediteranski trgovci, umjetnički stilovi, pogrebna arhitektura, viteštvo, heraldika, sfragistika, numizmatika. 13. Srednjovjekovna Bosna u kulturnoj slici istočno-centralne Evrope. 14. Jugoistočna Evropa – istočno-centralna Evropa: razdvajanje puteva u drugoj polovici XV. stoljeća. 15. Smjena kulturoloških obrazaca.
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i više misaono razumijevanje glavnih karakteristika historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih ljudskih vrijednosti, posebno slobode i jednakosti, i pojedinaca i kolektiva Vještine: Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa (i drugih konstrukata) u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 53 od 167

	vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa. Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusija o pročitanim tekstovima.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pismeni ispit u formi eseja po završetku predmeta. Ocjena je rezultat redovitog pohađanja nastave, sudjelovanja u diskusijama i uspjeha na ispitu.
Literatura:	Obavezna: 1. Jean W. Sedlar, <i>East Central Europe in the Middle Ages 1000-1500. A History of East Central Europe, Volume III</i>, Editors P. F. Sugar–D. W. Treadgold, University of Washington Press, Seattle & London, 1994. 2. Francis Dvornik, <i>The Making of Central and Eastern Europe</i>, The Polish Research Centre LTD, London, 1949. 3. Oskar Halecki, <i>Borderlands of Western Civilization. A History of East Central Europe</i>, The Ronald Press Company, New York, 1952. Dopunska: Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 54 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 615	Naziv predmeta: Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 7
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ukazati na osnovnu literaturu koja na najbolji način pokazuje novije tendencije u razvoju historiografije.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Dva su temeljna pravca na kojima će se odvijati nastava u okviru ovoga predmeta: Prvi pravac - ukazivanje na novije teorije i metode komparativnog pristupa izučavanju povijesnih fenomena, Drugi pravac - praktično vježbanje kritičkoga pristupa literaturi. Svaki polaznik studija će u saradnji sa nastavnikom pripremiti jedan rad u kojemu će se analizirati različiti pristupi u literaturi o istom povijesnom fenomenu. Na taj način će polaznici praktično izoštravati kritički pristup literaturi, te učiti kako se piše naučni rad.		
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i više misaono razumijevanje glavnih karakteristika		

	historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih ljudskih vrijednosti Vještine: Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa (i drugih konstrukata) u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa. Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusija o pročitanim tekstovima.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pismeni ispit u formi eseja po završetku predmeta. Ocjena je rezultat redovitog pohađanja nastave, sudjelovanja u diskusijama i uspjeha na ispitu.
Literatura:	Obavezna: 1. Pavo Živković, <i>Bibliografija objavljenih izvora i literature o srednjovjekovnoj Bosni, Zavičajni muzej</i>, Travnik, 1982. 2. <i>Savjetovanje o istoriografiji Bosne i Hercegovine (1945–1982)</i>, ANUBiH, Posebna izdanja, knj. LXV, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 12, Sarajevo, 1983. 3. Esad Kurtović, <i>Historiografska literatura o srednjovjekovnoj</i>

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 56 od 167

Bosni objavljena u zemlji i inostranstvu (1980.–1998.), Prilozi 29, Sarajevo, 2000, 49-88.

Dopunska:

Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 57 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 625	Naziv predmeta: Metodologija (Stanje izvora i rad na izvorima)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 7
Status: Obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 3 (45) Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada.		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Šira spoznaja o objavljenim izvorima i učenje paleografskih vještina te osposobljavanje za rad na neobjavljenim arhivskim dokumentima.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvodna razmatranja; važnost i uloga izvorne građe u istraživačkom radu historičara; klasifikacija izvora; domaći i strani izvori; neobjavljeni i objavljeni izvori; metode rada sa izvorima; rad u arhivu; fondovi arhivske građe; prikupljanje arhivske građe; individualni rad sa kandidatom - konsultacije.		
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i više misaono razumijevanje glavnih karakteristika historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih ljudskih vrijednosti, posebno slobode i jednakosti, i pojedinaca i kolektiva Vještine:		

	Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa (i drugih konstrukata) u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa. Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusija o objavljenim izvorima. Čitanje i razumijevanje neobjavljenih izvora.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pismeni ispit po završetku predavanja. Ocjena je rezultat redovitog pohađanja nastave, sudjelovanja u diskusijama i uspjeha na ispitu.
Literatura:	Obavezna: 1. Jakov Stipišić, <i>Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi. Latinska paleografija. Opća diplomatika. Kronologija</i>, Zagreb, 1972. 2. Adriano Capelli, <i>Lexicon Abreviaturarum</i>, J.J. Weber, Leipzig, 1928. 3. Josip Gelčić, <i>Dubrovački arhiv</i>, Glasnik Zemaljskog muzeja, knj. XXII, Sarajevo, 1910, 337-388. 4. Stjepan Antoljak, <i>Izvori za historiju naroda Jugoslavije - Srednji vijek</i>, Zadar, 1978. 5. Auguste Pelzer, <i>Abbreviations Latines Medievales - Suplement dizionario di abbreviature Latine ed Italiane de Adriano</i>

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **59** od **167**

Cappelli, Publications Universitaires, Louvain, 1964.

Dopunska:

Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 60 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 616	Naziv predmeta: Staroslavenski jezik		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj kolegij ima za cilj upoznavanje s osnovama općeslavenske pisane kulture.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Nastanak pisma za staroslavenski jezik - Ćirilometodska misija - Vježbe čitanja i transkripcije - Staroslavenske abreviature - Uvod u deklinacije - Napomene o pridjevima - Tvorba prezenta - Napomene o glagolskom sistemu: aorist i aktivni participi - Zamjenička deklinacija - Deklinacija pridjeva određenog vida - Iz sintakse: supinske konstrukcije; participijska konstrukcija		

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 61 od 167

	dativ apsolutni
Ishodi učenja:	Znanje: Na temelju znanja koja se stječu na ovom kolegiju studenti će moći čitati i interpretirati staroslavenske tekstove. Vještine: Aдекватna interpretacija slavenskih tekstova srednjovjekovnog razdoblja. Kompetencije: Sposobnost uočavanja, interpretiranja i vrednovanja stilskih obrazaca knjiškog jezika u slavenskim dokumentima srednjovjekovnog razdoblja.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Na predavanjima se predstavlja gramatička struktura staroslavenskog jezika. Na seminarima tekstovi se analiziraju na paleografskoj i lingvističkoj razini, transliteriraju se i prevode na savremeni jezik.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pohađanje nastave i redovno obavljanje zadataka – transliteracije tekstova, gramatičke analize i jezičke adaptacije. Ispit se sastoji iz dva dijela: (1) pismena provjera stečenog znanja iz gramatičkih i paleografskih osobitosti i (2) usmeni dio na kojem se čita, gramatički analizira i prevodi kraći odlomak teksta.
Literatura:	Obavezna: 1. Svetozar Nikolić, Staroslovenski jezik, 2. izdanje, Bard-fin, Beograd – Romanov, Banja Luka, 2008. 2. Stjepan Damjanović, Staroslavenski glasovi i oblici, Hrvatska sveučilišna naklada, 2005. 3. Old Church Slavonic Online by Todd B. Krause and Jonathan Slocum: http://www.utexas.edu/cola/centers/lrc/eic/ol/ocsol-0-

[X.html](#)

Dopunska:

1. Horace G. Lunt, Old Church Slavonic Grammar, Mouton de Gruyter: Berlin–New York 2001
2. Nicolina Trunte, Staroslavenska riječ, Alfa, Zagreb, 2020.
3. Mateo Žagar, Grafolingvistika srednjovjekovnih tekstova, Biblioteka Theoria, Matica Hrvatska, Zagreb, 2007.
4. TITUS project (staroslavenski tekstovi) <http://titus.fkidg1.uni-frankfurt.de/texte/etcs/slav/aks1/marianus/maria.htm?maria001.htm>
5. П. М. Цейтлин, П. Вечерка, Э. Благая, Старославянский словарь (по рукописям X–XI веков), Славянский институт Академии наук Чешской Республики, Институт славяноведения и балканистики Российской Академии наук, Москва, 1994. доступен на: <https://ksana-k.ru/?p=803>

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 63 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 624		Naziv predmeta: Crkva bosanska	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je upoznati polaznike s jednom od najsloženijih tema bosanske srednjovjekovne historije o kojoj i danas postoje mnoga neslaganja među historičarima. Budući da je literatura o njoj gotovo nepregledna, polaznici bi se upoznali s historiografskim dometima, kontroverzama i različitim pristupima u analizama Crkve bosanske.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Historiografija o Crkvi bosanskoj - Srednjovjekovni heretički pokreti i Bosna - Bosanski krstjani prije formiranja Crkve bosanske - Nastanak i ustroj Crkve bosanske - Hijerarhija Crkve bosanske: starci, gosti i djed - Uloga Crkve bosanske u društvu srednjovjekovne Bosne - Redovnici Crkve bosanske u društvenom životu i politici - Diplomacija Crkve bosanske: članovi u službi vlastele - Crkva bosanska i stećci - Krstjani i Crkva bosanska u očima suvremenika (Dubrovnik,		

	Rim, Ugarska) - Krstjani i Crkva bosanska u antiheretičkim spisima Rimske crkve - Krstjani i Crkva bosanska u domaćim izvorima - Rukopisi Crkve bosanske - Zabrana Crkve bosanske i progon njenih sljedbenika 1459. - Gost Radin i njegova oporuka - Crkva bosanska u osmanskim izvorima
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i više misaono razumijevanje glavnih karakteristika historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih ljudskih vrijednosti, posebno slobode i jednakosti, i pojedinaca i kolektiva Vještine: Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa (i drugih konstrukata) u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa (na primjerima društvenih promjena i nacionalizacije bosanskohercegovačkog stanovništva). Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 65 od 167

Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusija o pročitanim tekstovima.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pismeni ispit u formi eseja po završetku predmeta. Ocjena je rezultat redovitog pohađanja nastave, sudjelovanja u diskusijama i uspjeha na ispitu.
Literatura:	Obavezna: 1. Jaroslav Šidak, <i>Studije o „Crkvi bosanskoj“ i bogumilstvu</i>, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1975. 2. Sima Ćirković, <i>Bosanska crkva u bosanskoj državi, Prilozi za istoriju Bosne i Hercegovine</i>, I, ANUBiH, Sarajevo, 1987, 191-254. 3. Pejo Ćošković, <i>Crkva bosanska u XV stoljeću</i>, Institut za istoriju, Sarajevo, 2005. Dopunska: Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 66 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 713		Naziv predmeta: Topografija srednjovjekovne Bosne	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj predmet definira topografiju kao značajan prostor za izučavanje historije srednjovjekovne Bosne. Polaznici će se upoznati sa raznolikom izvornom podlogom koja presuđuje u radu na topografiji, različitim metodama i modelima rada na prezentaciji i interpretaciji prikupljenih podataka. Praktičnim radom na temi iz topografije srednjovjekovne Bosne polaznici pokazuju svoju osposobljenost za samostalan rad.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Značaj istraživanja topografije u modernoj historiografiji. - Izvori za izučavanje topografije srednjovjekovne Bosne. - Karakteristike podneblja i utjecaji sredine na razvoj ljudskih zajednica. - Definiranje pojmova povezanih za društveno djelovanje na određenom prostoru (državna i društvena organizacija na primjeru porodice, roda, župe, veleposjeda i naselja u srednjovjekovnoj Bosni).		

	- Praktična primjena.
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i viši stupanj razumijevanja glavnih karakteristika historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih ljudskih vrijednosti, posebno slobode i jednakosti (pojedina i kolektiva). Vještine: Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa. Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusija o pročitanim tekstovima.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Pismeni ispit u formi eseja po završetku predmeta. Ocjena je rezultat redovitog pohađanja nastave, sudjelovanja u diskusijama i uspjeha na ispitu.
Literatura:	Obavezna: 1. Pavao Anđelić, <i>Studije o teritorijalnopoličkoj organizaciji srednjovjekovne bosanske države</i>, Svjetlost, Sarajevo, 1982.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **68** od **167**

2. *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*, 1–3, Zemaljski muzej, Sarajevo, 1988.

3. Десанка Ковачевић-Којић, *Градска насеља средњовјековне Босне*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1978.

4. *Лексикон српског средњег века*, ур. Сима Ћирковић – Раде Михаљчић, Knowledge, Београд, 1997.

5. *Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља*, ур. Синиша Мишић, Завод за уџбенике, Београд, 2010.

Dopunska:

Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 69 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 711	Naziv predmeta: Metodologija (Pisanje historijskog rada)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je metodološki osposobiti studenta za razumijevanje nastanka i razvoja historiografije i međusobne povezanosti društveno-političkog konteksta i historiografskih narativa (u 19. i 20. stoljeću) te propitivanje mogućnosti za komparativna historijska istraživanja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvod u razmatranje pojmova historije, historiografije, metodologije i pisanja historijskog rada. Prihvaćena tradicija: prosvjetiteljstvo i problem historijske svijesti. Četiri vrste „realizma“ u historijskom pisanju devetnaestog vijeka. Odbacivanje „realizma“ u filozofiji historije kasnog devetnaestog vijeka. Od klasičnog istorizma do historije kao analitičke društvene nauke: historija kao naučna disciplina, historija kao društvena nauka. Od istorijske socijalne nauke do „lingvističkog preokreta“: od povratka pripovijedanju do „lingvističkog preokreta“ – kraj historije kao nauke? Komparativna historija: izazovi i mogućnosti. Historijska poredba: metode, zadaci i		

	problemi. Upotrebe komparativne historije u makrosocijalnom ispitivanju. Transkulturalna uporedna historijska znanost. Mnogostruke modernosti.
Ishodi učenja:	Znanja: Student će steći temeljito razumijevanje razvoja historiografije, odnosa između historiografskih narativa i društveno-političkog konteksta, te mogućnosti komparativnih historijskih istraživanja. Vještine: Student će biti sposoban kritički analizirati izvore i narative, primijeniti adekvatne metode istraživanja, i razvijati metodološki utemeljene povijesne radove. Kompetencije: Student će biti osposobljen za samostalno provođenje istraživanja, interdisciplinarni pristup historijskim temama, i doprinos znanstvenoj zajednici kroz originalne radove.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Studenti u toku semestra pišu rad na zadatu temu, učestvuju u diskusijama i završnom razgovoru čime se formira ocjena rada kako slijedi: - individualni rad studenata (esej cca. 20 stranica teksta) u - vrijednost 50 bodova - učešće u diskusijama u vrijednosti 25 bodova - završni razgovor u vrijednosti 25 bodova
Literatura:	Obavezna:

1. Georg G. Iggers, *Istorijska nauka u 20. veku*. Beograd: Arhipelag, 2014.
2. Hejden Vajt, *Metaistorija: Istorijska imaginacija u Evropi devetnaestoga vijeka*. Podgorica: CID, 2011.
3. Drago Roksandić (ur.), *Uvod u komparativnu historiju*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2004.
4. Claus, Peter & Marriot, John, *History: An Introduction to Theory, Method and Practice*, Second Edition, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2017.

Dopunska:

5. *Istorija: leksikon pojmova* / priredio Rihard van Dilmen. Beograd: Clio, 2010, ćir.
6. Ernst, Brajzah. *Istoriografija: stari vek, srednji vek, novo doba*. Beograd: Clio 2009, ćir.
7. Jim, Cullen. *Essaying the Past. How to Read, Write, and Think about History*. Wiley-Blackwell, 2020.
8. David, Evans – Paul, Gruba – Justin, Zobel. *How to Write a Better Thesis*. Springer, 2014.
9. Branimir, Janković. *Mijenjanje same sebe. Preobrazbe hrvatske historiografije kasnog socijalizma*. Zagreb: Srednja Europa, 2016.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 72 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 616	Naziv predmeta: Bosanska redakcija staroslavenskog jezika		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj kolegij ima za cilj upoznavanje s pisanom kulturom u srednjovjekovnoj bosanskoj državi. Koristan je studentima koji biraju temu doktorske disertacije iz razdoblja srednjovjekovne pismenosti.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih</i>	- Pisani tekst i književni tekst – metodološka razgraničenja; razlike u shvatanju književnog fenomena u različitim epohama. - Uvod u interpretaciju: složenost korpusa srednjovjekovnih pisanih spomenika; metodologija istraživanja. - Pisani jezik od 12. do kraja 15. stoljeća; model jezičkog izraza srednjovjekovnog jezika: jezik religijskih tekstova; pitanje utjecaja glagoljskih predložaka. - Bosanski rukopisni kodeksi južnoslavenske redakcije staroslavenskoga jezika; fonetske i ortografske karakteristike		

<i>jedinica)</i>	bosanske redakcije stsl. jezika; morfološke crte bosanske redakcije – utjecaj narodnoga jezika. - Leksičke i sintaksicke karakteristike bosanskih srednjovjekovnih rukopisa. - Jezičke karakteristike glosa u Srećkovićevom evanđelju; pitanje apokrifnih tekstova na području srednjovjekovne Bosne.
Ishodi učenja:	Znanje: Na temelju znanja koja se stječu na ovom kolegiju studenti će moći čitati i tumačiti srednjovjekovne bosanske tekstove. Vještine: Poznavanje i primjena istraživačkih metoda iz oblasti historije jezika. Kompetencije: Aдекватna interpretacija tekstova pisanih na književnom jeziku srednjovjekovnoga razdoblja.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja: Na predavanjima se predstavlja gramatička struktura bosanske redakcije staroslavenskog jezika. Na seminarima se tekstovi analiziraju na paleografskoj i lingvističkoj razini, transliteriraju se i usklađuju sa savremenim jezikom. Seminar: Priprema i pismena elaboracija odabranih tema iz literature te njihovo javno prezentiranje. Organiziranje i vođenje radionica.

Metode provjere znanja strukturom ocjene:	Pismeni: 40 bodova Seminar: 60 bodova
Literatura:	Obavezna: 1. <i>Hrestomatija tekstova iz historije književnog jezika</i> (prir. Lejla Nakaš) 2. Alekseev, A. A. (1999) <i>Tekstologija slavyjanskoj biblii</i>, Sankt-Peterburg, dostupno na: http://ksana-k.narod.ru/Book/alekseev/02/index.html Dopunska: (za seminar) 3. Nikoljko evanđelje, 14–15. stoljeće, Biblioteka Sir Chester Beatty, Dublin, W147. Izd.: Daničić, Đ. (1864): <i>Nikoljko jevanđelje</i>, Državna štamparija, Beograd. 4. Četveroevanđelje iz Zbornika Hvala krstjanina, 1404. godine, Biblioteca dell'Universita, Bologna, Cod. 3757b. Izd.: Kuna, H., Gošić, N., Grabar, B., Jerković, V., Nazor, A. (1986): <i>Hvalov zbornik</i> (faksimil, transkript i komentar), Svjetlost – Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo. 5. Mletački zbornik, 14. stoljeće, Biblioteca nazionale Marciana, Venezia. Faksimilno izd.: Pelusi, S. (1991): <i>Novum Testamentum Bosnacium Marcianum</i>, Centro Veneto Studi e Ricerche sulle Civiltà Classiche e Orientali Giunta Regionale del Veneto, Studio Editoriale Programma, Padova; <i>Mletački zbornik</i>, izd. L. Nakaš (2002), Mladinska knjiga Sarajevo. 6. <i>Čajničko četveroevanđelje: bosanski rukopis s početka 15. stoljeća</i>, izd. Ramić-Kunić, E. (2017), Institut za jezik, Posebna

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **75** od **167**

izdanja, knjiga 26, Sarajevo.

7. *Divoševo evanđelje* – početak 14. st., Crkva sv. Nikole u Podvrhu kod Bijelog Polja na Limu, Crna Gora. Izd. L. Nakaš (2018), Institut za jezik, Posebna izdanja, knjiga 33, Sarajevo.
8. *Bosansko četveroevanđelje: Sofijski odlomci*, izd. M. Kardaš (2018), Forum Bosnae 80.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 76 od 167

HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE U OSMANSKOM PERIODU (DO 1839)

Šifra predmeta: FIL HIS 617	Naziv predmeta: Historija Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu do 1600.		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni	Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je osposobljavanje studenata da razumijevaju, kritički evaluiraju i dekonstruiraju temeljne historiografske reprezentacije o političkoj, socijalnoj, ekonomskoj i kulturnoj povijesti Bosne i Hercegovine u periodu od uspostavljanja osmanske vlasti do 1600. godine te praktično razvijanje općih i specijalističkih znanja, vještina i kompetencija koje će studentima omogućiti uspješno vođenje akademske polemike na polju osmanističkih studija osposobljavajući ih da stručno i uspješno provedu originalna samostalna istraživanja, rješavaju naučne probleme i šire granice znanja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje</i>	Moderni historiografski trendovi i izučavanje povijesti osmanske Bosne. Rat i ekspanzija (do 1600). Osmanska granica i život na pograničnom prostoru (do 1600). Osmanski politički diskurs i		

<i>uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	struktura vlasti. Vojna organizacija (do 1600). Odnos centar-periferija (do 1600). Osmansko društvo. Ekonomija osmanske Bosne (do 1600). Vakufi, urbanizacija i gradska kultura. Narativi o osmanskoj Bosni i Osmanlijama (do 1600). Intelektualna povijest osmanske Bosne (do 1600). Širenje islama, vjerski život i religijski identitet muslimana (do 1600). Nemuslimanske zajednice i Osmanlije (do 1600).
Ishodi učenja:	Znanja: Student stječe relevantna stručna historiografska znanja u oblasti osmanističkih studija, shvaća temeljne karakteristike osmanskog društveno-političkog i kulturalnog konteksta, te razumijeva ključne probleme političke, ekonomske, socijalne i kulturne povijesti Bosne i Hercegovine u osmanskome periodu (do 1600). Razumijeva mnogostrukost i raznolikost historiografskih diskursa i perspektiva, ključne debate i polemike, njihovu teorijsku i kulturalnu pozadinu, interdisciplinarnu interakciju te transdisciplinarnost temeljnih znanstvenih pojmova. Razumijeva suprotstavljene argumentacijske linije i sredstva pomoću kojih su kreirana ključna postignuća historiografije te uočava teme koje su nedovoljno istražene i koje je moguće/potrebno reinterpretirati, dopuniti i kritički preispitati. Vještine: Student je osposobljen za kritičku analizu podataka i interpretacija koji se susreću u primarnim i sekundarnim izvorima, njihovo vrednovanje te za sintezu novih i složenih ideja. Kompetencije: Može na kreativan način donositi zaključke, rješavati

	historiografske probleme te argumentirano prezentirati saznanja do kojih je došao u pismenoj i usmenoj formi koristeći, pri tome, raznovrsne primarne i sekundarne tekstove. U stanju je voditi akademsku diskusiju i kompetentno komunicirati s kolegama u vezi sa naučnim i stručnim pitanjima koja pripadaju polju osmanističkih studija te širem polju historiografije.																				
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje																				
Metode izvođenja nastave:	Metoda usmenog izlaganja. Metoda razgovora. Metoda rada s tekstom. Metoda praktičnih radova. Problemska metoda. Istraživačka metoda.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti u toku nastave, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>Red. br.</th><th>Elementi Praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost</td><td>20</td><td>20%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Problemski esej</td><td>30</td><td>30%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td></td><td>Ukupno</td><td>100</td><td>100%</td></tr></table> Napomene: - Studenti su obavezni napisati problemski esej (do 10 kartica teksta ili 10 X 1800 znakova, s razmacima). Temu biraju u dogovoru s predmetnim nastavnikom te su esej obavezni predati najkasnije do posljednje sedmice tekućeg semestra. Esej treba operacionalizirati ishode učenja koji su	Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni	1.	Aktivnost	20	20%	2.	Problemski esej	30	30%	3.	Završni ispit	50	50%		Ukupno	100	100%
Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni																		
1.	Aktivnost	20	20%																		
2.	Problemski esej	30	30%																		
3.	Završni ispit	50	50%																		
	Ukupno	100	100%																		

	predviđeni za ovaj predmet. Boduju se struktura rada, relevantnost primarnih i sekundarnih izvora koji su korišteni u radu, način na koji su analizirani i inkorporirani u rad, argumentacijska linija, metodološki pristup, samostalnost u donošenju zaključaka te opći uspjeh u obradi i prezentiranju zadate teme. - Završni ispit je usmeni. Sastoji se iz razgovora nastavnika i kandidata o tematici koju ju kandidat obradio u problemskom eseju. Boduju se uspješnost u vođenju akademske diskusije te razina znanja, vještina i kompetencija koje kandidat treba demonstrirati u skladu s ranije opisanim ishodima učenja za ovaj predmet.
Literatura:	Obavezna: 1. İhsanoğlu E. (ur.) (2004), <i>Historija osmanske države i civilizacije</i>, Sarajevo. 2. İhsanoğlu E. (ur.) (2008) <i>Historija osmanske države i civilizacije 2</i>, Sarajevo. 3. Faroqhi, S. (2009), <i>Sultanovi podanici: kultura i svakodnevnica u Osmanskom carstvu</i>. Zagreb. 4. Kasumović, F. (2021), <i>Na periferiji svijeta islama: Osmanska poreska politika u Bosanskom ejaletu 1699-1839.</i>, Sarajevo. 5. Braude, B. i Lewis, B. (ur.) (2009), <i>Kršćani i Jevreji u Osmanskoj carevini</i>, Sarajevo. 6. Šabanović, H. (1982), <i>Bosanski pašaluk</i>, Sarajevo. 7. Šabanović, H. (1958), „Vojno uređenje Bosne od 1463. g. do kraja XVI stoljeća“, <i>GIDBiH</i>, IX, Sarajevo. 8. Handžić, A. (1994), <i>Studije o Bosni</i>, Istanbul. 9. Handžić, A. (1975), <i>Tuzla i njena okolina</i>, Sarajevo.

10. Hafizović, F. (2016), *Kliški sandžak od osnivanja do početka Kandijskog rata (1537–1645)*, Sarajevo.
11. Zlatar, B. (1996), *Zlatno doba Sarajeva*, Sarajevo.
12. Kasumović, I. (1999), *Školstvo i obrazovanje u bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave*, Mostar.
13. Nametak, F. (ur.) (1991), Naučni skup “Širenje islama i islamska kultura u bosanskom ejaletu, *POF* 41, Sarajevo.
14. Moaćanin, N. (1999), *Turska Hrvatska: Hrvati pod vlašću Osmanskog carstva do 1791.*
15. Moaćanin, N. (2001), *Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladavine*, Slavonski Brod.
16. Kasumović, F. (2014), „Osmanska agrarna politika i nadmetanje za zemlju u jugoistočnoj Evropi”, *Anali GHB* 35.
17. Aličić, A. (1996), *Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832*, Sarajevo.
18. Sućeska, A. (1954), "Vakufski krediti u Sarajevu", *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu* 2.
19. Sućeska, A. (1973), „Evolucija u nasljeđivanju odžakluk timara u Bosanskom pašaluku, *GDIBiH* 19.
20. Filipović, N. (ur.) (1983), *Simpozij “Vlasi u XV I XVI vijeku*, Sarajevo.
21. Mujić, M. (1953), "Položaj cigana u jugoslovenskim zemljama pod osmanskom vlašću", *POF* 3–4.
22. Handžić, A. (1985) „Rudarstvo u Bosni: 15–17. stoljeće“, *IFM* 41/1-4.
23. Husić, A. „O regrutaciji u adžemi oglane u Bosni 1565. godine“, *Anali GHB* 37.
24. Jurin-Starčević, K. (2005), “Krajište elite i izvori prihoda”, *POF* 55.

Dopunska:

1. Aščerić-Todd, I. (2015), *Dervishes and Islam in Bosnia*. Leiden.
2. Inalcik, H. i Quataert, D. (1997). *An Economic and Social History of the Ottoman Empire* 1. Cambridge.
3. Korić, E. (2015), *Životni put prvog beglerbega Bosne: Ferhad-paša Sokolović (1530-90)*. Sarajevo.
4. Čar-Drnda (2014), *Nastanak Mostara: njegov urbani i demografski razvoj do kraja 16. stoljeća*, Mostar.
5. Mrgić, J. (2008), *Severna Bosna: 13–16 vek*. Beograd.
6. Jezernik, B. (ur.) (2009), *Imaginarni Turčin*. Beograd.
7. Filipović, N. (1952), *Pogled na osmanski feudalizam, GDI BiH* 4, Sarajevo.
8. Šabanović, H. (1973), *Književnost muslimana BiH na orijentalnim jezicima*, Sarajevo.
9. Zlatare, B. (2010), *Gazi Husrev-beg*, Sarajevo.
10. Ćehajić, Dž. (1986), *Derviški redovi u jugoslovenskim zemljama*, Sarajevo.

Napomena: Studenti će u toku semestra biti postupno upoznavani s dodatnom literaturom, u sklopu redovnih nastavnih aktivnosti te u skladu s tempom obrade gore navedenih tematskih jedinica.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 82 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 618		Naziv predmeta: Historiografija	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 8
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je upoznati studente sa nastankom i razvitkom moderne historiografije u Bosni i Hercegovini koja obrađuje razdoblje do 1839. godine. Kroz to se kod studenata nastojati razvijati vještine praćenja i samostalnog detektiranja historiografske produkcije, kritičkog odnosa i kritičkog pristupa prema historiografiji i njenim rezultatima. Nastojati izgrađivati znanja i vještine selektiranja historiografske literature, prepoznavanje određenih pitanja i stepena njihove obrađenosti u historiografiji, te vođenja polemičke diskusije spram dosada ostvarenih rezultata u historiografiji. Posebno razvijati kod studenata vještine prepoznavanja stepena obrađenosti historiografskih pitanja. Cilj je studente ohrabrivani na razvijanje samostalno kritičkog mišljenja, praćenje historiografske produkcije, kako kroz organiziranje različitih debata, pisanje prikaza i osvrta najnovijih historiografskih izdanja i rezultata.		

Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Na nastavi studentima će se predstaviti razvoj historiografije koja obrađuje područje Bosne i Hercegovini u osmanskome periodu 1463-1839. Bit će predstavljeni najznačajniji autori i njihova djela koja su nastajala na različitim jezicima, posmatrana u tri tematske cjeline: 1) od prvih pionirskih radova do konca II svjetskog rata); 2) historiografija od 1945. do 1992; 3) historiografija od 1992. godine do danas. U svakoj od navedenih cjelina posebno će biti obrađeni različiti metodološki pristupi u pisanju historije BiH te će se ukazivati na težišta historijskih istraživanja u svakom periodu. Nastojat će se ukazati na postepeni razvoj historijske nauke, kao i na značaj institucionalizacije nauke za poboljšanje kvaliteta historijskih istraživanja.
Ishodi učenja:	Znanje: Student stječe relevantna znanja o fazama razvitka historiografije u Bosni i Hercegovini i njenim temeljnim rezultatima, institucijama i pojedincima koji su dali značajan doprinos razvitku i postignutim rezultatima na polju historiografije kod nas. Vještine: Student je osposobljen za kritičku analizu podataka i interpretacija koji se susreću u primarnim i sekundarnim izvorima, njihovo vrednovanje. Prateći savremene metodološke pristupe i trendove u stranim historiografijama, student će sam metodološki unaprjeđivati pristupe novim metodama koje se primjenjuju u pojedinim historiografskim pitanjima. Kompetencije: Može na kreativan način ocjenjivati stepen dostignutih rezultata,

	donositi samostalno zaključke, rješavati historiografske probleme, argumentirano prezentirati saznanja do kojih je došao u pismenoj i usmenoj formi koristeći primarne i sekundarne tekstove. U stanju je kompetentno komunicirati s izvorima, kritički im pristupati, voditi polemike, u vezi sa naučnim i stručnim pitanjima koja pripadaju polju osmanističkih studija.																				
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje																				
Metode izvođenja nastave:	Metoda usmenog izlaganja. Metoda razgovora. Metoda rada s tekstom. Metoda praktičnih radova. Problemska metoda. Istraživačka metoda.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti u toku nastave, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>Red. Br.</th><th>Elementi Praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost</td><td>20</td><td>20%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Problemski esej</td><td>30</td><td>30%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td></td><td>Ukupno</td><td>100</td><td>100</td></tr></table> Napomena: - Studenti su obavezni napisati problemski esej. Temu biraju u dogovoru s predmetnim nastavnikom te su esej obavezni predati najkasnije do posljednje sedmice tekućeg semestra. Esaj treba operacionalizirati ishode učenja koji su predviđeni za ovaj predmet. Boduju se struktura rada,	Red. Br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni	1.	Aktivnost	20	20%	2.	Problemski esej	30	30%	3.	Završni ispit	50	50%		Ukupno	100	100
Red. Br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni																		
1.	Aktivnost	20	20%																		
2.	Problemski esej	30	30%																		
3.	Završni ispit	50	50%																		
	Ukupno	100	100																		

	relevantnost primarnih i sekundarnih izvora koji su korišteni u radu, način na koji su inkorporirani u rad, argumentacijska linija, metodološki pristup, samostalnost u donošenju zaključaka te opći uspjeh u obradi i prezentiranju zadate teme. - Završni ispit je usmeni. Sastoji se iz razgovora nastavnika i kandidata o tematici koju ju kandidat obradio u problemskom eseju. Boduju se uspješnost u vođenju akademske diskusije te razina znanja, vještina i kompetencija koje kandidat treba demonstrirati u skladu s ranije opisanim ishodima učenja za ovaj predmet.
Literatura:	Obavezna: 1. Janković, D. (ur.) (1975), <i>The Historiography of Yugoslavia 1965–1975</i>. 2. N. Filipović, (ur.) (1983), <i>Savjetovanje o istoriografiji Bosne i Hercegovine (1945–1982)</i>. 3. Karabegović, I. (2000), „Referati sa Međunarodnog naučnog skupa: Historiografija o Bosni i Hercegovini 1980-1988., održanog 4. i 5. novembra 1999. godine,” <i>Prilozi</i> 29. 4. Aksan, V. (2014), „What's Up in Ottoman Studies“, <i>Journal of the Ottoman and Turkish Studies Association</i>, I/1-2. 5. Juzbašić, Dž. i Z. Šehić (ur.) (2020), <i>Prilozi o historiografiji Bosne i Hercegovine (2001–2017)</i>. 6. Çıpa, E. H. (2013), <i>Writing History at the Ottoman Court: Editing the Past, Fashioning the Future</i>. 7. Adanir, F. i S. Faroqhi, ur. (2002). <i>The Ottomans and the</i>

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **86** od **167**

Balkans: A Discussion of Historiography.

8. Toledano, E. (2002), „What Ottoman History and Ottomanist Historiography Are – Or, Rather, Are Not? U: *Middle Eastern Studies*,“ 38/3.

Dopunska:

Dodatna literature zbog svoje brojnosti ne može biti navedena na ovom mjestu te će se ona studentima dati na početku semestra.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **87** od **167**

Šifra predmeta: FIL HIS 628	Naziv predmeta: Osmanska diplomatika i paleografija		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 8
Status: Obevezni		Ukupan broj kontakt sati: 45	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa Koncertne aktivnosti ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je upoznavanje studenata s temeljnim diplomatskim i paleografskim karakteristikama osmanske arhivske građe te praktično razvijanje specijalističkih znanja i vještina koji su potrebni njeno samostalno čitanje, razumijevanje, prevođenje, analiziranje i kompetentno korištenje u naučno-istraživačkom radu.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti	Diplomatika kao nauka. Historijski razvoj osmanske diplomatike. Razvoj paleografije u osmansko-islamskom civilizacijskom krugu. Vrste pisama koje su koristili Osmanlije. Materijali za pisanje. Sultanski dokumenti. Diplomatičke karakteristike ostalih		

<i>organizacionih jedinica)</i>	aktera centralne osmanske vlasti. Komunikacija sultana i velikog vezira. Interna korespondencija u kancelarijama centralne vlasti. Dokumenti provincijskih vlasti. Korespondencija centra i namjesnika. Diplomatičke karakteristike dokumenata sudsko-administrativnih vlasti. Šerijatski sidžili. Molbe i predstavke. Fetve. Pojam deftera u osmanskoj administrativnoj praksi. Šta je defterologija? Muhimme defteri. Ahkam defteri. Katastarski popisni defteri. Kanun-name. Hronike i ljetopisi. Privatna pisma. Hronologija. Sfragistika. Diplomatički falsifikati i historiografija.
Ishodi učenja:	Znanja: Studenti stječu znanja o temeljnim vanjskim i unutrašnjim osobinama osmanskih dokumenata. Upoznaju se s materijalima na kojima su pisani, priborom za pisanje i mastilom, vrstama pisama koje su Osmanlije upotrebljavali i službenoj i privatnoj komunikaciji te znakovima i simbolima koji se na njima susreću. Razumiju način na koji su koncipirani, upoznati su s osnovnim diplomatičkim formulama i frazama te razumiju način na koji administrativne praske i međusobnu komunikaciju različitih osmanski službenici, kao i komunikaciju ostatka stanovništva Osmanske države s vlastima. Uporedo sa znanjima iz diplomatike i paleografije, studenti stječu i osnovna znanja iz hronologije i sfragistike. Vještine: Studenti praktično primjenjuju stečena znanja iz osmanske paleografije, prepoznaju i dešifriraju različite vrste pisama koje su Osmanlije upotrebljavale u javnom i privatnom prostoru. Uspješno prepoznaju i kompariraju unutrašnje i vanjske osobine dokumenata. Vladaju vještinom analize osmanskih dokumenata

	te istu koriste u donošenju zaključka. Kompetencije: Studenti mogu samostalno čitati, razumijevati i diplomatički analizirati različite vrste osmanskih dokumenata te mogu primijeniti stečena znanja, vještine i kompetencije u naučno-istraživačkom radu.																				
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje																				
Metode izvođenja nastave:	Metoda rada s tekstom. Metoda praktičnih radova. Problemska metoda. Istraživačka metoda. Metoda usmenog izlaganja. Metoda razgovora.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti u toku nastave, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>Red. br.</th><th>Elementi Praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost</td><td>20</td><td>20%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Semestralni pismeni zadatak</td><td>30</td><td>30%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td></td><td>Ukupno</td><td>100</td><td>100%</td></tr></table> Napomene: - Student u toku nastave treba izraditi jedan pismeni semestralni rad u kojem će na osnovu relevantne literature predstaviti diplomatičke karakteristike dogovorene vrste	Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni	1.	Aktivnost	20	20%	2.	Semestralni pismeni zadatak	30	30%	3.	Završni ispit	50	50%		Ukupno	100	100%
Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni																		
1.	Aktivnost	20	20%																		
2.	Semestralni pismeni zadatak	30	30%																		
3.	Završni ispit	50	50%																		
	Ukupno	100	100%																		

	osmanskih dokumenata. Umjesto toga, može izabrati da pročita i samostalno pismeno analizira jedan originalni dokument. - Završni ispit je usmeni i sastoji se iz dva dijela. Prvi dio odnosi se na razgovor nastavnika i kandidata o ispitnoj tematici, pri čemu se od studenata očekuje poznavanje diplomatskih karakteristika primarne osmanske građe te posjedovanje znanja o načinu njenog upotrebljavanja u administrativnoj komunikaciji. Na praktičnom dijelu ispita, bit će provjerena sposobnost kandidata da samostalno primjenjuju stečena znanja i vještine u radu s izabranim originalnim osmanskim dokumentima, što će uključivati njihovu višeslojnu analizu, počevši od čitanja teksta do njegovog razumijevanja i analize diplomatskih elemenata. - Na semestralnom pismenom zadatku i završnom ispitu boduju se razina znanja, vještina i kompetencija koje kandidat treba pokazati u skladu s ranije opisanim ishodima učenja za ovaj predmet.
Literatura:	Obavezna: 1. Kütükoğlu, M. (1994), <i>Osmanlı Belgelerinin dili (Diplomatik)</i>, Istanbul. 2. Gökbilgin, T. (1970), <i>Osmanlı Peleografyası ve Diplomatik İlmi</i>, Istanbul 3. Čolić, Lj. (2005), <i>Osmanska diplomatika sa paleografijom</i>, Beograd. 4. Selmanović, M. (1984), „Ferman – diplomatski osvrt“, <i>POF</i>,

33-33, Sarajevo.

5. Selmanović, M. (1987), „Berat kao diplomatska vrsta, *POF* 35, Sarajevo.

6. Kasumović, A. (2010), „Diplomatski dokumenti – arzuhali, mahzari, arzovi, ilami-i sahha-bujuruldiye“, *Anali GHB* 39.

Dopunska:

1. Aktan, A. (1995), *Osmanlı paleografyası ve siyasi yazışmalar*, İstanbul.

2. Недков, Б. (1966), *Османотурска дипломатика и палеография*, 1–2, София.

3. Велков, А. (1986), Бидове османотурски документи, София,

4. Faruqi, S. (1999), *Approaching Ottoman History: Introduction to the Sources*. Cambridge.

5. Kasumović, A. (2006), Vasijet-name na osmanskome jeziku. *Anali GHB*, 25–26.

Napomena: Studenti će u toku semestra biti postupno upoznavani s dodatnom literaturom, u sklopu redovnih nastavnih aktivnosti te u skladu s tempom obrade gore navedenih tematskih jedinica.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 92 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 619		Naziv predmeta: Turski jezik 1	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS bodova: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Kolegije ima za cilj ovladavanje gramatikom i leksikom turskog jezika. Namijenjen je studentima koji biraju temu doktorske disertacije iz osmanskog razdoblja. Znanjem koje se stječe na ovome kolegiju student može pratiti i kritički čitati stručnu literature na turskom jeziku.		
Tematske jedinice:	- Težište je na ovladavanju sintaksom turskog jezika u mjeri koja je neophodna za razumijevanje ciljnih tekstova. - Pažnja se posvećuje ovladavanju leksikom turskog jezika. - Gradivo se obrađuje na izabranim različitim tekstovima. - Ukazuje se na jezičke, naročito sintaksičke karakteristike i leksiku različitih vrsta tekstova. - Čita se i obrađuje: naučni tekst (na prvom mjestu iz područja historije), novinski tekst, biografija, pravni tekst. - U radu se koriste različiti rječnici turskoga jezika, što		

	studentu omogućava da ovlada upotrebom printanih i on-line rječnika turskog jezika.
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti stječu (ili proširuju) znanje o sintaksi i leksici turskog jezika. Vještine: Studenti se osposobljavaju za kritičko čitanje stručne literature na turskom jeziku u svrhu kreiranja i interpretacija novih znanja u vlastitim istraživanjima. Kompetencije: Kreiranje i vrednovanje novih činjenica u naučnim istraživanjima na temelju pročitane stručne literature na turskom jeziku. Razvijanje samostalnosti u istraživanju stručne literature na turskom jeziku. Analiziranje i vrednovanje novih i specijaliziranih teorijskih znanja i metoda ponuđenih u stručnoj literaturi na turskom jeziku.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje.
Metode izvođenja nastave:	Predavanja, diskusija.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Redovni student redovito pohađa nastavu i izvršava zadatke koji se sastoje u pripremanju zadanoga teksta. Tokom semestra student je obavezan pročitati najmanje 30 stranica odabranih različitih tekstova. Na predavanjima student diskutira sa predmetnim nastavnikom prezentirajući rezultate svoga rada na razumijevanju tekstova na turskom jeziku koji se čitaju i obrađuju.

	Elementi praćenja rada studenta su aktivnost tokom semestra (40 ECTS bodova, učešće u ocjeni 40%) i pismeni ispit na kraju semestra (60 ECTS bodova, učešće u ocjeni 60%).
Literatura:	Obavezna: Čaušević, Ekrem i Barbara Kerovec (2021), <i>Turski i hrvatski u usporedbi i kontrastiranju: Sintagma i jednostavna rečenica</i>. Zagreb: Ibis grafika. Čaušević, Ekrem (1996), <i>Gramatika suvremenoga turskog jezika</i>, Zagreb. Rječnici turskoga jezika. Dopunska: Lewis, G. L. (1988). <i>Turkish Grammar</i>. Oxford University Press. Oxford. Jansky, Herbert (1986). <i>Lehrbuch Der Türkischen Sprache</i>, Harasowitz-Verlag. Kononov, A. N. (1956) <i>Grammatika sovremennogo tureckogo literaturnogo jazika</i>. Akademia Nauk SSSR. Institut Vostokovedenia. Moskva-Leningrad. Karahan, Leyla (2012). <i>Türkçede Söz Dizimi</i>. Akçağ Yayınları. Ankara.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 95 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 617	Naziv predmeta: Historija Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu 1600–1839.		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 8
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je osposobljavanje studenata da razumijevaju, kritički evaluiraju i dekonstruiraju temeljne historiografske reprezentacije o političkoj, socijalnoj, ekonomskoj i kulturnoj povijesti Bosne i Hercegovine u periodu od 1600. godine do proglašenja tanzimatskih reformi 1839. te praktično razvijanje općih i specijalističkih znanja, vještina i kompetencija koje će studentima omogućiti uspješno vođenje akademske polemike na polju osmanističkih studija osposobljavajući ih da stručno i uspješno provedu originalna samostalna istraživanja, rješavaju naučne probleme i šire granice znanja.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje	Historiografske konceptualizacije osmanske povijesti 17. i 18. stoljeća. Rat i odnosi sa susjedima 1600–1839. Osmanske vojna organizacija u Bosni 1600–1839. Ekonomske krize i fiskalna		

<i>uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	transformacija. Osmanska društvena elita u Bosanskom ejaletu 1600–1839. Narativi o osmanskoj Bosni i Osmanlijama 1600–1839. Život u selu i gradu u vremenu krize i transformacije. Kulturna povijest osmanske Bosne 1600–1839. Nemuslimanske zajednice i Osmanlije 1600–1839. Otpori osmanskoj vlasti. Osmanska Bosna i Dubrovčani. Doba tanzimatskih reformi.
Ishodi učenja:	Znanja: Student stječe relevantna stručna historiografska znanja u oblasti osmanističkih studija, shvaća temeljne karakteristike osmanskog društveno-političkog i kulturalnog konteksta, te razumijeva ključne probleme političke, ekonomske, socijalne i kulturne povijesti Bosne i Hercegovine u periodu od 1600. do 1839. godine. Razumijeva mnogostrukost i raznolikost historiografskih diskursa i perspektiva, ključne debate i polemike, njihovu teorijsku i kulturalnu pozadinu, interdisciplinarnu interakciju te transdisciplinarnost temeljnih znanstvenih pojmova. Razumijeva suprotstavljene argumentacijske linije i sredstva pomoću kojih su kreirana ključna postignuća historiografije te uočava teme koje su nedovoljno istražene i koje je moguće/potrebno reinterpretirati, dopuniti i kritički preispitati. Vještine: Student je osposobljen za kritičku analizu podataka i interpretacija koji se susreću u primarnim i sekundarnim izvorima, njihovo vrednovanje te za sintezu novih i složenih ideja. Kompetencije: Može na kreativan način donositi zaključke, rješavati

	historiografske probleme te argumentirano prezentirati saznanja do kojih je došao u pismenoj i usmenoj formi koristeći, pri tome, raznovrsne primarne i sekundarne tekstove. U stanju je voditi akademsku diskusiju i kompetentno komunicirati s kolegama u vezi sa naučnim i stručnim pitanjima koja pripadaju polju osmanističkih studija te širem polju historiografije.																				
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje																				
Metode izvođenja nastave:	Metoda usmenog izlaganja. Metoda razgovora. Metoda rada s tekstom. Metoda praktičnih radova. Problemska metoda. Istraživačka metoda.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti u toku nastave, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><td>Red. br.</td><td>Elementi Praćenja</td><td>Broj bodova</td><td>Učešće u ocjeni</td></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost</td><td>20</td><td>20%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Problemski esej</td><td>30</td><td>30%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr><tr><td></td><td>Ukupno</td><td>100</td><td>100%</td></tr></table> Napomene: - Studenti su obavezni napisati problemski esej (do 10 kartica teksta ili 10 X 1800 znakova, s razmacima). Temu biraju u dogovoru s predmetnim nastavnikom te su esej obavezni predati najkasnije do posljednje sedmice tekućeg semestra. Esaj treba operacionalizirati ishode	Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni	1.	Aktivnost	20	20%	2.	Problemski esej	30	30%	3.	Završni ispit	50	50%		Ukupno	100	100%
Red. br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni																		
1.	Aktivnost	20	20%																		
2.	Problemski esej	30	30%																		
3.	Završni ispit	50	50%																		
	Ukupno	100	100%																		

	učenja koji su predviđeni za ovaj predmet. Boduju se struktura rada, relevantnost primarnih i sekundarnih izvora koji su korišteni u radu, način na koji su analizirani i inkorporirani u rad, argumentacijska linija, metodološki pristup, samostalnost u donošenju zaključaka te opći uspjeh u obradi i prezentiranju zadate teme. - Završni ispit je usmeni. Sastoji se iz razgovora nastavnika i kandidata o tematici koju ju kandidat obradio u problemskom eseju. Boduju se uspješnost u vođenju akademske diskusije te razina znanja, vještina i kompetencija koje kandidat treba demonstrirati u skladu s ranije opisanim ishodima učenja za ovaj predmet.
Literatura:	Obavezna: 1. Ćhsanođlu E. (ur.), (2004). <i>Historija osmanske države i civilizacije</i>, Sarajevo. 2. Ćhsanođlu E. (ur.), (2008). <i>Historija osmanske države i civilizacije 2</i>, Sarajevo. 3. Sućeska, A. (1965), <i>Ajani, prilog izučavanju lokalne vlasti u našim zemljama za vrijeme Turaka</i>, Sarajevo. 4. Kasumović, F. (2021), <i>Na periferiji svijeta islama: Osmanska poreska politika u Bosanskom ejaletu 1699–1839</i>. 5. Kreševljaković, H. (1991), <i>Izabrana djela 1–4</i>, Sarajevo. 6. Alićić, A. (1983), <i>Uređenje bosanskog ejaleta od 1789. do 1878.</i>, Sarajevo. 7. Handžić, A. (1994), <i>Studije o Bosni</i>, Istanbul. 8. Hafizović, F. (2016). <i>Kliški sandžak od osnivanja do početka Kandijskog rata (1537–1645)</i>, Sarajevo. 9. Faroqhi S. (2009), <i>Sultanovi podanici: kultura i svakodnevnica</i>

u Osmanskom carstvu, Zagreb.

10. Filan, K. (2014), *Sarajevo u Bašeskijino doba: jezik kao stvarnost*. Sarajevo.

11. Pelidija, E. (1989), *Bosanski ejalet od Karlovačkog do Požarevačkog mira (1699–1718)*. Sarajevo.

12. Pelidija, E. (2003), *Banjalučki boj iz 1737.*, Sarajevo.

13. Hadžibegić, H. (1966), *Glavarina u osmanskoj državi*, Sarajevo.

14. Močanin, N. (1999), *Turska Hrvatska: Hrvati pod vlašću Osmanskog carstva do 1791.*

15. Taslidža, F. (2018), *Bosanski ejalet u doba Bečkog rata 1683–1699*. Mostar.

16. Kasumović, F. (2011). „Prijelazi na islam u sidžilima sarajevskog šerijatskog suda iz prve polovine 19. stoljeća“. U: *Identitet Bosne i Hercegovine kroz historiju* 1. Sarajevo.

17. Kasumović, F. (2010), „Koncept dobročinstva i poreska oslobođenja u Osmanskom carstvu“, *POF* 60.

18. Kasumović, F. (2024), „Nasilje nad ženama u osmanskoj Bosni: Ka mapiranju sociokulturne panorame pogranične provincije“. U: *Nasilje nad ženama: Diskursi, perspektive, lekcije iz bh. povijesti*.

19. Sućeska, A. (1966), „Seljačke bune u Bosni u 17. i 18. stoljeću“, *GDI BiH* 17.

20. Sućeska, A. (1960), „Malikana“, *POF* 8-9.

21. Sućeska, A. (1961), „Promjene u sistemu izvanrednog oporezivanja u Turskoj u XVII st.“, *POF* X-XI.

22. Kasumović, A. (2012), „Funkcija osmanskog valiye u Bosni i dokumenti koje je izdavao“, *Anali GHB* 33.

23. Kasumović, A. (2008), „Mulla u Bosanskom ejaletu“, *Anali GHB* 27-28, Sarajevo.

24. Aličić, A. (1996), *Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832*, Sarajevo.
25. Mujić, M. (1953), „Položaj cigana u jugoslovenskim zemljama pod osmanskom vlašću“, *POF* 3–4.
26. Šamić M. (1966). *Francuski putopisci u Bosni na pragu 19. stoljeća*. Sarajevo.

Dopunska:

1. Faroqhi, S. et. al. (1997), *An Economic and Social History of the Ottoman Empire 2*, Cambridge.
2. Sel Turhan, F. (2014), *The Ottoman Empire and the Bosnian Uprising*, London.
3. Hickock, M. (1997), *Ottoman Military Administration in Eighteenth-Century Bosnia*, Leiden.
4. Köller, M. i K. Karpat (ur.), (2004), *Ottoman Bosnia: A History in Peril*, Madison.
5. Vasić, M. (1967), *Martolosi u jugoslovenskim zemljama pod turskom vladavinom*, Sarajevo.
6. Šabanović, H. (1973), *Književnost muslimana BiH na orijentalnim jezicima*, Sarajevo.
7. Čehajić, Dž. (1986), *Derviški redovi u jugoslovenskim zemljama*, Sarajevo.
8. Šabanović, H. (1982), *Bosanski pašaluk*, Sarajevo.
9. Močanin, N. (2001), *Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladavine*, Slavonski Brod.
10. Džaja, S. (1999), *Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine*. Mostar.
11. Imamović, M. (1997), *Historija Bošnjaka*, Sarajevo.
12. Miović, V. (2008), *Dubrovačka republika u spisima namjesnika Bosanskog ejaleta i Hercegovačkog sandžaka*,

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica **101** od **167**

Dubrovnik.

13. Pajić-Vukić T. (2007), *Svijet Mustafe Muhibbija, sarajevskog kadije*.

Napomena: Studenti će u toku semestra biti postupno upoznavani s dodatnom literaturom, u sklopu redovnih nastavnih aktivnosti te u skladu s tempom obrade gore navedenih tematskih jedinica.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 102 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 714	Naziv predmeta: Izvori za historiju Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 8
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:			
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Cilj predmeta upoznati studente sa vrstom historijskih izvora bitnih za izučavanje historije Bosne i Hercegovine u osmanskom periodu, njihovom značaju, institucijama u kojima se čuvaju pojedini historijski izvori. Ukazati na specifičnosti pojedinih vrsta izvora i mogućnosti njihove eksploatacije. Pobuditi kod studenata interes da sami tragaju za izvorima i institucijama u kojima je moguće pronaći izvore od interesa za navedeno polje.		
Ishodi učenja:	-Klasifikacija izvora prema značaju i značaj primarnih izvora -Institucije i fondovi u kojima se čuvaju izvori za historiju BiH -Vrste historijskih izvora za Bosnu		

	-Karakteristike pojedinih izvora -Narativni, putopisni, ljetopisni izvori -Književno-historijska djela kao historijski izvori -Institucionalni izvori, vladini uredi i specifičnosti izvora institucija sistema i vlasti								
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje								
Metode izvođenja nastave:	Znanje: Student stječe predodžbu o vrstama historijskih izvora, njihovoj distribuciji i ustanovama u kojima će tragati za pojedinim izvorima. Vještine: Izgrađivati interes otkrivanja institucija u kojima bi bilo moguće pronaći nove izvore, vještinu kritičkog odnosa spram izvora, razvijati metode analize izvora i historijskih dokumenata. Kompetencije: Samostalno interpretiranje podataka i činjenica iz izvora, mogućnost kontekstualiziranja i povezivanja sa pojedinim historijskim problemima na osnovu analiziranih izvora i odgovarajuće literature.								
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti u toku nastave, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><td>Red. Br.</td><td>Elementi Praćenja</td><td>Broj bodova</td><td>Učešće u ocjeni</td></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost</td><td>20</td><td>20%</td></tr></table>	Red. Br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni	1.	Aktivnost	20	20%
Red. Br.	Elementi Praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni						
1.	Aktivnost	20	20%						

2.	Problemski esej	30	30%
3.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno	100	100

Napomena:

- Studenti su obavezni napisati problemski esej. Temu biraju u dogovoru s predmetnim nastavnikom te su esej obavezni predati najkasnije do posljednje sedmice tekućeg semestra. Boduju se struktura rada, relevantnost primarnih i sekundarnih izvora koji su korišteni u radu, način na koji su inkorporirani u rad, argumentacijska linija, metodološki pristup, samostalnost u donošenju zaključaka te opći uspjeh u obradi i prezentiranju zadate teme i rezultata rada.
- Završni ispit je usmeni. Sastoji se iz razgovora nastavnika i kandidata o tematici koju ju kandidat obradio u problemskom eseju. Boduju se uspješnost u vođenju akademske diskusije te razina znanja, vještina i kompetencija koje kandidat treba demonstrirati u skladu s ranije opisanim ishodima učenja za ovaj predmet.

Literatura:

Obavezna:

1. Handžić, A. et al. (2000), *Opširni popis Bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, I–IV, Sarajevo.
2. Đurđev, B. et al. (1957), *Kanuni i kanun-name*, Sarajevo.
3. Bojanić, D. et al. (2005), *Maglajski sidžili 1816–1840*, Sarajevo.
4. Grupa autora (1985), *Vakufname iz Bosne i Hercegovine (XV i XVI vijek)*, Sarajevo.
5. Kovačević, E. (1985), *Muhimme defteri: dokumenti o našim*

- krajevima*, Sarajevo.
6. Šabanović, H. (1949), „Turski dokumenti o Bosni iz druge polovine XV stoljeća“, *IPZ*, II, Sarajevo.
 7. Šabanović, H. (1964), *Krajište Isa-bega Ishakovića*, Sarajevo.
 8. Čelebija, E. (1973), *Putopis: odlomci o jugoslovenskim zemljama*, Sarajevo.
 9. Elezović, G. (1932), „Turski izvori za istoriju Jugoslovena“, *Bratstvo*, XXVI.
 10. Aličić, A. (2008), *Sumarni popis sandžaka Bosna iz 1468/69*, Mostar.
 11. Bašeskija, M. M. (1968), *Ljetopis (1746–1804)*, pr. M. Mujezinović, Sarajevo.
 12. Mujić, M. (1987), *Sidžil mostarskog kadije 1632–1634*, Sarajevo.
 13. Buturović, D. (1958), „Isprave spahijskih porodica iz doline Neretve“, *POF* 6–7.
 14. Šabanović, H. (1973), *Književnost muslimana BiH na orijentalnim jezicima*, Sarajevo.
 15. Pederin, I. (1982), „Austrijska putopisna djela o Bosni i Hercegovini“, *Radio Sarajevo, Treći program* 11/39, Sarajevo.
 16. Matković, P. (1982), „Putovanja po balkanskom poluotoku XVI vijeka“, *Rad JAZU*, LXII, Zagreb.
 17. Hadžiselimović, O. (1989), *Na vratima istoka-engleski putnici o Bosni od 16. do 20 vijeka*, Sarajevo.
 18. Šamić, M. (1966), Francuski putopisci o Bosni na pragu 19. stoljeća, Sarajevo.
 19. Lašvanin, N. (1981), *Ljetopis*, Sarajevo.

Dodatna:

1. Handžić, A. (1986), *Dva prva popisa zvorničkog sandžaka (iz 1519. i 1533. godine)* [ANUBiH - SANU](#), Sarajevo.
2. Korkut, B. (prev. i prir.) (1960), *Arapski dokumenti u Državnom arhivu u Dubrovniku*, I/1, Sarajevo.
3. Korkut, B. (prev. i prir.) (1961), *Arapski dokumenti u Državnom arhivu u Dubrovniku*, I/2, Sarajevo.
4. Korkut, B. (prev. i prir.) (1969), *Arapski dokumenti u Državnom arhivu u Dubrovniku*, I/3, Sarajevo.
5. Spaho, F. i A. Aličić, (2007), *Opširni popis Kliškog sandžaka iz 1550. godine*, Sarajevo.
6. Aličić, A. (2014), *Katastarski popis ejaleta Bosna: opširni katastarski popis za oblast hercegovu iz 1585. godine*, sv. 1–2, Sarajevo.
7. Hafizović, F. (2016), *Popis sela i zemlje sandžaka Krka, Klis i Hercegovina, oslobođenih od Mletačke Republike 1701. godine*, Zagreb – Sarajevo.
8. Čar-Drnda, H. (2005), *Sidžil Tešanjskog kadiluka (1740–1752)*, Sarajevo.
9. Aličić A. (2012) *Sidžili kadije kaze Novi Pazar od 1766. do 1768. godine*, preveo, Sarajevo–Novi Pazar.
10. Novljanin, O. i Hadžinesimović, A. (1994), *Odbrana Bosne 1736–1739. Dvije bosanske kronike*, prev. i prir. Nametak, F. i L. Hadžiosmanović, Zenica.
11. Omanović-Veladžić, A. (2021), *Hronika Muhameda Enverija Kadića kao izvor za izučavanje kulturne historije Bosne i Hercegovine*.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 107 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 711		Naziv predmeta: Metodologija (Pisanje historijskog rada)	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja: 1 Konsultacije: 1 Seminar: 1	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je metodološki osposobiti studenta za razumijevanje nastanka i razvoja historiografije i međusobne povezanosti društveno-političkog konteksta i historiografskih narativa (u 19. i 20. stoljeću) te propitivanje mogućnosti za komparativna historijska istraživanja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvod u razmatranje pojmova historije, historiografije, metodologije i pisanja historijskog rada. Prihvaćena tradicija: prosvjetiteljstvo i problem historijske svijesti. Četiri vrste „realizma“ u historijskom pisanju devetnaestog vijeka. Odbacivanje „realizma“ u filozofiji historije kasnog devetnaestog vijeka. Od klasičnog istorizma do historije kao analitičke društvene nauke: historija kao naučna disciplina, istorija kao društvena nauka. Od istorijske socijalne nauke do „lingvističkog		

	preokreta“: od povratka pripovijedanju do „lingvističkog preokreta“ – kraj historije kao nauke? Komparativna historija: izazovi i mogućnosti. Historijska poredba: metode, zadaci i problemi. Upotrebe komparativne historije u makrosocijalnom ispitivanju. Transkulturna uporedna historijska znanost. Mnogostruke modernosti.
Ishodi učenja:	Znanja: Student će steći temeljito razumijevanje razvoja historiografije, odnosa između historiografskih narativa i društveno-političkog konteksta, te mogućnosti komparativnih historijskih istraživanja. Vještine: Student će biti sposoban kritički analizirati izvore i narative, primijeniti adekvatne metode istraživanja, i razvijati metodološki utemeljene povijesne radove. Kompetencije: Student će biti osposobljen za samostalno provođenje istraživanja, interdisciplinarni pristup historijskim temama, i doprinos znanstvenoj zajednici kroz originalne radove.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Studenti u toku semestra pišu rad na zadatu temu, učestvuju u diskusijama i završnom razgovoru čime se formira ocjena rada kako slijedi: - individualni rad studenata (esej cca. 20 stranica teksta) u vrijednost 50 bodova

	- učešće u diskusijama u vrijednosti 25 bodova - završni razgovor u vrijednosti 25 bodova
Literatura:	Obavezna: 1. Georg G. Iggers, <i>Istorijska nauka u 20. veku</i>. Beograd: Arhipelag, 2014. 2. Hejden Vajt, <i>Metaistorija: Istorijska imaginacija u Evropi devetnaestoga vijeka</i>. Podgorica: CID, 2011. 3. Drago Roksandić (ur.), <i>Uvod u komparativnu historiju</i>. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2004. 4. Claus, Peter & Marriot, John, <i>History: An Introduction to Theory, Method and Practice</i>, Second Edition, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2017. Dopunska: 1. <i>Istorija: leksikon pojmova</i> / priredio Rihard van Dilmen. Beograd: Clio, 2010, ćir. 2. Ernst, Brajzah. <i>Istoriografija: stari vek, srednji vek, novo doba</i>. Beograd: Clio 2009, ćir. 3. Jim, Cullen. <i>Essaying the Past. How to Read, Write, and Think about History</i>. Wiley-Blackwell, 2020. 4. David, Evans – Paul, Gruba – Justin, Zobel. <i>How to Write a Better Thesis</i>. Springer, 2014. 5. Branimir, Janković. <i>Mijenjanje same sebe. Preobrazbe hrvatske historiografije kasnog socijalizma</i>. Zagreb: Srednja Europa, 2016.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 110 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 629		Naziv predmeta: Turski jezik 2	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: UU	Broj ECTS bodova: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Kolegije ima za cilj da student ovlada temeljnim jezičkim karakteristikama osmansko-turskog jezika. Namijenjen je studentima koji biraju temu doktorske disertacije iz osmanskog razdoblja. Student se priprema za bavljenje tekstovima na osmansko-turskom jeziku.		
Tematske jedinice:	- Turski jezik u arapskom pismu. - Vježbe čitanja i transkripcije. - Glavne jezičke karakteristike osmansko-turskog jezika. - Elementi arapskog jezika u osmansko-turskom jeziku. - Elementi perzijskog jezika u osmansko-turskom jeziku. - Gradivo se obrađuje na štampanim tekstovima na		

	osmansko-turskom jeziku i to na fonološkom, morfološkom, sintaksičkom i leksičkom nivou. - Ukazuje se na karakteristike različitih vrsta tekstova kao što su historije, putopisi, dokumenti. - U radu se koriste rječnici osmansko-turskoga jezika.
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti stječu (ili proširuju) znanje o jezičkim karakteristikama osmansko-turskog jezika. Vještine: Studenti se osposobljavaju za čitanje štampanih tekstova na osmansko-turskom jeziku, što im omogućava pristup izvorima na osmansko-turskom jeziku u vlastitim istraživanjima. Kompetencije: Kreiranje i vrednovanje novih činjenica u naučnim istraživanjima na temelju izvora na osmansko-turskom jeziku. Razvijanje samostalnosti u istraživanju izvora na osmansko-turskom jeziku.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja, diskusija.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Redovni student pohađa nastavu i izvršava zadatke koji se sastoje u pripremanju zadanoga teksta. Tokom semestra student je obavezan pročitati najmanje po jedan primjerak od tri različite vrste odabranih tekstova. Na predavanjima student diskutira sa predmetnim nastavnikom prezentirajući rezultate svoga rada na čitanju i razumijevanju

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 112 od 167

	tekstova na osmansko-turskom jeziku koji se čitaju i obrađuju. Elementi praćenja rada studenta su aktivnost tokom semestra (40 ECTS bodova, učešće u ocjeni 40%) i pismeni ispit na kraju semestra (60 ECTS bodova, učešće u ocjeni 60%).
Literatura:	Obavezna: Kissling, Hans Joachim (1960). <i>Osmanisch-Türkische Grammatik</i>. Harrassowitz-Verlag. Wiesbaden. Rječnici osmansko-turskog jezika po izboru studenta a preporučuju se (Şemsettin Sami, İsmail Parlatır, Mustafa Kanar, Ferit Develioglu). Kononov, A. N. (1956) <i>Grammatika sovremennogo tureckogo literaturnogo jazika</i>. Akademia Nauk SSSR. Institut Vostokovedenia. Moskva-Leningrad. Rječnici savremenoga turskog jezika. Dopunska: Develi, Hayati (2009). <i>Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I-II</i>. Kesit Yayınları. Istanbul. Filan, Kerima (2017). „Turski jezik u Bosni u osmansko doba“. <i>O turskom jeziku u Bosni: Studija</i>. Connectum. Sarajevo: 19–56. Filan, Kerima (2017). “Turski jezik u komentaru <i>Emsile</i> Osmana Šuglija”. <i>O turskom jeziku u Bosni: Studija</i>. Connectum. Sarajevo: 127–188.

HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE U 19. I 20. STOLJEĆU

Šifra predmeta: FIL HIS 630	Naziv predmeta: Evropski kontekst historije BiH u 19. i 20. stoljeću		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 12
Status: Obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	U okviru nastavnog predmeta studenti će se upoznati s glavnim karakteristikama i procesima u europskoj i svjetskoj historiji u period 19. i 20. stoljeća. Posebna pažnja će se posvetiti političkoj sceni Evrope i sagledavanju različitih koncepcija međunarodnih odnosa u 19. i 20. stoljeću. Studenti će se osposobiti za samostalno korištenje izvora i literature, a na osnovu arhivske građe će dopuniti postojeća saznanja. To će im pomoći u produbljivanju i dopunjavanju stečenog znanja, a posebno da razviju sposobnosti kritičkog mišljenja.		

Tematske jedinice:

*(po potrebi plan izvođenja
po sedmicama se utvrđuje
uvažavajući specifičnosti
organizacionih jedinica)*

- Veliki kongresi evropskih sila i njihov utjecaj na Bosnu i Hercegovinu
- Istočno pitanje kao evropsko pitanje
- Austrougarska monorhija od Nagodbe 1867. do raspada 1918.
- Suprotnosti dualizma i njihov utjecaj na Bosnu i Hercegovinu 1878–1918.
- Bosna i Hercegovina u međunarodnoj diplomatiji 1878.–1918.
- Tri evropske političke scene 1918–1939.
- Međunarodni odnosi u Evropo između dva svjetska rata (1918–1939)
- Pokreti otpora u Evropi 1939–1945.
- Holokaust
- Hladni rat
- Evropske integracije 1945.
- Raspad komunizma u Evropi i posljedice na međunarodnu diplomatiju
-

Ishodi učenja:

Znanje:

Studenti će biti osposobljeni da prepoznaju i kritički analizirati procese u određenim društveno-historijskim kontekstima. Student će ovladati činjeničnim i teorijskim znanjem što će mu omogućiti izvršenje zadataka unutar područja učenja. U toku nastave studenti će komparacijom teorijskih postavki i savremene prakse biti osposobljen da sagleda glavne historijske procese i njihovu ulogu u tadašnjem društvu.

Vještine:

Sagledavanje nastavnog gradiva će omogućiti studentima da steknu sposobnost historijske kontekstualizacije i kritičke analize savremenih praksi i da ovlada vještinama interkulturalnog i komparativnog istraživanja uloge glavnih ideoloških postavki u tadašnjem društvu.

Kompetencije:

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 115 od 167

	Sagledavanje nastavnog gradiva će omogućiti studentima da steknu sposobnost da vode dijalog o bitnim pitanjima historiografije i vrednuju rezultate koji su zastupljeni u historiografiji.												
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje												
Metode izvođenja nastave:	Na predavanjima će studenti, u skladu sa nastavnim planom i programom, biti upoznati sa najvažnijim činjenicama koje se odnose na nastavnu cjelinu. Pored predavanja u toku nastave studenti će na osnovu dokumentarne građe (filmski materijal, dokumenti i tekstovi) proširiti svoja saznanja kao i na osnovu diskusija i analiza razmatrane tematike.												
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	<table><tr><td>1.</td><td>aktivnosti u nastavi</td><td>20 bodova,</td></tr><tr><td>2.</td><td>esej ili seminarski rad</td><td>20 bodova</td></tr><tr><td>3.</td><td>pismeni i usmeni ispit</td><td>60 (30+30) bodova</td></tr><tr><td colspan="2"></td><td>Ukupno: 100 bodova</td></tr></table>	1.	aktivnosti u nastavi	20 bodova,	2.	esej ili seminarski rad	20 bodova	3.	pismeni i usmeni ispit	60 (30+30) bodova			Ukupno: 100 bodova
1.	aktivnosti u nastavi	20 bodova,											
2.	esej ili seminarski rad	20 bodova											
3.	pismeni i usmeni ispit	60 (30+30) bodova											
		Ukupno: 100 bodova											
Literatura:	Obavezna: - Fontaine Pascal, Europe in 12 Lessons, European Commission, 2006. - Havel, Boris, Arapsko-izraelski sukob, Zagreb, 2013. - "Evropski koncert", u Henri Kisindžer, Diplomacija, Verzal press, Beograd, 1999. - Kissinger, Henry, Diplomacija, Zagreb, 2000. - Fikret Karčić, Muslimani Balkana. Istočno pitanje u XX vijeku, Centar za napredne studije, Sarajevo 2014.; - Schöllgen G, Das Zeitalter des Imperialismus, R. Oldenburg Verlag, München-Wien 1981; München 1986.;												

- A. J. P. Taylor, Borba za prevlast u Evropi 1848.–1914., Svjetlost, Sarajevo 1978.;
- Popov Čedomir, Od Versaja do Danziga, Novi Sad 1989;
- Mitrović Andrej, Vreme netrpeljivih, Beograd 1974;
- Kenedi Pol, Uspon i pad velikih sila, Službeni list Beograd, CID Podgorica 1999.;
- Calvokoressi P., Povijest svijeta nakon 1945., Zagreb 2003.

Dopunska:

- Babić, Manojlo, Izraelsko-arapski ratovi, Zagreb, 1988.
- Bleicken, Jochen, Povijest svijeta, III. dio, Split, 2003.
- Conte, Arthur, Jalta ili podjela svijeta, Zagreb, 1968.
- Debidur A, Diplomatska istorija Evrope (od otvaranja Bečkog kongresa do zaključenja Berlinskog kongresa) Beograd 1933;
- Elisebeth Fehrenbach, Vom Ancien Regime zum Wiener Kongreß, R. Oldenburg Verlag, München-Wien 1981;
- Čedomir Popov, Građanska Evropa, I–II, Novi Sad 1989; Vasilj Popović, Istočno pitanje, Sarajevo 1965;
- Doddoli, Luciano, Maradei, Manlio, Svijet poslije II. svjetskog rata, I-IV, Split, 2005.
- Smajić Zekerijah, Europska Unija za svakoga, Eurocontact, 2005.
- Stradling, Robert. Nastava europske povijesti 20. stoljeća. Zagreb: Srednja Europa, 2003.
- Sulzberger, Cyrus Leo. Drugi svjetski rat. Split: Marjan tisak, 2009.
- Pinder John, Evropska unija, Sarajevo, 2003.
- Terminološki riječnik europskih integracija: Direkcija za europske integracije, 2005.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 117 od 167

	- Weidenfeld Werner, Wessels Wolfgang: Europa od A do Z – priručnik za europsku integraciju, Fondacija Konrad Adenauer, 2004.
--	---

Šifra predmeta: FIL HIS 633		Naziv predmeta: Metodologija (Stanje izvora i rad na izvorima)	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 7
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je osposobljavanje doktoranata za istraživanje arhivske građe i izradu izvornog naučnog rada		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	- Značaj i uloga izvorne građe u istraživačkom radu historičara - klasifikacija izvora; - domaći i strani izvori; - metode rada sa izvorima rad u arhivu; - fondovi arhivske građe; - registri; - prikupljanje arhivske građe; - definisanje izvornog naučnog rada;		

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 118 od 167

	- pripremne radnje za pisanje izvornog rada na osnovu neobjavljene arhivske građe; - prezentacija naučnog rada.
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će biti osposobljeni da prepoznaju i kritički analizirati procese u određenim društveno-historijskim kontekstima. Student će ovladati činjeničnim i teorijskim znanjem što će mu omogućiti izvršenje zadataka unutar područja učenja. U toku nastave studenti će komparacijom teorijskih postavki i savremene prakse biti osposobljen da sagleda glavne historijske procese i njihovu ulogu u tadašnjem društvu. Vještine: Sagledavanje nastavnog gradiva će omogućiti studentima da steknu sposobnost historijske kontekstualizacije i kritičke analize savremenih praksi i da ovlada vještinama interkulturalnog i komparativnog istraživanja uloge glavnih postavki u tadašnjem društvu. Kompetencije: Sagledavanje nastavnog gradiva će omogućiti studentima da steknu sposobnost da vode dijalog o bitnim pitanjima historiografije i vrednuju rezultate koji su zastupljeni u historiografiji.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja, istraživački rad u arhivu, analiza arhivske građe i pisanje rada
Metode provjere znanja	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki

sa strukturom ocjene:	oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: aktivnosti u nastavi 20 bodova, pisanje eseja 20 bodova i završni ispit pismeni i usmeni (30+30 = 60 bodova). Ukupno: 100 bodova Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu, na kojem se utvrđuje konačna ocjena, po navedenim aktivnostima.
Literatura:	- Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ – SR Bosna i Hercegovina“, Savez društava arhivskih radnika Jugoslavije, Beograd 1981. - Vodič Arhiva Bosne i Hercegovine“, Arhiv BiH, Sarajevo 1988. - Pedeset godina Arhiva u Tuzli 1954-2004, grupa autora, Arhiv Tuzlanskog kantona, Tuzla 2005. - Pedeset godina Arhiva BiH i arhivske službe u Bosni i Hercegovini, Glasnik Arhiva i DAR-a BiH, god. 34, Sarajevo 1996-97. - Vodič kroz fondove i zbirke Istorijskog arhiva Sarajevo, grupa autora, Istorijski arhiv Sarajevo, Sarajevo 2003. - Ferdinand Velc "Bibliografska građa o Bosni i Hercegovini", priredili za štampu Budimir Miličić, Vjekoslava Hunski. - Sarajevo: Narodna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 1991. - M. Šamić, Kako nastaje naučno djelo, Sarajevo 1990. - M. Sarić, Opšti principi naučnog rada, Beograd 1999. - Li Kuba i Džon Koking, Metodologija izrade naučnog teksta,

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 120 od 167

	Podgorica 2003. Na početku semestra studenti će dobiti spisak dopunske literature u zavisnosti od izbora uže stručne oblasti
--	---

Šifra predmeta: FIL HIS 631	Naziv predmeta: Metodologija (Stanje historiografije i kritičko čitanje historijske literature)		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 7
Status: Obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 3 (45)	
		Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Upoznavanje s osnovnim tokovima u historiografiji, s posebnim osvrtom na prijelom 20. i 21. stoljeća. Temeljita analiza historiografskih tekstova u cilju razvijanja kritičkog mišljenja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Razvoj europske historiografije u prvoj polovini 20. stoljeća. Škola Anala i njen doprinos. Historiografski tokovi nakon Drugog svjetskog rata. Utjecaj drugih disciplina na razvoj historiografije. Postmodernizam i historiografija. Tokovi bosanskohercegovačke historiografije i komparacija sa svjetskim i europskim trendovima. Izazovi čitanja recentnih		

	historiografskih tekstova o Bosni i Hercegovini.
Ishodi učenja:	Znanje: Student pokazuje sistematično razumijevanje osnovnih ciljeva i zadataka historiografije. Prati promjene u historiografiji i razvija vještinu kritičkog čitanja historiografskih tekstova. Vještine: Student pokazuje sposobnost u odabiru relevantnih historiografskih tekstova koje podvrgava analizi. Daje kritički osvrt na analizirane tekstove i time pokazuje spremnost za nastavak znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Student je spreman vrednovati pročitane historiografske tekstove, nastoji voditi rasprave s kolegama, ali i širom znanstvenom zajednicom o važnim pitanjima iz oblasti historiografije.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja uz prezentacije. Praktična nastava: kritičko čitanje odabranih tekstova. Pisanje prikaza i osvrta.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Kandidat je dužan napisati prikaz, osvrt i jedan rad. Nastavnik organizira završni usmeni ispit. U konačnu ocjenu ulazi vrednovanje pismenih zadataka i usmenog dijela ispita.
Literatura:	- Fahd Kasumović (ur.), <i>Nasilje nad ženama: Diskursi, perspektive, lekcije iz bh. povijesti</i>, Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Fondacija Heinrich Böll (Sarajevo) i Heinrich Böll Stiftung e.V. (Berlin), Sarajevo-Berlin 2024. - Sabina Veladžić i Aida Ličina Ramić (ur.), <i>Zamišljanje žene: o ideološkim i kulturnim konceptima ženskog roda u povijesti Bosne i Hercegovine</i>, Fondacija Heinrich Böll (Sarajevo),

Sarajevo 2023.

- Dževad Juzbašić i Zijad Šehić (ur.), *Prilozi o historiografiji Bosne i Hercegovine: (2001–2017)*, ANUBiH, Sarajevo 2020.

- Luka Pejić (ur.), *Ljudi s margine. Prilozi iz socijalne historije Banske Hrvatske u 19. stoljeću*, Filozofski fakulteta u Osijeku, Osijek 2024.

- Drago Roksandić et al. (ur.), *Mikrohistorija: Pola stoljeća inovacija*, Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije i FF press Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb 2022.

- Blek, Džeremi, *Izučavanja istorije*, Beograd 2007.

- Brkljačić, Maja i Prlenda Sandra, *Kultura pamćenja i historija*, Zagreb 2006.

-Roksandić, Drago, *Uvod u komparativnu historiju*, Zagreb 2004.

- Toš, Džon, *U Traganju za istorijom. Ciljevi, metodi i novi pravci u proučavanju savremene istorije*, Beograd 2008.

- Thompson, Paul, *Glas prošlosti: usmena istorija*, Beograd 2012.

-Carr, Edward Hallett , *Što je povijest?*, Zagreb 2004.

Dopunska:

- *Revizija prošlosti na prostorima bivše Jugoslavije : zbornik radova*, Sarajevo 2007.

- Zijad Šehić, Historiografska literatura o Bosni i Hercegovini u austrougarskoj epohi (1878–1918) objavljenja u zemlji i inozemstvu posljednje dvije decenije : (1980.–1998.), *Prilozi Instituta za istoriju*, br. 29, Sarajevo 2000.

- Kamberović, Husnija, Opće napomene o problemima historije Bosne i Hercegovine, *Prilozi Instituta za istoriju*, br. 35, Sarajevo 2006.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 123 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 613		Naziv predmeta: Njemački jezik I	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema.		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj predmet ima za cilj upoznavanje sa osnovama gramatike njemačkog jezika ili ponavljanje gramatike ukoliko studenti posjeduju određeno predznanje. Studenti se upoznaju i sa postojećim rječnicima njemačkoga jezika. Studenti čitajući tekstove na njemačkom jeziku prepoznaju gramatičke fenomene i usvajaju stručnu leksiku, upoznaju se sa tekstnim vrstama i njihovim jezičkim karakteristikama, prevode usmeno i pismeno tekstove sa njemačkog jezika. Cilj je da studenti na kraju semestra mogu pratiti i čitati stručnu literaturu na njemačkom jeziku.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje	Na predavanjima se predstavlja gramatika njemačkog jezika neophodna za razumijevanje tekstova na njemačkom jeziku. Gradivo se obrađuje na konkretnim tekstovima. Ukazuje se na		

<i>uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	osobine različitih vrsta tekstova pri čemu je težište na stručnim tekstovima iz oblasti historije. U radu se koriste rječnici njemačkog jezika.
Ishodi učenja:	Znanje: Razumijevanje koncepata povezanih sa znanjem struktura i registra njemačkog jezika, razumijevanje stručnih tekstova na njemačkom jeziku Vještine: Prenošenje informacija, ideja, argumenata u govornom i pisanom jeziku Kompetencije: Prevođenje tekstova koji su se obrađivali na nastavi i sličnih tekstova sa njemačkog jezika, kritička analiza stručnih tekstova na njemačkom jeziku, upotreba leksike i gramatičkih pravila koji su se uvijek bavili prilikom prepričavanja tekstova
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	- metoda demonstracije, - metoda praktičnih radova, - metoda čitanja i rada na tekstu, - metoda razgovora, - gramatičko-prijevodna metoda
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Tokom semestra student je obavezan pročitati najmanje 30 stranica odabranih različitih tekstova na njemačkom jeziku. Na nastavi student diskutuje sa nastavnikom prezentirajući rezultate svoga rada na razumijevanju tekstova na njemačkom jeziku koji se čitaju i obrađuju na nastavi i kao domaći zadatak.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 125 od 167

	Elementi praćenja znanja: - 50% aktivnost tokom semestra, - 50% usmeni ispit na kraju semestra.
Literatura:	Obavezna: Habermann, Mechthild/Diewald, Gabriele/Thurmair, Maria (2015), <i>Duden. Grundwissen Grammatik</i>. Berlin: Dudenverlag. Stručni tekstovi na njemačkom jeziku koji se biraju na osnovu predznanja i području interesovanja studenata Dopunska: DWDS – <i>Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. Das Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart</i>, (Hrsg.) Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. (https://www.dwds.de)

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 126 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 632		Naziv predmeta: Historija Bosne i Hercegovine u 19. stoljeću	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 12
Status: obavezni		Ukupan broj sati: 5 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Studenti se osposobljavaju da na višoj misaonoj razini propituju odnos ideologije, politike i života društvenih grupa i pojedinaca, posebno koristeći suprotstavljene historiografske interpretacije istih pojava i procesa. Cilj je, također, da se studenti osposobljavaju za kritičko vrednovanje historiografske literature, samostalan rad na izvorima i vrednovanje nacionalnih i državnih politika iz perspektive civilizacijskog napretka i poštivanja različitosti, kao i samostalno pisanje nučnih historiografskih radova.		
Tematske jedinice:	1. Karakteristike bosanskohercegovačkog društva u		

<i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	posljednjem stoljeću osmanske uprave i za vrijeme austrougarske uprave – usporedba. 2. Karakteristike historigrafije/a. 3. Definiranje teme seminarskog rada 4. Reforme i promjene, (civilizacijske, političke, ekonomske, kulturne...), reakcija domaćeg stanovništva na promjene (prihvatanje i neprihvatanje). 5. Homogeno ili podijeljeno društvo. Viđenja Bosne i Hercegovine i položaja grupa stanovništva u 19. stoljeću. 6. Nacija i nacionalizam na “bosanski način”. Stanovništvo Bosne i Hercegovine, između vjerskog i nacionalnog identiteta. Nacionalni pokreti. “Kohezivne i separatne ideologije”. 7. Bosna i Hercegovina i pojedine grupe njenog stanovništva u politici susjednih kneževina Srbije i Crne Gore. 8. Hrvatski nacionalni pokret u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. 9. Odnosi “većine i manjine”, “lojalne” i “sumnjive” grupe. 10. Reakcije: otpori, ustanci, pobune. 11. Trgovina u BiH u 19. stoljeću; 12. Žene u bosanskohercegovačkom društvu u 19. stoljeću; 13. Austrougarska kulturna misija u BiH; 14. Demografska kretanja 15. Intelektualna baština 19. stoljeća u BiH.
Ishodi učenja:	Znanje: Poznavanje i više misaono razumijevanje glavnih karakteristika historijskog kretanja, kao i razumijevanje i komparativno vrednovanje društvenih promjena iz perspektive univerzalnih

	ljudskih vrijednosti, posebno slobode i jednakosti, i pojedinaca i kolektiva Vještine: Sposobnost kritičkog čitanja historijskih izvora i vrednovanja historiografskih tekstova na višoj misaonoj razini. Sposobnost detektovanja ideoloških narativa (i drugih konstrukata) u historiografiji i njihove dekonstrukcije. Sposobnost istraživanja, kompariranja, stvaranja, analize i sinteze. Kompetencije: Primjena stečenog konkretnog znanja o pojedinim događajima i vremenski kraćim procesima za razumijevanje cjeline i općih društvenih procesa (na primjerima društvenih promjena i nacionalizacije bosanskohercegovačkog stanovništva). Osposobljenost za samostalno stvaranje.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanje, seminar, vježbe, pisanje i mentorisanje naučnog rada, individualni rad
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Aktivnosti na seminaru (uz prethodno čitanje literature) 30 bodova (30%), Seminarski rad 40 bodova (40%), Završni usmeni ispit 30 bodova (30%)
Literatura:	Obavezna: - Aličić A. S. (1996), <i>Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832. godine.</i> - Anderson B. (1990), <i>Nacija: zamišljena zajednica. Razmatranje</i>

o porijeklu širenja nacionalizma.

- Diskusija: Problemi etničkog razvitka u Bosni i Hercegovini, *Prilozi*, 1975–1976, (261–342).

- Ekmečić M. (1973), *Ustanak u Bosni 1875-1878*.

- Hajdarpašić E. (2015), *Whose Bosnia? Nationalism and Political imagination in the Balkans 1840–1914*.

- Grandits H. (2014), *Multikonfesionalna Hercegovina-vlast i lojalnost u kasnoosmanskom društvu*.

- Granditz H. (2022), *The End of Ottoman rule in Bosnia, Conflicting Agencies and Imperial Appropriations*.

- Hadžibegović I. (1991), *Bosanskohercegovački gradovi na razmeđu 19. i 20. stoljeća*.

- Imamović M. (1976), *Pravni položaj i unutrašnji politički razvitak B i H od 1878. do 1914*.

- Juzbašić Dž. (1999), *Nacionalno-politički odnosi i jezičko pitanje u bosanskohercegovačkom saboru 1910–1914*.

- Juzbašić Dž. (2002), *Politika i privreda u B i H pod austrougarskom upravom*.

- Kasumović A. (2016), *Austrougarska trgovinska politika u Bosni i Hercegovini 1878–1914*.

Kasumović A. (2021), *Zatočene: žene u zatvorskom sustavu Bosne i Hercegovine : 1878–1914*.

- Kraljačić T. (1987), *Kalajev režim u Bosni i Hercegovini 1882–1903*.

- Fahd Kasumović (ur.), *Nasilje nad ženama: diskursi, perspektive, lekcije iz bh. Povijesti*. (2024).

- Okey R. (2007), *Taming Balkan Nationalism. The Habsburg „Civilizing Mission“ in Bosnia 1878–1914*.

- Radušić E., (2013), *Bosna i Hercegovina u britanskoj politici od 1857. do 1878*.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 130 od 167

- Radušić E., (2019), *Bosnian Horrors*.
- Smit A., *Nacionalni identitet*, Beograd 1998;
- Tepić I. (1988), *BiH u ruskim izvorima (1856-1878)*.
- Veladžić, S. i A. Ličina Ramić (ur.) (2023), *Zamišljanje žene. O ideološkim i kulturnim konceptima ženskog roda u povijesti Bosne i Hercegovine*.
- White H. V. (1973), *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century*.
- Younis, H. (2017), *Od dućana do pozorišta : sarajevska trgovačka elita 1851-1878*.

Dopunska:

Svakom studentu će na početku semestra biti definirana dopunska literatura u zavisnosti od istraživačkog područja namjeravane teme doktorske disertacije.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 131 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 715		Naziv predmeta: Historija Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 11
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 75 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Da studenti steknu dodatna znanja o historiji Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću, posebno o <i>ideologiji i različitim političkim pokretima</i> u historiji Bosne i Hercegovine u 20 stoljeću, <i>fenomenu političkog nasilja</i> u Bosni i Hercegovini, <i>kolaboraciji, problemima svakodnevnice u socijalizmu, te uzrocima, toka i posljedicama rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.</i>		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti</i>	- <i>Ideologije i različiti politički pokreti</i> u historiji Bosne i Hercegovine u 20 stoljeću. - <i>Nacije i religije</i> u Bosni i Hercegovini u 20. stoljeću. - <i>Političko nasilje</i> u Bosni i Hercegovini tokom 20.		

<i>organizacionih jedinica)</i>	stoljeća. - <i>Kolaboracija</i> u Bosni i Hercegovini u toku Drugoga svjetskog rata. - <i>Svakodnevnica u socijalizmu</i> u Bosni i Hercegovini - <i>Uzroci, tok i posljedica rata</i> u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.
Ishodi učenja:	Znanje: Sposobnost razumijevanja promjena kroz koje je Bosna i Hercegovina prošla u 20. stoljeću. Vještine: Komparativno sagledavanje historijskih procesa u Bosni i Hercegovini i Jugoslaviji u 20. stoljeću. Kompetencije: Sticanje dodatnih znanja o historiji Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću, posebno o <i>ideologiji i različitim političkim pokretima</i> u historiji Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću, <i>fenomenu političkog nasilja</i> u Bosni i Hercegovini, <i>kolaboraciji, problemima svakodnevnice u socijalizmu, te uzrocima, toka i posljedicama rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.</i>
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja, seminar, vježbe, diskusije, mentorski rad, samostalni radovi kandidata.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Aktivnosti na seminaru (uz prethodno čitanje literature) 30 bodova (30%), Seminarski rad 40 bodova (40%), Završni usmeni ispit 30 bodova (30%)
Literatura:	Obavezna:

1. Sonja M. Dujmović, *U ogledalu promjena – Srpsko građanstvo u Bosni i Hercegovini 1918–1941*. Sarajevo 2019.
2. Enes S. Omerović, *Nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini (1918–1941)*, Sarajevo 2019.
3. Nada Kisić Kolanović: *Muslimani i hrvatski nacionalizam 1941–1945*, Zagreb 2009.
4. Adnan Jahić: *Između čekića i nakovnja. Bosanskohercegovački muslimani (Bošnjaci) u Drugom svjetskom ratu (1941–1945)*. Zagreb 2023. Zagreb /Sarajevo 2014.
5. Marko Attila Hoare, *Genocid i otpor u Hitlerovoj Bosni. Partizani i četnici 1941–1943.*, Sarajevo 2023.
6. Sedad Bešlija (ur.), *Historija Bosne i Hercegovine*, knjiga VI, Sarajevo 2023.
7. Edin Omerčić, *Brzina mraka. Politička djelatnost Srpske pravoslavne crkve u Bosni i Hercegovini od 1989. do 1996*, Sarajevo 2024.

Dopunska: Studenti će tokom studija imati obavezu čitati periodiku i štampu kao nezaobilazan izvor za bolje razumijevanje povijesne stvarnosti.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 134 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 711		Naziv predmeta: Metodologija (Pisanje historijskog rada)	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 5
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 45 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Seminar Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je metodološki osposobiti studenta za razumijevanje nastanka i razvoja historiografije i međusobne povezanosti društveno-političkog konteksta i historiografskih narativa (u 19. i 20. stoljeću) te propitivanje mogućnosti za komparativna historijska istraživanja.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Uvod u razmatranje pojmova historije, historiografije, metodologije i pisanja historijskog rada. Prihvaćena tradicija: prosvjetiteljstvo i problem historijske svijesti. Četiri vrste „realizma“ u historijskom pisanju devetnaestog vijeka. Odbacivanje „realizma“ u filozofiji historije kasnog devetnaestog vijeka. Od klasičnog istorizma do historije kao analitičke		

	društvene nauke: historija kao naučna disciplina, istorija kao društvena nauka. Od istorijske socijalne nauke do „lingvističkog preokreta“: od povratka pripovijedanju do „lingvističkog preokreta“ – kraj historije kao nauke? Komparativna historija: izazovi i mogućnosti. Historijska poredba: metode, zadaci i problemi. Upotrebe komparativne historije u makrosocijalnom ispitivanju. Transkulturalna uporedna historijska znanost. Mnogostruke modernosti.
Ishodi učenja:	Znanja: Student će steći temeljito razumijevanje razvoja historiografije, odnosa između historiografskih narativa i društveno-političkog konteksta, te mogućnosti komparativnih historijskih istraživanja. Vještine: Student će biti sposoban kritički analizirati izvore i narative, primijeniti adekvatne metode istraživanja, i razvijati metodološki utemeljene povijesne radove. Kompetencije: Student će biti osposobljen za samostalno provođenje istraživanja, interdisciplinarni pristup historijskim temama, i doprinos znanstvenoj zajednici kroz originalne radove.
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	Predavanja i diskusije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Studenti u toku semestra pišu rad na zadatu temu, učestvuju u diskusijama i završnom razgovoru čime se formira ocjena rada kako slijedi:

	- individualni rad studenata (esej cca. 20 stranica teksta) u vrijednost 50 bodova - učešće u diskusijama u vrijednosti 25 bodova - završni razgovor u vrijednosti 25 bodova
Literatura:	Obavezna: 1. Georg G. Iggers, <i>Istorijska nauka u 20. veku</i>. Beograd: Arhipelag, 2014. 2. Hejden Vajt, <i>Metaistorija: Istorijska imaginacija u Evropi devetnaestoga vijeka</i>. Podgorica: CID, 2011. 3. Drago Roksandić (ur.), <i>Uvod u komparativnu historiju</i>. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2004. 4. Claus, Peter & Marriot, John, <i>History: An Introduction to Theory, Method and Practice</i>, Second Edition, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2017. Dopunska: 5. <i>Istorija: leksikon pojmova</i> / priredio Rihard van Dilmen. Beograd: Clio, 2010, ćir. 6. Ernst, Brajzah. <i>Istoriografija: stari vek, srednji vek, novo doba</i>. Beograd: Clio 2009, ćir. 7. Jim, Cullen. <i>Essaying the Past. How to Read, Write, and Think about History</i>. Wiley–Blackwell, 2020. 8. David, Evans – Paul, Gruba – Justin, Zobel. <i>How to Write a Better Thesis</i>. Springer, 2014. 9. Branimir, Janković. <i>Mijenjanje same sebe. Preobrazbe hrvatske historiografije kasnog socijalizma</i>. Zagreb: Srednja Europa, 2016.

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 137 od 167

Šifra predmeta: FIL HIS 623		Naziv predmeta: Njemački jezik II	
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 4
Status: obavezni		Ukupan broj kontakt sati: 30 Opciono razraditi distribuciju sati po tipu: Predavanja Konsultacije ...	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	Nema.		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj predmet ima za cilj uvježbavanje i usvajanje gramatike i leksike njemačkog jezika pomoću analize naučnih tekstova iz historije na njemačkom jeziku. Cilj je da studenti na kraju semestra mogu pratiti i čitati naučnu literaturu na njemačkom jeziku.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Na predavanjima se predstavlja gramatika njemačkog jezika neophodna za razumijevanje tekstova na njemačkom jeziku. Gradivo se obrađuje na konkretnim tekstovima. Ukazuje se na osobine različitih vrsta tekstova pri čemu je težište na naučnim tekstovima iz oblasti historije. U radu se koriste rječnici njemačkog jezika.		

Ishodi učenja:	Znanje: Razumijevanje koncepata povezanih sa znanjem struktura i registra njemačkog jezika, razumijevanje naučnih tekstova na njemačkom jeziku. Vještine: Prenošenje informacija, ideja, argumenata u govornom i pisanom jeziku Kompetencije: Prevođenje tekstova koji su se obrađivali na nastavi i sličnih tekstova sa njemačkog jezika, kritička analiza naučnih tekstova na njemačkom jeziku, upotreba leksike i gramatičkih pravila koji su se uvježbavali prilikom analize tekstova
Cilj održivog razvoja (SDG):	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje
Metode izvođenja nastave:	- metoda demonstracije, - metoda praktičnih radova, - metoda čitanja i rada na tekstu, - metoda razgovora, - gramatičko-prijevodna metoda
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	Tokom semestra student je obavezan pročitati najmanje 30 stranica naučnih tekstova iz oblasti historije na njemačkom jeziku. Na nastavi student diskutuje sa nastavnikom prezentirajući rezultate svoga rada na razumijevanju tekstova na njemačkom jeziku koji se čitaju i obrađuju na nastavi i kao domaći zadatak. Elementi praćenja znanja: - 50% aktivnost tokom semestra,

UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 139 od 167

	- 50% usmeni ispit na kraju semestra.
Literatura:	Obavezna: - Habermann, Mechthild/Diewald, Gabriele/Thurmair, Maria (2015): <i>Duden. Grundwissen Grammatik</i>. Berlin: Dudenverlag. - Naučni tekstovi na njemačkom jeziku koji se biraju na osnovu područja interesovanja studenata Dopunska: - DWDS – <i>Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. Das Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart</i>, (Hrsg.) Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. (https://www.dwds.de)